

Jan Guillou
KLAPKY
NA OČÍCH

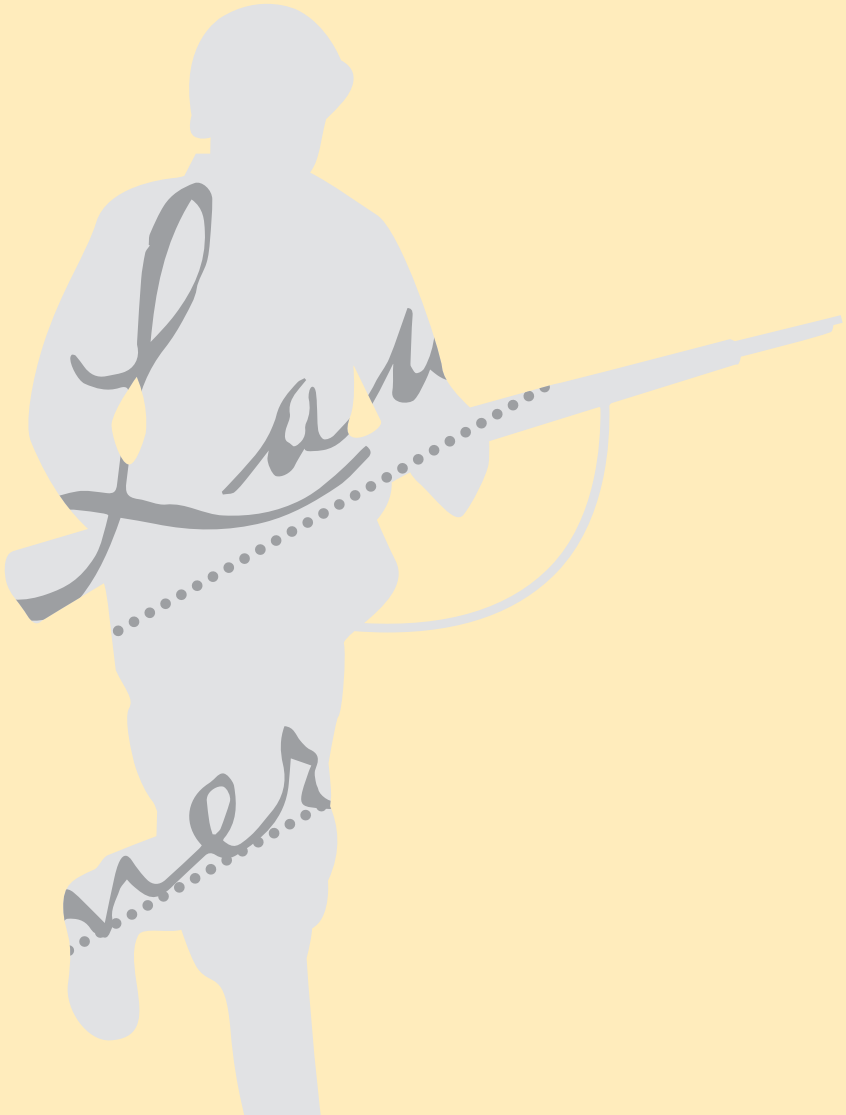

HOST

Jan Guillou
Klapky na očích

Velké století IV

Jan Guillou
KLAPKY
NA OČÍCH

VELKÉ
STOLETÍ
IV

Brno 2015

Att inte vilja se

Copyright © Jan Guillou, 2014

Published by agreement with Salomonsson Agency

Translation © Helena Matochová, 2015

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2015 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-680-9 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7491-681-6 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7491-682-3 (Formát MobiPocket)

RACHOT BERANIDLA CÍTEL v celém těle jako uklidňující pulz. Práce postupovaly pozvolna, ale neochvějně. Tentokrát nedojde k žádnému neštěstí a nikdo nezemře.

V okolních chatkách na břehu řeky si lidé ne zcela nečekaně stěžovali na neustálý rámus. Lauritz si naopak najal pokoj v patře jednoho z domů co nejbližší břehu. Pokoušel osud a byl si toho dobře vědom. Jestliže se celá stavba i teď zřítí do řeky, mohla by obrovská přílivová vlna spláchnout nebo rozdrtit domy, které jí budou stát v cestě jako první.

To se ale znovu nestane. Tím se zaklínal, a právě proto si raději pronajal pokoj v obyčejném nenatřeném dřevěném domku blízko stavby, místo aby se s ostatními inženýry ubytoval v hotelu Central v Kramforsu; chtěl být co nejbliž rachotu, s nímž beranidlo zaráželo dřevěné klády do dna řeky.

Pomalou, ale jistě. Samotné beranidlo bylo přimontované na dva betonové pontony a opatřené třítunovým beranem. Inženýři spočítali, že dopadne-li beran z výšky jednoho metru, pilota se s každou ránou zanoří o šestnáct milimetrů. Byly to drobné krůčky, ale směřovaly neustále vpřed. A Lauritz u toho chtěl být, slyšet úder za úderem a cítit ho v celém těle. Když seděl ve svém podkrovním pokojíku a znovu si procházel nákresy anebo když některá pilota zajela do země šikmo a museli ji opravit, udělal si sem tam krátkou přestávku, lehl si na ustlanou postel a naslouchal rachotu, jako by to byla hudba od Beethovena nebo Brahmsa.

To byla jedna věc.

Tou druhou byla společnost, se kterou by se po večerech v Kramforsu scházel. Ne že by na ní bylo něco špatného, v hotelu se většinou

ubytovali sami inženýři jako on. A kdyby se po večeři rozhovor stočil na zatěžkávací zkoušky u dvaceti šesti skupin pilot nebo na počet pilot v každé skupině nebo na problémy, které je čekají, až budou na pilotách stavět pravděpodobně největší dřevěnou stavbu na celém světě, velmi rád by byl u toho. Při každém podobném rozhovoru by mohl zničehonic přijít na něco nového nebo zjistit, že je nutná nějaká změna.

Ale takové užitečné rozhovory se nikdy nevedly. V salónku, kde se po večeři pil grog, existovala jen dvě témata k hovoru, jedno nepřijemnější než druhé. Ženy a válka.

Ačkoli byli jeho kolegové dospělí muži, hovořili o ženách způsobem, ze kterého byl Lauritz nespůj a na rozpacích. Zelený plyšový salónek s matnými bílými lampami se rázem změnil v čeledník, nebo možná spíš v kasárna. Jako by se Lauritz přesunul v čase do studijních let v Drážďanech. Ovšem svobodní neochmýřeni studenti se dají omluvit, on sám býval také takový. Ale u usedlých ženatých mužů je to něco docela jiného.

Druhým tématem k hovoru byla samozřejmě válka. V otázce řádění bolševiků na druhé straně Baltského moře panovala naprostá shoda. Po dobu války podporoval Finsko každý slušný člověk. A ani teď, po draze vykoupeném míru, který chrabrě Finy stál Karélii spolu s velkým územím na jihovýchodě, nebylo moc o čem diskutovat. Slabé světélko naděje se dalo spatřovat v tom, že Finsko dopadlo mnohem lépe než sousední Estonsko, Lotyšsko a Litva, které byly zcela pohlceny barbary a změněny v sovětské republiky.

Zrovna o těchto věcech se dalo klidně hovořit, protože všichni byli zajedno a nemohlo dojít k žádné hádce.

Jiné to bylo s německou ofenzívou na západě. Veškeré rozhovory na toto téma byly minovými poli, kde každíčké neuvážené slovo mohlo vyvolat výbuch zlosti.

V otázce dobytí Francie stál Lauritz přirozeně na straně Německa. Francouzi, ti nesnesitelně arogantní šašci, si to konečně odsákali i s úroky. Navíc i tentokrát vyhlásili válku oni, a to bez jediného přijatelného důvodu. Přečíst si zprávu o tom, jak francouzské

generály a politiky donutili podepsat kapitulaci ve stejném vagónu, kde oni sami nadiktovali první nástin nekřesťanského versaille-ského míru, byl téměř požitek, což si ovšem Lauritz připouštěl jen v duchu, nahlas by to neřekl. A díky německé organizaci a technice konečně nastane v té francouzské slepičárně tolik potřebný pořádek a řád.

Francie nebyla problém. Dánsko také ne, v tisku obšírně vylíčili vřelý vztah mezi dánským obyvatelstvem a německými hosty. Dánsko si ponechalo krále i vládu a spolupráce mezi sbratřenými germánskými národy fungovala podle všeho výborně.

Ani Anglie nebyla problém, k žádnému soucitu s těmi nelidskými Angličany nebyl jediný důvod. To Angličané začali vraždit civilní obyvatelstvo, když rozpoutali bombový teror nejen nad Berlínem, ale i nad dalšími německými městy. A přesto luftwaffe i německá pozemní vojska naložily s prohrávajícími Angličany u Dunkerku nejjemnějším možným způsobem. Téměř půl miliónu Angličanů se tísnilo na úzkém pruhu pobřeží bez možnosti se bránit. Pokud by tehdy Německo zaútočilo tanky a letadly, byl by to nejhorší masakr v dějinách lidstva. Ale Německo je ušetřilo a nechalo je nerušeně uprchnout domů, na ten jejich ostrov, aby si mohli lízat rány. A tuto velkorysost jim Angličané oplatili masívními bombovými útoky na civilní cíle.

Ale snahy diskutovat o těchto aspektech k ničemu nevedly. Angličané měli v řadách Švédů překvapivě mnoho sympatizantů, toto téma k hovoru bylo tudíž nanejvýš nepříjemné. Alespoň tedy v duchu, v tichosti, nebyla Anglie pro Lauritze žádný problém.

Zato otázka Norska byla bolestivá. Doma, na rozdíl od Dánska, lidé nepřivítali německé expediční jednotky s otevřenou náručí. Naopak. Během udatného, avšak marného odporu Norové potopili tři německé křižníky a několik torpédoborců, takže Němci zejména na severu utrpěli těžké ztráty. Tím byly předpoklady pro normální a přátelské vztahy mezi Nory a Němci prakticky vyloučeny. Král Haakon a korunní princ Olav, Lauritzův starý přítel z regaty, teď spolu s uprchlou norskou vládou sídlili v Londýně.

O tom se s žádným Švédem bavit nemohl, a přitom bylo toto téma nepříjemně nasnadě. Všichni ze stavby věděli, že Lauritz je Nor — i přes jeho švédování, jak se říkalo směsici norštiny a švédštiny, kterou mluvili drážní dělníci na Hardangerviddě, bylo slyšet hned, jakmile otevřel ústa, že je Nor.

Ne, o situaci v Norsku nechtěl mluvit s nikým cizím a skoro ani doma při nedělních večerech v Saltsjöbadenu.

Hardangervidda. Bergenská dráha. Tam zahájil svůj život inženýra ještě jako úplný zelenáč a teď na sklonku své profesní dráhy měl pocit, jako by začínal od začátku. Vnímал to skoro jako vůli shůry.

Říkalo se, že letos je nejkrutější zima za sto let, nebo alespoň kam až lidská paměť sahá. Rtuť teploměru někdy klesla až k minus čtyřiceti stupňům, ale nefoukal tak silný vítr jako tehdy na náhorní plošině. Stejně mu však připadalo, jako by znovu prožíval část svého mládí, ovšem tentokrát s lepším vybavením. Jeho starý vlčí kožich mu přišel vhod, když v brzkých ranních hodinách, kdy byla venku ještě černočerná tma, začali s nahříváním dřeva.

Klády jim dodali tak promrzlé, že vůbec nešly zpracovat. Ze švédských lesů se daly získat pořádné kmeny dlouhé dvacet metrů, ale pro piloty v řece bylo zapotřebí dvojnásobné délky. Takže museli spojit dva kmeny, aby získali pilotu o délce čtyřiceti metrů. Za normálních okolností by to nebyl žádný problém, pro spojení se používala jednoduchá a osvědčená technika se šrouby a maticemi. Jenže u promrzlých klád byli namydlení hned v okamžiku, kdy se do nich pokusili šrouby dostat — bylo to jako vrtat do skla. Takže museli materiál nahřívát nad ohněm a kromě toho bylo potřeba vymyslet způsob, jak nad ním klády otáčet, asi jako když si jižané nad otevřeným ohněm rožní ovce. Teoreticky vypadalo řešení problému velmi jednoduše. V praxi to bylo o něco horší. Jestliže kmeny nahřáli moc, začala z nich téct míza a pryskyřice, struktura dřeva pak byla příliš měkká a šrouby v něm nedržely, bylo to jako šroubovat je do houby. A když potom dřevo znovu zmrzlo, spoje popraskaly a celá pilotu byla znehodnocená. Nebo lépe řečeno bylo nebezpečné ji

použit. A tentokrát se nic nesmělo pokazit, každý detail musel být pečlivě zkontrolován.

Žádné z provedených vyšetřování nedokázalo zodpovědět otázku, proč se první stavba zřítla do řeky a zabila osmnáct mužů. Nikdo se nedopustil chyby, alespoň ne nějaké prokazatelné, ani Lauritz, ani nikdo jiný.

Někde ale k chybě došlo muselo, protože celá forma pro odlití mostní klenby se nakonec zřítla. To jediné se dalo říct s určitostí.

Takže bylo nanejvýš nejisté, jestli by se na tom něco změnilo, kdyby byl osobně přítomen poslední fázi lití betonu, kdy k neštěstí došlo. Technologie byla osvědčená, Lauritz už ji použil dříve. Hlavní realizátor, firma Skånska Cement, také a všechno bylo v pořádku. Takže nejspíš úplně zbytečně proklínal ty dva německé spisovatele, kteří nebyli s to bydlet pospolu v saltsjöbadenském hotelu Grand, a proto jeden z nich, a to bohužel ten bolševik, a ne ten nositel Nobelovy ceny, musel bydlet u nich ve vile Bellevue. Což mělo za následek, že Lauritz musel jet domů, aby se u večere ujal povinnosti hostitele. Pomyšlení, že tato triviální otázka etikety možná zapříčinila smrt osmnácti lidí, pro něj bylo nesnesitelné. Ačkoli proto k nehodě nedošlo.

Ted, když měli udělat všechno zase od začátku, bylo tedy samozřejmé, že v žádném případě nebudou riskovat. Určitým způsobem bylo téměř legrační, že se rozhodli pro staromódnější technologii z doby před betonem. Na Hardangerviddě stavěl kamenné mosty. Tehdy museli začít dřevěnou klenbou spojující body, mezi kterými měl most vést. Ale aby se jim v silném větru klenba nezřítla, museli postavit konstrukci ze dřeva a prken ode dna údolí až nahoru, a měla-li být dostatečně mohutná, bylo potřeba použít neuvěřitelné množství dřeva. Tehdy se psal rok 1905. A nyní, v roce 1940, jsou opět na startovní čáře. Jako by znovu stavěl Kleiveský most.

Přirozeně s tím rozdílem, že tehdy nemuseli nahřívát klády nad ohněm, aby je mohli přišroubovat k sobě. Tehdy se totiž v zimě mosty stavět vůbec nedaly. V zimě se věnovali výhradně práci na tunelech.

Tímto způsobem se tedy opět vrátil ke svým začátkům.

Měl rád vůni borovicového mýdla. I ta mu připomínala dobrodružství z mládí na Hardangerviddě, kde to všechno začalo, nebo kde přinejmenším začal jeho inženýrský život. Nehoblovaná prkna podlahy v jeho podkrovním pokoji s výhledem na řeku byla pečlivě vydrhnutá borovicovým mýdlem. Nejspíš i hezké koberečky s třásněmi byly vyprané v tomto prostředku, protože obyčejné mýdlo a prací prostředky byly na příděl. Zatopil si v mastkových kamnech čerstvým dřevem, odpadem ze zpracování klád, kterého tady všude bylo, kolik kdo chtěl. Po večerech, když vysedával nad nákresy a výpočty u petrolejové lampy — elektrické osvětlení bylo zavedeno jen v přízemí —, si mohl pokoj vytopit tak, že se nakonec musel svléknout jen do košile. Ráno, když se probudil pod svou norskou prošivanou dekou, jedinou věcí, jíž přispěl k zařízení pokoje, protože Švédové raději mrznou pod obyčejnými peřinami, byla voda v konvici u jeho toaletní skříňky potažená tenkou vrstvou ledu a občas zamrzla i moč v modrém nočníku pod postelí.

To vše ho naplňovalo těžko vysvětlitelným vnitřním klidem, stejně jako ranní holení před naprasklým zrcadlem za svitu petrolejky i to, jak potom vyšel na zápraží ve svém vlčím kožichu a zhluboka se nadechl nosem. Byl to jednoduchý test. Pokud teplota klesla pod minus čtyřicet stupňů, nosní dírky se mrazem slepily.

Když se nyní snažil pochopit, proč je mu tolik příjemná zima, tma a tvrdá práce, dovedl si to vysvětlit jen tak, že tento zážitek bere jako pouť zpět ke kořenům, jako by si životem obyčejného dělníka očišťoval ducha i tělo.

Protože když se vrátil z Hardangerviddy a Bergenská dráha se navzdory očekávání všech chytrolínů stala skutečností, jeho život se jednou provždy změnil. Bratr Oscar nějakým zázračným způsobem, anebo snad z vůle boží, nashromáždil v Africe obrovské jmění. A právě toto jmění položilo základy veškerého rodinného blahobytu, neřkuli přebytku, na dohlednou budoucnost.

O pouhé dva roky později už si na kielské regatě připnul pro vítězství na nejkrásnější a nejrychlejší jachtě všech dob a při závě-

rečním banketu seděl u císařova stolu jako čerstvý snoubenec své Ingeborg.

Nic z toho se správně nemělo stát. Ingeboržin otec, baron von Freital, ani za mák nevěřil na lásku, zato však na peníze a původ, a zvláště pak na různé výhodné kombinace obou těchto veličin. Kdyby tedy nebylo Oscarova bohatství z prodeje mahagonu a slonoviny, Ingeborg by se nikdy nemohla stát manželkou obyčejného norského inženýra, i když byl premiantem na Technische Hochschule v Drážďanech.

Proč je Bůh obdařil takovou milostí, bylo nepochopitelné, podobně jako to, proč si k sobě povolal jejich otce a strýce, které si vzalo moře, když byli Lauritz a jeho bratři ještě děti.

Obojí bylo stejnou měrou nevysvětlitelné.

Mnohem pravděpodobnější bylo, že po skončení prací na náhorní plošině a po návratu do Bergenu povede úplně jiný život. Jako inženýr v norských státních službách dostával plat šest set korun ročně a k tomu měl ubytování zdarma, které vypadalo zhruba jako jeho současný pokoj, jen s tím rozdílem, že před domem se do výšky šesti sedmi metrů tyčily sněhové závěje.

Samozřejmě si s Oscarem mohli v Bergenu založit inženýrskou firmu, jistě by vydělávali víc než jen na holé živobytí, dokonce by i mírně vyšplhali po společenském žebříčku, i když by to nedotáhli až mezi bergenskou smetánku. Až by nadešel čas, oba by se oženili s nějakou bergenskou dívkou, doteď by bydleli v Bergenu a vedli by úplně jiný život než nyní.

A bez Ingeborg by jeho život byl daleko chmurnější. Tak to je. Svou Ingeborg dodnes miloval nade všecko pozemské. Toto slovo nikdy nepoužil v řeči ani myšlenkách ve vztahu k nikomu jinému, dokonce ani k dětem. Vyjma víru v Boha je toto slovo příliš silné.

Největší milostí, jakou ho Bůh obdařil, nebyly peníze, ale Ingeborg. I když pro barona von Freitala, který se až do dne dceřina sňatku považoval za jejího vlastníka se stejnou samozřejmostí, s jakou vlastnil plachetnice a zámek, byly africké peníze pochopitelně zásadním předpokladem.

Vůně borovicového mýdla, praskání čerstvého suchého dřeva v mastkových kamnech a zamrzlá moč byly tedy jakousi duchovní očišťou, jemnou připomínkou toho, za co všechno Lauritz vděčí Bohu.

Zejména připomínkou všeho, o čem raději neuvažoval, hlavně pak v posledních letech — jeho snadné cesty od chudoby k bohatství, ačkoli toto slovo neměl v lásce. Věcně viděno se mu ale nemohl vyhnout. Jen rodinný majetek v berlínských a drážďanských nemovitostech pravděpodobně dosahoval hodnoty, která se vůbec nedala vyčíslit v penězích. A to vše byla čistě Oscarova zásluha. Tak trochu mu ovšem pomohla německá hyperinflace ve dvacátých letech, řečeno zcela upřímně. Lauritz sám nebyl nic víc než z boží vůle nad míru nadaný stavitel mostů.

Návrat k zimě a tmě pro něj byl skutečně užitečnou životní zastávkou, jeho vlak stál ve stanici z důvodu přestávky na údržbu a zamyšlení. Po nocích se mu také občas zdálo o životě na Hardangerviddě a občas, když se v polospánku nohama dotkl ledových prken podlahy, aby vstal z příčin, které muže jeho věku nutí přerušit nehlubší spánek i ty nejsladší sny, měl pocit, jako by tam stále ještě byl.

Ale kuchařky na stavbě Bergenské dráhy rozhodně nebyly jako Britta, jeho hostitelka a — jak předpokládal — majitelka dřevěného domku na samém břehu řeky. Kuchařky na Hardangerviddě bývaly robustní, co do stavby těla i způsobu uvažování. Vládly v barácích pevnou rukou a bez problému si udržovaly tučet chlapů od těla, ať už po několika měsících v horách sebevíc stonali láskou.

Britta byla v mnoha ohledech pravým opakem těchto kuchařek, dokonce by o ní mohl prohlásit, že je okouzlující žena. Anebo by to raději říkat neměl, v jeho věku by se to dalo špatně pochopit. Už oslavil šedesáté páté narozeniny, pro něj se to nehodilo. Což ovšem nic neměnilo na faktu, že se tomuto postřehu neubráníl, ale co se mu honí hlavou, když je sám ve svém podkrovním pokoji, to nikdo nezabolí ani nezahanbí.

Takže, Britta skutečně je okouzující žena. Vždycky veselá a překypující energií, na rtech jí stále hraje laskavý úsměv, nikdy se netváří kysele, vždy je ochotná a je pracovitá. Dopoledne uklízí v hotelu v Kramforsu, pak jede autobusem domů, jde umývat nádoby do dělnické jídelny hned vedle staveniště a nato pospíchá domů za Lauritzem, aby mu naservírovala večeři; neustále ve shonu a pořád ve výborné náladě.

Někoho takového člověk zkrátka musí mít rád. A musí ho dokonce obdivovat, protože Britta to rozhodně nemá v životě jednoduché. Její syn zrovna v Härnösandu složil maturitu coby soukromý student a studia mu Britta bezesporu financovala svou těžkou dřinou. Teď chlapce, stejně jako všechny ostatní, vzali na vojnu, a jelikož byl středoškolák, čekala ho samozřejmě dlouhá služba a důstojnický výcvik.

Zde našli po rozpačitých začátcích nenucené společné téma k hovoru, oba měli syny v armádě, „někde ve Švédsku“, jak se zpívalo v jednom šlágru. Britta si dělala starosti, že její syn si pobude v armádě příliš dlouho. Hjalmar, tak se jmenoval, se potřebuje brzy vrátit do civilu, aby matce pomohl s vyděláváním na živobytí. Jistým způsobem byl ve stejné situaci i Lauritzův syn Karl, kterého na blíže neurčenou dobu povolali k námořnictvu. Studium na Vysoké obchodní škole stihl dokončit ještě před vypuknutím války, stejně tak měl za sebou nejružnější praxi v kanceláři. Ale když je někdo v době války poručíkem u námořnictva, tak jdou všechny ohledy stranou. Tak to prostě je.

Brittina syna Hjalmara by měli v nejbližších letech povýšit na seržanta. Válka bude trvat ještě nejméně dva roky, Angličané jsou na tom svém ostrově tvrdý oříšek. A Lauritz se Brittě snažil vysvětlit, že po válce se zaměstnavatelé budou na uchazeče s důstojnickou hodností dívat zvláště pozitivně. To platí jak pro Hjalmara, tak pro Karla.

Ve skutečnosti na tom ti dva samozřejmě nebyli stejně, to bylo Lauritzovi jasné. Byl velký rozdíl mezi Karlem, který se vrátí z války jako kapitán v záloze s diplomem z Vysoké obchodní školy v kapse a bude mít zajištěné místo v rodinné firmě, a Hjalmarem,

propuštěným seržantem bez vyššího vzdělání. Ale v principu je to totéž, až na ty třídní rozdíly, se kterými se nedá nic dělat.

Britta se už tak dost obávala finančních starostí, a proto se Lauritz neptal, jestli Hjalmar, až ho propustí ze služby u armády, třeba nebude chtít dál studovat. Maturita je přece jen prvním odrazovým můstkem do života. Ale Britta zjevně bílou čepici chápala jako konec veškerých studií, otevřené dveře k vyššímu společenskému postavení, a tedy i záruku lepšího zaměstnání. Lauritz si dával pozor, aby jí v tomto bodě neodporoval.

Také si všiml dvou drobností. Když Britta občas dostala dopis, obvykle z banky v Kramforsu, stálo v oslovení na obálce „Slečna Britta Karlssonová“. Podle vzhledu vypadala na méně než čtyřicet let. A jestliže má syna, kterému je kolem dvaceti, musel se jí narodit v jejích šestnácti až sedmnácti.

Je to tedy svobodná matka, a ať už byl Hjalmarovým otcem kdokoli, podle všeho vzal do zaječích. Nikdy se o jeho otci nezmínila ani slůvkem, skoro jako by se syn narodil z neposkvrněného početí.

Lauritz nikoho nesoudil, v tomto bodě byl nejen zásadový z vlastního přesvědčení, ale za ta desetiletí také vychovaný od Ingeborg a její nejlepší přítelkyně Christy, která byla navíc jeho švagrovou. Obě zamlada patřily v Německu k levicovým radikálům, Christa se dokonce několik let věnovala sexuální osvětě dělnické třídy v Berlíně a také podstoupila několik potratů. A obě měly pravdu, když ne bez jisté ironie poukazovaly na tu podivuhodnou skutečnost, že z opuštěné matky lidé udělají kurvu, zatímco otcí dítěte, který od ní zbaběle utekl, to beze všeho projde. Lauritz tedy nijak nesdílel soudobé předsudky, že svobodné matky jsou snadno přístupné příležitostným románkům.

Beztak je Britta statečná, že tak otevřeně odmítla vzít na sebe vinu a chodit po Lunde se sklopenou hlavou coby zdejší jediná svobodná matka. Nebylo těžké si představit, jak se na to vesničané ze severního Švédska dívají — úplně stejně jako vesničané z jeho domoviny ve Vestlandu.

A přesto ten zářivý úsměv a růže na tvářích, když spěchala z jedné práce do druhé a pak domů za svým nájemníkem. Ve své jednoduché přímočarosti byla dítětem přírody, dokonce si zřejmě vůbec nebyla vědomá svých nesporných fyzických předností. Když se ohnula, aby utřela něco na podlaze, a nastavila mu tak pěkné pozadí přímo před oči, přičemž zuřivě drhla zem a kolíbala se dopředu a dozadu, patrně si ani v nejmenším neuvědomovala vyzývavost této pózy. Bylo zkrátka nemožné nemít někoho takového rád.

A vždycky se mohli bavit o tom, jak se jejich synům asi daří v armádě, to byl jediný aspekt války kromě přidělových lístků, který ji zajímal, takže jejich rozhovory byly jednoduché a přímočaré. Už po pár měsících Lauritz navrhl, aby se oslovovali křestními jmény. Není přece nutné, aby tady v domě, kde byli sami, dodržovali směšné formality a říkali si „pane inženýre“ a „paní Karlssonová“ (tu „slečnu“ Lauritz úplně ignoroval, jednou je matka, tak je pro něj paní).

Lepší dočasné bydliště v blízkosti stavby by nenašel. Vůně, borovicové mýdlo, ledová jitra, údery beranu, který každým nárazem posouval stavbu o šestnáct milimetrů blíže k dokončení. Zase jednou to bude největší mostní klenba na světě. Tady měl svůj tajný, soukromý svět, kde se oblékal do pracovního a k večeri jidal s domácími plíčky nebo sekané maso s bramborami a k tomu jedno pivo, samozřejmě žádnou pálenku, dokonce ani víno.

Do úzké šatny v prvním patře, vlastně spíš do prázdného prostoru za dvěma trámy, odděleného pouze zašlým závěsem, si ukládal své cestovní oblečení. Když odjížděl domů na víkend, schválně si pro to vybíral chvíli, kdy Britta nebyla doma, tehdy se v rychlosti převlékl do městských šatů a nasedl do čekajícího dřevoplynového taxíku.

* * *

Ačkoli byla nejkřutější zima za sto let, vlaky jezdily načas, s lokomotivou zasněženou jako lední medvěd. Kupé první třídy byla příjemně vytopená, při každém nárazu na pražec lehce cinkly křišťálové

karafy na vodu, světlo čtecích lampiček ve tvaru květu a s matnými stínidly jemně dopadalo na sklápěcí stůl, červený plš nebyl ani moc horký, ani moc studený a za okny téměř docela pokrytými sněhem foukal vítr, jako by venku zuřila vichřice. První třída byla zřídka kdy přeplněná jako zbytek vlaku, protože do ní neměli přístup vojáci s nižší hodností než nadporučík. Často seděl v kupé rychlíku do Stockholmu úplně sám.

Cesty domů na víkend, do jiného světa, za rodinou, bývaly poklidné, i když ho ze začátku vždycky tlačily ručně šité italské boty, protože týden nebo dva předtím chodil v hrubých bagančatech bohatě vystlaných vlnou. Když byl zrovna ve svém světě na břehu řeky, kde touhle roční dobou museli každý pracovní den zahájit tím, že dva najaté vlečné čluny probořily led, který se na hladině během noci vytvořil, stávalo se mu jen zřídka, že by zatoužil po domově. Zato když přijel do svého druhého světa, do vily Bellevue za Ingeborg a rodinou, stávalo se mu kupodivu o to častěji, že zatoužil vrátit se na stavbu.

Nikdy nevěděl, jak bude jeho návrat do Saltsjöbadenu probíhat a kolik členů rodiny zasedne ke stolu při nedělní večeři. Karl sloužil u námořnictva, kde se na nedělní rodinné večeře nebraly ohledy. Rosa byla nejspíš v podobné situaci. Nastoupila do zaměstnání coby slibná aspirantka na ministerstvu zahraničí, kam se probíjela jako jediná z mnoha uchazečů. Ale teď ji přeložili do nějaké anonymní kanceláře někde u Karlaplanu, daleko od sídla ministerstva. Co tam dělá, bylo ve hvězdách a zjevně také velmi tajné. Lauritz mohl jen odhadovat, že to nějak souvisí s faktem, že Rosa mluví německy lépe než většina Němců. Víc ani vědět nechtěl.

Se starší dcerou Johanne to vypadalo podobně. Složila doktorát z dějin literatury, ale s docenturou nezačala, svěřili jí jen nějaký jednodušší lektorát, prý kvůli akademickým intrikám, alespoň podle její verze. Dalo se předpokládat, že se stýká se stockholmskou literární bohémou, nebo přinejmenším s přáteli, které nehodlá představovat doma. Proč to tak je, nad tím nemělo cenu uvažovat, mohlo to mít celou řadu zcela přirozených příčin. Daleko víc Lauritze zneklid-

ňovalo, že Johanne velmi často jezdila do okupovaného Norska, a to vždy s odůvodněním, že chce navštívit starou babičku na Osterøyi. Což také podle všeho pokaždé udělala. Obvykle se vracívala s uzenou ovčí kýtou nebo nějakým podobně jasným důkazem toho, že za babičkou skutečně byla. Bylo to celé trochu podivné, ale Lauritz se jí na to nikdy nevyptával.

Přijet domů na víkend skoro vždy obnášelo nějaké překvapení. Buď celou sobotu a neděli byli sami s Ingeborg, nebo se pořádala večere pro deset lidí, například když měl někdo narozeniny, což si Lauritz k vlastní hanbě špatně pamatoval, v takovém případě k nim přišel i Oscar s rodinou z druhé strany Källvägen.

Bylo nejlepší to nevědět předem, úbor k večeri byl beztoho vždycky stejný, bez ohledu na velikost společnosti. Ale když byl o samotě jen s Ingeborg, byl rozhovor hned mnohem jednodušší, protože ani jeden z nich neměl v otázce války tak jasno jako někteří jiní z rodiny. Válka je jinak často dokázala rozkmotřit a v nejhorším případě úplně pokazila večer.

Vlak dojel na stockholmské hlavní nádraží s pětiminutovým zpožděním.

To bylo neobvyklé a poněkud nemilé, ale jestli mu pojede tramvaj na Slussen, v klidu stihne vlak do Saltsjöbadenu v osmnáct hodin. Jako vždy dorazí domů úderem sedmé.

Tramvaj byla plná mladých lidí na cestě do biografů a restaurací, zbývala v ní jen místa k stání na nekryté plošině, a i tady ve Stockholmu byla strašná zima. Ne že by mu to nějak vadilo, už si zvykl nejezdit autem, když se někam přesouval, a kromě toho byl zocelený tuhou zimou v Ångermanlandu. A když o tom tak přemýšlel, z hlavního nádraží se stejně dostal do Saltsjöbadenu rychleji tramvají a pak vlakem. Přinejmenším cesta Saltsjöbadenskou dráhou je rychlejší než přesun autem. Válka přináší celou řadu nečekaných postřehů, velkých i malých.

Ve vlaku ze Stockholmu bylo cestujících pomálu, ale o to víc jich čekalo na nástupišti v konečné stanici, sami sousedé a známí na cestě do restaurací. Lauritz nepochyboval o tom, že obyvatelé

Saltsjöbadenu nemíří za nějakým laciným obveselením do biografu. Kvůli byrokracii kolem přidělování lístků bylo kupodivu jednodušší dobře se najíst a napít v restauraci než doma.

Cesta k hotelu Grand byla pečlivě prohrnutá, sněhové valy po stranách se tyčily do výše několika metrů. I cesta kolem hotelu až na Strandpromenaden byla ve stejně dobrém stavu, Lauritz bude doma za necelých deset minut.

Vila Bellevue si stála na svém kopci, tichá a tmavá, celé první patro bylo černé. To znamenalo, že nikdo z dětí není doma. U hlavního vchodu nesvítily venkovní lampy a ze schodů k domu nebyl odklizený sníh. To znamenalo, že nebudou mít hosty.

Lauritz se zastavil u hlavního vchodu a zadíval se na temný dům, kolem hlavy se mu vznášel dech jako bílý kouř, šel domů zbytečně rychle, asi se příliš těšil. Teprve teď, když viděl světlo v arkýři, se dovtípil. Jedno jediné světlo, to je její znamení, kterým mu dává najevo, že celý sobotní večer stráví spolu o samotě. V to doufal.

Zamířil nahoru po Källvägen ke vchodu do kuchyně. Z druhé strany ulice sem doléhalo slabé světlo z akvária, tak se říkalo Oscarově funkcionalistické vile kvůli jejím velkým panoramatickým oknům. Ani tam se zjevně nechystala žádná víkendová slavnost.

Když vystoupal po příkrých kamenných schodech, uviděl, že celý dvůr před vchodem do kuchyně je uježděný a ve sněhu spatřil stopy po pneumatikách nákladního auta. Vynalézavý Karlsson, řidič bez vozu, zjevně přišel na způsob, jak si ušetřit celý den odklizení sněhu. Ale na svahu k hřišti s houpačkami byl sníh netknutý. Tam hoši vždycky mívali skokánek, ale ty časy jsou už dávno pryč. Teď jsou kluci ve válce. Přinejmenším Karl. Co dělá nebo kde je Harald, na to se Lauritz neodvažoval ani pomyslet.

V kuchyni se svítilo a Lauritz v ní viděl někoho chodit. Nejspíš tam byla i Ingeborg, ale bylo by trochu hloupé, kdyby ho čekala u hlavního vchodu na druhé straně domu a on přišel přes kuchyni. Situaci rozhodly obrovské haldy dřeva, které blokovaly cestu k domu a jichž si všiml až teď. Už nemohli dům vytápět uhlím a koksem, protože byl moc velký. Příděly jim nestačily. Takže bude muset ku-

chyňským vchodem. A když zazvoní na zvonek, všichni v domě pochopí, že se domů vrací on.

Fungovalo to. Sevřel Ingeborg v náručí a pomyslel si, jak je teplá, ale zdálo se mu, že nějak zhubla. Mlčeli, jen se drželi v objetí. Chvilí zatoužil zůstat v jejím náručí, nic neříkat, neuvolnit stisk, jen tak beze slova stát a vychutnávat si ten pocit mezi nimi. Okamžik pomíнул, Ingeborg mu pomáhala z kabátu, on si sundával galoše a ona mu přitom oznámila, že k večeri se bude podávat norské překvapení. Ale to už Lauritz poznal podle vůně šířící se po kuchyni.

Rychle zamířil do své ložnice, aby se převlékl, protože teplé cestovní oblečení se na večeri nehodilo a Ingeborg už byla ustrojená.

Jediné, co bylo při jeho sobotních příjezdech domů vždycky navlas stejné, byla jeho ložnice. Jinak ho mohly čekat rozličné věci: tlumené hlasy mnoha hostů postávajících se sklenkou sektu v jedné ruce a s cigaretou v druhé, celá rodina, nebo jen její polovina, a to se strýčkem Sverrem, nebo bez něj, nový nábytek, nové závěsy na některém okně nebo nové obrazy na zdech, pokaždé něco nečekaného. Ale jeho ložnice byla stejná od doby, kdy se sem před více než dvaceti lety nastěhovali.

Velká tmavá postel z dubového dřeva, skříň ze stejného materiálu, která zakrývala většinu zdi naproti posteli, noční stolek s lampičkou a Biblií, obyčejný psací stůl u okna a pouhé dvě ozdoby na zdi, napravo od postele krucifix a na druhé straně fotografie jachty Rán se spinakrem v barvách norské vlajky, škoda že se tehdy ještě nedělaly barevné fotografie.

Rychle se vysvlékl, potom z doktorské brašny z krokodýlí kůže, jediného zavazadla, se kterým cestoval, vyndal spodky a hodil je do koše na špinavé prádlo. O všechno ostatní oblečení se mu v Lunde starala Britta. Ale o spodní prádlo ne, to by se nehodilo. Kvapně zamířil do koupelny a oholil se, aniž se řízl. Trvalo mu to méně než deset minut.

Ingeborg na něj čekala jako obvykle ve výklenku u arkýřového okna, mezitím tu zapálila už dvě svíčky a také úplně sama našla

půl láhve moselského. Lauritz ji za nález vína pochválil a Ingeborg žertem řekla, jako už tolikrát, že válka si v životě ženy žádá nejroz-
todivnější změny, jako například nutnost naučit se hledat ve vin-
ném sklípku.

Takový byl jejich rituál — když byli sami, večer vždycky začínali právě tady. Lauritz se pak začal vyptávat na její práci předsedkyně Červeného kříže v Saltsjöbadenu a na všechno, co se událo u ní v ordinaci, kde nyní pracovala už jen tři dny v týdnu, aby měla čas na čestnou funkci v Červeném kříži. Ten se v poslední době zamě-
řoval na dvě věci, pomoc Norsku a kurzy obvazování a ošetřování popálenin. Tedy kromě sbírek ošacení a také pletení, teplé vlněné ponožky jdou vždycky na odbyt.

Lauritz se domníval, že si Ingeborg nabrala moc práce navíc. Při vši úctě k ošetřování popálenin se domníval, že není reálné, aby bomby začaly padat i na Saltsjöbaden. Když si všiml jejího smutné-
ho výrazu, okamžitě zalitoval svého příliš úsečného tónu.

„V tom háček není,“ odpověděla po chvíli přemýšlení, demon-
strativně přitom zvolila němčinu. „Potíž je v tom, že jsem původem Němka a všichni to vědí. Musím ukázat, že sympatizuji s vámi, a ne
s... no, však víš.“

„Všichni, kdo tě slyší mluvit, tě považují za Norku,“ chabě namítl Lauritz a až pak si uvědomil, že automaticky odpověděl německy, takže to ještě jednou zopakoval trochu rozhodněji v norštině.

„Třesky plesky,“ řekla, stále německy. „Všichni vědí naprosto přes-
ně, jak to je. Stejně na tom jsou i Oscarovy děti ve škole v Tattby, buď je spolužáci urážejí, protože jsou Němci, anebo je za to obdivu-
jí, a obojí je stejně špatné. Proto jsem si říkala, že bychom to měli udělat stejně jako Johanne a stát se Švédy.“

„Chceš říct, že bychom si měli zažádat o švédské občanství?“

„Ano, už jsem se trochu informovala. Po tolika letech strávených ve Švédsku jde o jednoduchou formalitu.“

Lauritze návrh zaskočil. Je samozřejmě Nor, ale už dlouho žije a pracuje ve Švédsku, a je přece úplně jedno, jakou barvu má jeho pas, nebo ne?

Ne, odpověděla mu na to Ingeborg, teď to jedno není. Německá vojenská moc je nezdolná, což už dostatečně prokázala. V německém tisku se o Norsku hovoří jako o „Nordlandu“, provincii v germánské velkoněmecké říši, úplně stejné provincii jako Rakousko nebo Východní Prusko. Norsko coby samostatný stát v podstatě přestalo existovat. Přestože je těžké si to připustit, je to prostě tak. Být norským občanem tedy znamená být německým poddaným, pokud ne teď, tak v budoucnu určitě.

Lauritz nevěděl, co jí na to má odpovědět, v politických diskusích s ní odjakživa prohrával. Celý její život tvořila politika, už od dnů, kdy bojovala za volební právo pro ženy, a Ingeborg s Christou ještě i teď dovedly zabřednout do vášnivých a spleťtých debat o sociální demokracii a bolševismu.

„Ale,“ namítl po chvíli, „pokud zrovna teď, v tak těžké době pro Norsko, požádáme o švédské občanství, nebude to tak trochu zrada? A jestli si Hitler vezme do hlavy, že zabere i Švédsko nebo ‚Svealand‘ nebo jak nás bude nazývat, tak to pak vyjde nastejno. Švédská armáda nebude schopná čelit Německu, možná to zvládne o něco déle než norská, ale rozhodně ne dlouhodobě.“

„Nepředbíhej událostem, to uvidíme až pak. Ale rozhodně nebude zrada, když změním pasy, aby z nás nebyli němečtí poddaní, protože to za těchto okolností být nechci.“

Lauritz byl úplně bezradný, o občanství dosud vůbec nepřemýšlel, nikdy ho nenapadlo, že norský pas by z něj vlastně mohl udělat Němce. Z úzkých mu pomohla služebná, když přišla oznámit, že v malé jídelně je prostřeno k večeři.

„Dnes je s námi v domě jen Anne?“ využil Lauritz příležitosti ke změně tématu, když vstali, že půjdou k večeři. Bylo mu ale naprosto jasné, že otázce občanství se stejně nevyhne.

„Ano,“ odpověděla. „Dala jsem Jorunn a Signy volno a pár korun na biograf. Vaření dnes nebylo nijak komplikované, však uvidíš.“

Jako předkrm se podávaly uzené makrelí jikry s pepřovou omáčkou ze zakysané smetany a podle prostírání se dalo usoudit, že jako hlavní chod se bude servírovat louhovaná ryba. Na stole byl

totiž připraven rybí příbor moderního nerezového typu, který se na rozdíl od tradičních stříbrných příborů neobarví louhem do modrofialova, takže se příbory po jídle nemusejí dlouhé hodiny leštit.

K jikrámu se podávalo pivo a kořalka, ale na stole stály i sklenice na víno, což vzbudilo Lauritzovu pozornost. Najít víno, které by se hodilo k louhované rybě, není nijak jednoduché.

Lauritz pochválil jídlo i Ingeboržinu schopnost vykouzlit tolik nedostupných surovin. I když makrelí jikry a louhovaná ryba zrovna nejsou na příděl, určitě se obtížně shánějí, přece jen je před první adventní nedělí, vykládal. Ingeborg ho klidně nechala mluvit, a když se Lauritz napil kořalky, pozvedla k přípitku sklenici s lehkým pivem a řekla mu, že to všechno dovezla Johanne z Osterøye. Takže to není jen tak ledajaká louhovaná ryba.

Poté rozhovor utichl a chvíli se ozývalo jen cinkání nožů a vidliček.

„Takže,“ začala Ingeborg, když odložila příbor na předkrm. „Řekni, co si o tom myslíš.“

Přešla do norštiny.

„O makrelích jikrách?“

„Nedělej hloupého, dobře víš, co myslím.“

„Mluvila jsi s Karlem a Rosou?“ pokoušel se Lauritz získat čas, ale okamžitě si uvědomil, jak hloupá byla jeho otázka.

Karl je švédský důstojník, Rosa pracuje na ministerstvu zahraničí ve Stockholmu. Přirozeně už tedy oba dávno musejí mít švédské občanství a byla to pro ně věc tak nedůležitá nebo možná tak samozřejmá, že se o tom s nimi ani nebavili.

Ingeborg mu neodpověděla, jen se pousmála, když si všimla, že si manžel uvědomil vlastní roztržitost.

„Takže,“ pokračoval, „norští občané už jsme formálně jen my dva? V tom případě se vzdávám a uděláme to, jak říkáš. Jak musíme postupovat, čistě prakticky?“

„Všechny papíry mám vyplněné v pracovním, stačí, když je podepíšeš,“ řekla Ingeborg a zazvonila na stříbrný zvonek, čímž dala najevo, že je čas na rybu.

A louhovaná ryba byla skutečně vynikající, z tresky prvotřídní kvality, ne z mníka, jak ji pořád připravují Švédové, jako by byli umanutí. Anebo to možná jinak neumějí. A ani k ní nebyla ta protivná bílá omáčka, ale kousky uzeneho vepřového pěkně dokřupava opečené v tuku, pyré ze zeleného hrášku a hořčice. Když to donesli na stůl, vypadalo jídlo přesně tak, jak mělo.

„A teď mé malé překvapení,“ řekla Ingeborg, když si oba naložili na talíř. „Objevila jsem víno, které se k tomuto exotickému pokrmu báječně hodí.“

Opět zazvonila na stříbrný zvonek a Anne, která patrně stála připravená za dveřmi, vešla s podlouhlou zelenou láhví vína, jež vypadalo jako moselské. Ale moselské to nebylo.

„To je alsaský ryzlink, zvláště určený pro paličaté Nory, kteří odmítají pít francouzské víno,“ slavnostně oznámila Ingeborg a pak se rozesmála. Lauritzovi pár vteřin trvalo, než se dovtípil.

Kraj Elsass-Lothringen byl navrácen německé otčině a už nikdy se nebude nazývat Alsace-Lorraine. Popravdě řečeno už Lauritze napadlo, že teď by vlastně mohl začít experimentovat s francouzskými víny, zpočátku alespoň se šampaňským. V okruhu známých se našli mnozí, kteří ohrnovali nos nad tím, jak Lauritz v dobách dobrých i zlých tvrdošijně servíroval sekt. Alespoň co se týče takových drobností, má tedy válka i své světlé stránky.

A kromě toho měla Ingeborg pravdu. Toto alsaské víno se k pravé norské louhované tresce hodilo přímo báječně.

Po večeři si blíže prohlédli nové obrazy, které Ingeborg se Sverreho pomocí zakoupila od židovského umělce, jenž nyní pobýval v bývalém sídle tabákového krále Ljunglöfa, vzdáleném pouhých sto metrů po Strandpromenaden. Bezpochyby se jednalo o modernistická díla, která se spíše než realitě měla podobat snu, nic podle Lauritzova vkusu. Souhlasil ale s Ingeborg v tom, že barevné tóny se na žlutých zdech v malé jídelně dobře vyjímají. Moderna se nejlépe hodí k všednosti a dostatku světla.

Jako obvykle, když byli sami, se vrátili do výklenku u arkýřového okna, kde už mezitím dvě svíčky skoro dohořely. Ingeborg

lamentovala nad tím, že je při odchodu ke stolu zapomněli sfouknout, a Lauritz si pomyslel, že to s tím šetřením přehání.

Protože byla sobota večer, nabízel se v rádiu pro pobavení pestrý program. Rozhodli se pro německou stanici, kde byl na programu Beethovenův večer, v rámci nějž měla jako první zaznít *Kreutzerova sonáta*, následována *Symfonií č. 6*, „Pastorální“, v podání Berlínské filharmonie — v této době neobyčejně poklidná hudba na to, že byla německá. Anne jim naservírovala kávu, likér a brandy a donesla jim dvě nové svíčky. Lauritze napadlo, že teď může začít pít i koňak, i když dokud neskončí válka, jistě bude těžké ho sehnat.

Během druhé věty houslové sonáty se opřel, zavřel oči a snažil se ponořit do hudby, jako by na světě neexistovalo nic kromě Ingeborg naproti němu. Byla neustále s ním, i když zrovna pobýval u svého mostu přes řeku Ångermanälven, a už roky byli schopni sedět spolu v tichosti, zvláště když poslouchali hudbu. Společně mlčet je umění.

Představoval si, že by se z něj, kdyby mu Bůh nadělil schopnost skládat hudbu namísto stavět mosty, stal spíše Beethoven než nedolatelně strhující Mozart, nemluvě o těch zženštilejších, jako je Chopin, Schumann a Čajkovskij. Ihned se za tak dětské sebevědomí zastyděl. Ale teď mu mohl číst myšlenky pouze Bůh. A možná Ingeborg. Ona vždycky věděla, co si Lauritz myslí, zatímco on se jí vždycky musel zeptat, aby zjistil, co se jí honí hlavou.

V přestávce mezi houslovou sonátou a symfonií, když se z rádia linul jen šum, šepot publika a zvuky orchestru ladícího nástroje, se podíval na Ingeborg a všiml si, že se tváří ztrápeně. Viděl to naprosto jasně, i když místnost ozařovalo jen slabé světlo dvou svíček. Zachvátila ho hrůza, musel něco říct, musel se zeptat.

„Ale... miláčku, Ingeborg, co se stalo?“ vypravil ze sebe šeptem. Ingeborg se na něj podívala, jako by ji přistihl při činu.

„Ach... to nic, jen mě trochu bolí... ale ne, to nic není. To kvůli tobě, Lauritzi. Ty nechceš nic vidět. Kdybych od Oscara nevěděla, že pštros nikdy nestrká hlavu do písku, řekla bych, že se chováš jako ten pták. Dobromyslný, roztomilý... pštros.“

„Ale co nechci vidět?“

„Snad je ti jasné, že Johanne nejezdí pořád sem tam, jen aby od babičky z Osterøye dovezla sušenou rybu nebo uzené jikry?“

„Ne, upřímně řečeno skutečně nevím, o čem to mluvíš.“

„Ale prosím tě, Lauritzi! Johanne využívá své německé totožnosti, dobrých referencí, našeho členství ve Spolku německo-švédského přátelství a všeho, díky čemu pokaždé dostane vstupní vízum. A to jen proto, aby nám dovezla ovčí maso a sušené ryby? Tomu snad nevěříš, ne?“

„Ale co...?“

Lauritz se odmlčel. Ingeborg se na něj dívala zprvu přísně, pak se usmála a zavrtěla hlavou.

„Lauritzi, Lauritzi, Lauritzi...“ povzddechla si. „Ty nechápeš, že pracuje pro odboj? Pro Hjemmefronten? Vozí tajné vzkazy, s každou cestou riskuje život a nikdo ji nedovede přimět k rozumu, nebo aspoň já ne. Ale o tom si můžeme promluvit později, teď zase začínají hrát.“

Lauritz se opět opřel, zavřel oči a snažil se i tentokrát pohroužit do hudby jako při houslové sonátě. Ale vůbec se mu to nedařilo.

Pastorální byla z Beethovenových symfonií ta nejměkčí a nejvlídnější. Anebo se Lauritz jen nechal zmást jejím názvem? Vždycky před sebou viděl pasoucí se ovce, ale ne takové, u jakých vyrostl, nevrle, tvrdé, odolné, zápasící s větrem a deštěm, s kožichy šedivými od vestlandske vlhkosti. Vůbec ne. Ovce v této hudbě byly spíše jižní, veselejší, s jednodušším a příjemnějším životem v zelené zvlněné krajině překypující šťavnatými pastvinami, možná s namodralými horami v dálce, v krajině, jaká je k vidění v jižním Sasku, odkud pochází Ingeborg.

Teď se mu ale před vnitřním zrakem míhaly úplně jiné představy, především Johannina tvář, když byla ještě dítě doma v Bergenu, pak o něco starší v Saltsjöbadenu, kde u maturity způsobila „skandál“, a i teď jako dospělá žena, bystrá, odvážná a také hezká, a to nejen v očích milujícího otce.

Samou její podstatou byla odvaha a silná vůle. Stejně jako ideologická jistota, kterou samozřejmě zdělila po matce.

Už ten takzvaný skandál v den maturity, kdy se jí absurdním způsobem povedlo dosáhnout snížené známky z němčiny — ze všech předmětů zrovna z němčiny, ačkoli ji jistě ovládala mnohem lépe než ten natvrdlý zkoušející —, se v podstatě zakládal na politice.

A nyní Johanne zjevně dělá totéž, jedná z politických pohnutek a neohlíží se na následky. Ačkoli tentokrát jsou v sázce mnohem vážnější věci než jen snížená známka u maturitní zkoušky z němčiny. Neúprosné pravdě se nedalo uniknout. Tentokrát jde o otázku života a smrti.

Je to neodvratné. Kurýr pracující pro Hjemmefronten se bere jako špión. A pokud špión upadne do zajetí, zastřelí ho. To dělají všichni. Francouzi zastřelili několik Němců jako špióny, a to dokonce až po válce, kdy okupovali Porúří a v podstatě byl mír. A Angličani nehnuli ani prstem. Nemluvě o Rusech, kteří neváhají zajatce tak dlouho a krutě mučit, až je pro ně rána do týlu vysvobozením.

A co zmůže otec s dcerou jako Johanne? Nic moc, to si uvědomoval. Argumenty nezaberou, zvláště pak ne ty, které jí on může přednést, a sice že je na jednu stranu odvážné a morálně správné podílet se na boji za svobodu, ale na druhou stranu to nemá smysl, protože stejně skončí porážkou a smrtí. A kromě toho je odboj kontraproduktivní. Neboť jakkoli se po dobu svého trvání může jevit morálně oprávněný, povede jen k tomu, že poté, co Němci a Norové budou hledat společný modus vivendi, bude smíření o to těžší a pro obě strany bolestnější.

Ale to je jen jeho realistický způsob uvažování, oproštěný od idealismu a politiky. Johanne a její matka uvažují naprosto odlišně. Pro ně je na prvním místě ideologie a pak teprve praktické důsledky.

Nejlepší by bylo, kdyby Německo co nejrychleji vyhrálo, aby nastal mír a stabilita a život v Evropě se mohl zase vrátit do normálu. Ale Johanne s matkou si asi přejí, aby Německo válku prohrálo, i kdyby si to mělo žádat roky utrpení a obětí. A to čistě z ideologických důvodů, které jsou těžko pochopitelným duchovním luxusem a hraničí s cynismem. Obě nenávidějí Hitlera a všechno, co ztělesňuje, a to se dá celkem snadno akceptovat. V Hitlerových projevech

se samozřejmě vyskytují myšlenky, které jsou upřímně řečeno zcela nevkusné. Ale Německo bude existovat ještě dlouho po Hitlerovi. A jestliže Německo nastolí v Evropě pořádek, bude na celém světě lépe než dnes a po Hitlerovi zbude jen sem tam nějaká socha. Německo je daleko větší než tenhle jeden křikloun, stejně jako byla Římská říše daleko větší než Caligula. A po Caligulovi čekalo Řím ještě čtyři sta let rozkvětu, než se přes jeho hranice přehnaly hordy barbarů z východu.

Tak ale Ingeborg ani Johanne nedovedly uvažovat. A s tím Lauritz nic nezmohl. To bylo stejné, jako kdyby ty dvě začaly argumentovat proti jeho víře v Boha.

Ale to by ani jednu z nich nenapadlo, i když jeho víru nesdílely, a možná na ni dokonce pohlížely skrz prsty. Obě se nejspíš považovaly za agnostičky. Ani to Lauritz nedokázal nijak ovlivnit.

Plynul mu z toho jen jeden závěr. A tím pádem jen jedno rozhodnutí.

Po odeznění poslední věty symfonie zůstal Lauritz sedět, pohroužen do úvah o nejstarší dceři, a probralo ho teprve, když publikum v Berlíně začalo v sále opět hlučet. Ingeborg se na něj dívala téměř pobaveně.

„Tak co?“ zeptala se ho. „Neukončíme naši hudební chvílku?“
„Ano,“ řekl. „Donesu nám ještě víno.“

Lauritz vstal, cestou z místnosti vypnul rádio, v kuchyni řekl Anne, že jí pro tento večer děkuje, a zamířil dál do sklepa.

V první velké sklepní místnosti minul precizně vojensky uspořádané řady ostříhaných přezimujících pelargónií. Vždycky si myslel, že zabírají moc prostoru. Ale Ingeborg tvrdila, že pelargónie prostě miluje. I když tento výraz je pro takovou banalitu příliš silný.

Ve vinném sklípku si všiml, že se něco změnilo, ale musel chvíli pátrat, než objevil, že tu přibyla celá sbírka nových láhví. Zkusmo jich několik vytáhl z regálu a zjistil, že nový sortiment pochází z Al-saska, avšak na etiketách ještě byla francouzská podoba tohoto názvu. Zvláštní. Že by se Ingeborg povedlo sehnat víc než jen tu jednu

láhev, kterou podávala k louhované rybě? Získat sbírku vín není v dnešní době zrovna lehké.

Vybral pozdní sběr z Rheingau a pospíchal zpátky do kuchyně, kde víno otevřel a také tam cestou zpět do jejich výklenku vzal z příborníku dvě sklenice.

„Kde jsi u všech všudy sehnala to víno z Alsaska?“ zeptal se. Postavil sklenice na stůl a začal nalévat.

„Uzavřela jsem výměnný obchod s naším nedalekým sousedem, kterému došlo rýnské, ten s tím zakázaným koněm, však víš.“

Lauritzovi chvíli trvalo, než tuto poněkud kryptickou narážku rozluštil.

„Ach tak, náš pochybný přítel a zpěvák kupletů, on má vinný sklípek? Nuže dobrá, bylo jediné správné, že úřady tu nestoudnou píseň o koni zakázaly. Na zdraví!“

Ingeborg si s ním přiřukla a neodporovala mu, jen se na něj dívala tím zvláštním ironickým pohledem, jehož význam Lauritz velmi dobře znal, totiž že se zase jednou pokusil vyhnout nepřijemnému tématu.

Tentokrát k němu byla nespravedlivá, k zakazování politických textů by měl mnohé co podotknout a tahle píseň byla skutečně nanejvýš nepřípadná. Ale to teď nechal stranou, otázka Johanne byla na prvním místě.

„Chvíli jsem přemýšlel o Johanne,“ řekl.

„To je mi jasné. A k čemu jsi dospěl?“

Na uklidněnou se zhluboka nadechl a dopřál si další doušek vína.

„Johanne jedná morálně správně. Ale podle mého názoru ne chytrě. Ale morálka je důležitější než chytrost. Můžeme se za ni jediné modlit. A to je také vše, co jí k tomu řeknu. Že ji obdivuji a modlím se za ni.“

Takhle jednoduše se to vyřešilo. Ingeborg vypadala překvapeně, ale zároveň jako by se jí ulevilo. Lauritz předpokládal, že manželka strávila celou *Pastorální symfonii* budováním arzenálu argumentů. Teď však spolu mohli chvíli mlčet.

Když v láhvi zbývala jen čtvrtina, kývla na něj Ingeborg na znamení, že už je načase. Sklenice a víno nechali na místě, ale svíce sfoukli. Pak společně vyšli po schodech, sami v celém velkém domě až na Anne v podkrovní komůrce — Jorunn a Signy se ještě nevrátily z města.

I na takový klidný, brzy zakončený večer se Lauritz těšil, stejně jako na ráno, až se probudí v Ingeboržině pevném objetí v její trochu přetopené, avšak útulné ložnici.

Už dlouho se to nepoštěstilo, o posledních víkendech, které strávil doma, jim v tom pořád něco bránilo. Děti si dole v salóne pouštěly moc nahlas černošskou hudbu, po chodbě kolem ložnic pořád někdo běhal. Ale teď mají noc jen pro sebe.

Když vyšli po schodech a minuli dveře do její koupelny, Ingeborg trochu zpomalila. Před její ložnicí to chvíli vypadalo, že otevře dveře a oddělí se od něj, ale najednou se k němu rychle otočila, jako by ho chtěla letmo políbit na tvář.

To ne, pomyslel si, přitáhl si ji k sobě a vtiskl jí dlouhý polibek, jednu ruku jí položil kolem pasu, přitáhl si ji ještě pevněji a zlehka ji pohladil po řadru.

Ingeborg zasténala, jako by ji to bolelo, ztuhla, jemně ho od sebe odstrčila a zavrtěla hlavou, tvářila se zarmouceně.

„Dnes večer ne, miláčku,“ zašeptala mu do levého ucha, položila mu chladivé dlaně na tváře, rychle ho políbila na ústa, otočila se, zmizela za dveřmi a tiše a opatrně je za sebou zavřela.

Lauritz zůstal v temné chodbě stát jako zkamenělý. Neslyšel zevnitř její kroky, a to měla v pokoji parkety a na nohou boty na podpatku, a tak měl za to, že zůstala stát jen kousek od něj, opřená o dveře z druhé strany.

Neudivilo ho, že ho odmítla, za jejich společný život se to stalo mockrát a z nejrůznějších příčin. Udivil ho naprosto překvapivý způsob, jakým to učinila.

Nemohl zůstat stát na chodbě jako blázen. Tiše zamířil chodbou do své ložnice, svlékl se, aniž by rozsvítil, a zamířil do koupelny, kde vykonal večerní toaletu a oblékl si pyžamo.

To nejdůležitější hned zkraje, pomyslel si, když už ležel potmě pod teplou prošívanou dekou. Nejdůležitější byla vřdycky modlitba neboli rozmluva s Bohem, jak tyto večerní chvílky, svou poslední denní povinnost, v duchu nazýval. Jeho modlitby k Bohu, či rozmluvy, se nikdy netýkaly ničeho, co by souviselo s válkou. Bylo by neskromné vmísit se do mnohohlasého chóru modliteb, které na toto téma večer co večer proudí ze Země k nebi v němčině, francouzštině a angličtině.

Ale v případě jeho dcery to byla jiná. Ta si nezaslouží zemřít a on si nezaslouží o ni přijít. O tom s Bohem rozmlouval dlouho.

Pak se snažil usnout. Zejména se zcela záměrně snažil potlačit veškeré myšlenky na to, jak by zhruba touhle dobou vyšel bosý do malého pokojíku, který spojoval jejich ložnice a kde byl telefon a jejich šatna, a opatrně by otevřel dveře do její ložnice, kde by svítila jen ta hezká secesní lampa, přiblížil by se k posteli a...

Ne, musí se ovládat, myslet na další fázi prací, která přijde, až budou hotové piloty. To budou muset nad každou skupinou pilot ulít betonové plošiny, aby měli pevný podklad a mohli bezpečně stavět ve výšce největší konstrukci světa. Dlouhou dobu zaháněl všechny myšlenky fantaziemi o stavbě. Nepamatoval si, jak nakonec usnul. Ale probudil se dlouho před svítáním s nezvykle silnou ranní erekcí a musel chť nechť do koupelny, aby si od ní odpomohl. Omlouval to tím, že by se mu jinak nepodařilo usnout.

Ráno, když Lauritz sešel do malé jídelny, Ingeborg už snídala a právě se snažila natuknout vajíčko. Voněl tu opečený chléb a pomerančová marmeláda. Lauritz políbil svou ženu na obě tváře, posadil se a nebyl si jistý, co má říct ohledně minulého večera, pokud vůbec něco.

Ingeborg mu z rozpaků ihned pomohla otázkou, jestli ho napadá, jak se dostanou na mši, když je první adventní neděle a oni mají jen řidiče bez funkčního auta.

To byla osvěživě drobná nesnáz, Lauritz si byl naprosto jistý, že se Ingeborg na něco vymluví, a v takovém případě by on sám vyrazil pěšky. Tam a zpátky to nebylo ani pět kilometrů. Takovou vzdále-

nost by bez problémů ušel, i kdyby bylo čtyřicet pod nulou. Rychle vyhlédl ven dveřmi na terasu. Bylo bezvětří a mlžný opar, takže se jistě oteplilo. Vstal, aby si to ověřil na teploměru za dveřmi na terasu; dvacet dva pod nulou, to je nějak teplo na to, že má být nejkruťší zima tohoto století.

„Problém s převozem vyřešíme, nabízí se hned několik možností,“ vesele sdělil Lauritz Ingeborg, když se vrátil. Posadil se a natáhl se pro košík s chlebem a topinkovač.

„Chceš jít rychle, nebo pomalu?“

„Raději pomalu, proč?“

„Když jdeš v téhle zimě pomalu, musíš si vzít nejméně tři vrstvy oblečení. Dva pořádné svetry z Osterøye a přes to kožich z nutrie. A kožené holínky a dvojce vlněné ponožky by se taky hodily.“

„To ale dorazím do kostela jako balík!“

Ingeborg se zatvářila dotčeně a Lauritz si nebyl jistý, jestli si z něj dělá legraci, nebo ne.

„Ólrajt,“ řekl po chvíli přemýšlení. „Tak to uděláme takhle. Já tě tam odvezu.“

„Ale přece nemáme benzín.“

„To ne, ale máme odrážecí saně. Když jsou dost dobré pro děvčata, aby na nich vozila mléko a mouku, jsou dost dobré i pro nás. Donesu z půdy sobí kůži, na ní budeš sedět, a taky jeden z těch vlčích kožichů, které jsme dřív používali, když jsme jezdili na saních na vánoční ranní mši. No a samozřejmě si vezmeš kožené boty s vlněnými ponožkami, rukavice z tulení kůže a čepici z medvědí kůže s klapkami přes uši. To budeš vyzbrojená i do daleko větší zimy, než je dnes.“

„Ale to budu muset do kostela v těch neohrabaných kožených botách.“

Teď už si byl Lauritz naprosto jistý, že ho Ingeborg škádlí.

Zařídil všechno přesně tak, jak řekl. Když vyjel se saněmi z garážových vrat, seděla Ingeborg jako velký teplý balík na sobí kožešině a ihned jí bylo jasné, že Lauritz měl pravdu, že je vyzbrojená i do daleko větší zimy.

Zkraje to bylo po Källvägen do kopce. Lauritz jel pomalu a vysvětlil jí, že alfou a omegou v tak mrazivém počasí je nezačít se potit. To pak člověk riskuje život. Brzy nato si rozepnul kabát podšitý perziánem.

Po chvíli tiché jízdy se Lauritz zeptal na Christu. Už to bylo dlouho, co se o ní bavili naposledy, asi proto, že byl tak často pryč, a když se viděli, raději probírali veselejší věci, anebo proto, že si o ni oba dělali starosti. Ale Ingeborg byla lékařka a nikoho jiného se Lauritz zeptat nemohl.

Christa je nemocná, to bylo jednou jasné. Ale ne zas tolik nemocná a ne tak, jak si sama myslí. To, že se léčí v apartmá Lázeňského hotelu, necelý kilometr od domova, je příznakem hypochondrie a ničeho jiného. A že kolem ní poskakuje mnoho Ingeboržiných kolegů lékařů a vymýšlejí nejrůznější možné i nemožné diagnózy, to je zase příznak jiné nemoci, která by se dala nazvat záchvatem zlaté horečky. Christa je totiž samozřejmě velmi výdělečná pacientka, i přesto, že všechny její nemoci jsou jen smyšlené a většinu léků, které užívá, tvoří placebo, neškodné cukrové pilulky s žertovnými latinskými názvy.

Ingeborg tedy beznadějně uvízla mezi dvěma mlýnskými kameny. Nemůže Christě dost dobře říct, že léky, které dostává, jsou pro smích, to by vedlo k nevráživosti a Christa je Ingeboržina nejstarší kamarádka. A téměř stejně nemožné je promluvit si s lékaři v Lázeňském hotelu. Ne že by popírali, že jde spíš o hypochondrii než o nějakou vážnou tělesnou chorobu. To ne. Ale jejich protiargument zní, že hypochondrie se nedá vyléčit popřením, a už vůbec ne tím, že pacientovi vynadají a ušetří mu moralistní přednášku o nedostatku financí na zdravotní péči, které by se měly vynakládat smysluplněji. To by v nejhorším případě vedlo k rozepři a přestěhování pacienta například do nemocnice Sophiahemmet ve Stockholmu.

Christin stav by se lékařskými termíny dal popsat jako duševní trauma vzniklé následkem německého pronásledování Židů. Začalo to tehdy, když její rodina musela opustit Německo, jelikož Christu

najednou deklasovali na „Položidovku“ a její a Oscarovy děti dostaly nálepkou „mischlinge“. Že byl takový zážitek šokující, to dá rozum. Ale tyto dlouhodobé následky už méně. Christa byla po celý život silně politicky aktivní, od dob boje za volební právo žen až k revoluci a bolševismu. Proto je skoro nepochopitelné, že se nad to nedokázala povznést, a dokonce se té nacistické omezenosti vysmát. Kromě toho se narodila jako komtesa von Moltke, z jejího třídního pohledu se to možná jevilo jako jistá přítěž, ale z genetického hlediska na tom nebylo nic špatného. A mimochodem, obojí je úplně stejně irelevantní.

Ale nahlédnout do hlubin lidské duše je nejtěžším, ne-li nemožným úkolem lékaře. A to dokonce i v případě, že ho s pacientkou váže přátelství už od dětství.

Žádnou tělesnou nemocí Christa netrpí. Což mimochodem vysvětluje i z toho, že dostává z Lázeňského hotelu „propustku“ domů, kdykoli na to jsou vhodné podmínky. S největší pravděpodobností se s ní sejdou na večeri v akváriu, mimochodem, pamatuje si Lauritz, že slíbil donést koš s vínem?

Lauritz při dlouhé jízdě do kopce pozorně naslouchal. Opravdu tomu chtěl porozumět, Christa nebyla jen jeho švagrová, ale také přítelkyně a matka jeho synovců a neteře. Nejhorší byl pocit bezmoci, když člověk nemůže nic udělat.

Když vyjeli na nejvyšší místo Källvägen a zadívali se ze svahu na Ringvägen a na zátoku Neglingeviden, stihl Lauritze akutní záchvat dětinskosti. Tak alespoň posléze zněla Ingeboržina diagnóza.

Lauritz zrychlil, pevně uchopil rukojeť, aby se mu řízení nevymlklo z ruky, předklonil se a chladný vzduch mu vešnal slzy do očí. Brzy nabrali příliš velkou rychlost a brzdění protiskluzovou násadou, kterou si přivázal k pravé galoši, nepřicházelo v úvahu, raději se soustředil na řízení. Po několika povážlivých smycích se mu v poslední chvíli povedlo vybrat pravotočivou zatáčku a následně se vřítiti na Ringvägen přímo doprostřed vozovky. Kdyby v tu chvíli potkali auto, dopadlo by to s nimi špatně.

Proti Ingeboržiným kletbám se hájil tím, že potkat v dnešní době auto je velmi nepravděpodobné. Až k mostu v Tattby to bylo po rovině, Lauritz jel klidným a vyrovnaným tempem, Ingeborg ho ale nepřestávala peskovat a on nakonec přiznal, že se zachoval dětinsky.

Před kostelem byla tlačnice, hrnulo se sem nezvykle mnoho lidí. A i když někdo prozíravě umístil ke vchodu věšáky pro nemotorné svrchní oblečení, po zemi se stejně povalovala změť galošů a návleků. Lauritz na tento problém myslel dopředu a galoše si sepnul modrým kolíčkem na prádlo, aby je na cestě ven rychle našel.

Během celé mše Ingeborg tiše seděla vedle něj, zpívala žalmy, povstala tehdy, kdy se mělo povstat, a vůbec se chovala jako bezchybný věřící. Lauritz velmi dobře chápal proč. Ingeborg věděla, jaký má pro něj tato návštěva kostela význam a co se mu honí hlavou, když teď byl donucen pochopit, co Johanne podniká na svých cestách do Norska. Ingeborg mu chce být nablízku, ačkoli sama není ve víře pevná, a pro takové jednání existuje označení v němčině i norštině. Solidarita.

Je to hezké slovo, navzdory tvrdému politickému nádechu. Alespoň z Ingeboržiných úst znělo hezky a Lauritz si uvědomil, že tento výraz zdědila po matce i Johanne.

Lauritz se intenzívně modlil za to, co zastiňovalo všechno ostatní. Ingeborg seděla vedle něj se sklopenou hlavou a sepjatýma rukama.

Když zabalená znovu usedla na saně a vydali se na cestu domů, poté co prohodili pár slov o ničem s některými sousedy, už bylo o několik stupňů tepleji. Nízkými mračny, jež se podobaly spíše mlze, prosvítalo bledé zimní slunce.

Lauritz chvíli nahlas uvažoval o tom, že by mu upřímně řečeno nikdy nepřišlo na mysl postavit si hrobkový kostel, jako to udělal Wallenberg. Bylo téměř žinantní, ale nevyhnutelné občas zabrousit pohledem k hrobce, v níž byl uložen, prozatím o samotě. Bylo tu místo ještě pro rakev jeho ženy Alice, ta zatím byla naživu a vedlo se jí dobře. Člověk se mohl v duchu ptát, co si asi Alice myslí, když

zajde do kostela a spatří prázdné místo po boku svého zesnulého Knuta Agathona.

Lauritz samozřejmě dovedl pochopit Wallenbergovo přání odpočívat v zemi po boku své ženy. Ale takhle okázale by to nechtěl. To by bylo rouhání.

Ingeborg tento rozhovor příliš nebavil, mimochodem šlo spíše o monolog, protože Lauritz na ni mluvil a ona seděla obličejem po směru jízdy. Suše poznamenala, že otázka jejich pohřbu je doufejme hudba daleké budoucnosti a že Lauritz obvykle mívá na srdci docela jiné věci, když se vydá na takovou myšlenkovou pouť za abstraktnem.

Jako vždycky měla pravdu, Lauritz to ihned přiznal. Myslel na dnešní večeri u svého bratra, jak se bude chovat Christa a jestli tam budou i chlapeci, anebo si jako obvykle najdou nějakou výmluvu. Chlapci mu dělají starosti, to musel přiznat.

V podstatě je to Oscarův problém. Ale vlastní spolu rodinnou firmu a první generace, Lauritz a jeho bratři, tu už moc dlouho nebudou. Takže se nevyhnutelně musejí zamyslet nad budoucností.

Dospěli k příkrému svahu, kde Källvägen uhýbala od pobřeží a kde Lauritz podle Ingeboržina přísného soudu jel jako blázen. Zde Ingeborg ze saní vystoupila, odložila si vlčí kožich a žertem prohodila, jak ráda se od něj nechala poučit, alespoň ohledně oblékání za extrémně chladného počasí. Kromě toho bylo příjemnější si povídat, když šli vedle sebe a mohli se jeden druhému dívat do očí. Takže, jak se to tedy má s Lauritzovými obavami o Oscarovy chlapce?

Lauritz zalitoval, že o tom vůbec začínal. Míchal se tím do cizích věcí. Ale jednou už to řekl a mezi ním a Ingeborg nebylo nic, o čem by si nemohli promluvit.

Takže tedy chlapeci. Prvního z dvojčat, Hanse Olafa, bohužel už minulý rok přijali ke studiu na Akademii umění. To bylo ve věku sedmnácti let skutečně zvláštní. Ale přineslo to jen samé nesnáze. Hans Olaf okamžitě přerušil studium na gymnáziu a maturita ho už vůbec nezajímala. Takže z něj tedy bude mazal a je s ním amen.

Carl Lauritz maturitu nepochybně složí. A jistě byl velký výkon, že při regatě v Saltsjöbadenu třikrát po sobě vyhrál závod plachetnic

a získal tak pohár jednou provždy. Srdce starého jachtaře to potěšilo. Ale také to nakonec přineslo jen samé nesnáze, protože kluk si teď vzal do hlavy, že v létě bude jezdit na jachtě a v zimě bude pracovat jako lyžařský instruktor. Samozřejmě se dá doufat, že ho podobné nápady časem pustí, ale člověk si nikdy nemůže být jistý.

Jediným vhodným přírůstkem z celé rodiny je tedy Karl. Ten se vrátí do firmy, jakmile válka skončí.

Protože Harald je také ztracený.

Ingeborg se nelíbilo, když Lauritz o jejich nejstarším synovi hovořil jako o ztraceném, věděl to a viděl to na ní, když nadešel čas, aby znovu nasedla na saně. V podstatě spolu ale souhlasili. Karl je patrně jedinou nadějí pro firmu, má-li zůstat podnik v rodině.

To však opravdu není vhodné téma k dnešní večeři, přesvědčovala ho Ingeborg, když se vrátili domů, svlékli se ze zimních kabátů a zahřívali se v zimním salóncu u čaje.

Válka bude pokračovat ještě nejméně několik let. A Carlu Lauritzovi zbývá do maturity rok a půl, takže nejde zrovna o neodkladné rozhodnutí. A brzy budou Vánoce. To není právě nejlepší chvíle na riskování rodinné hádky, zvláště když večeři bude přítomna i přecitlivělá Christa. Teď je nejdůležitější, aby rodina držela pohromadě.

Takže se na večeři do akvária musejí dostavit pevně rozhodnutí vyprávět si pouze historiky z plachtění, o lovu slonů, sněhových vánicích a možná o kanibalech.

* * *

I nadále musely každý pracovní den zahajovat vlečné čluny tím, že na řece Ångermanälven probořily ledovou vrstvu. Přestože byl led vždy jen jednu noc starý, dosahoval tloušťky i přes jeden palec. Zima se zjevně nechystala pustit stavbu ze svých spárů.

Výroba pilot ale pokračovala zdárně. Prvotní chyby s příliš vysokou nebo příliš nízkou teplotou při zahřívání zmrzlých klád už se opakovaly jen zřídkakdy. A tak hotové piloty jednu za druhou

odváželi k řece frkající robustní koně ze severního Švédska a srst i nozdry měli pokryté námrazou.

Lauritz ale zcela nezávisle na venkovní teplotě vykonával mnohem příjemnější práci. Byl v jedné z laboratoří plně zaměstnán experimenty s betonovými plošinami, které měly být usazeny na všech dvacet šest skupin pilot, jež vyrůstaly ze dna řeky za vytrvalého pulzujícího dunění beranidla.

Plošiny byly potřeba, aby měl most dostatečně pevnou základnu, na které se bude dát stavět ve výšce, až přijde na řadu samotná klenba. Hotové budou na jaře. Lauritz počítal s tím, že velké dřevěné lešení pak strhnou v létě, aby mohli s litím betonu začít brzy na podzim, než udeří nejkrutější mrazy. Lauritz to považoval za optimistický časový plán, protože je mezitím čekalo množství kontrol, například zkoušky pevnosti a různá měření. Raději se zdržet kvůli přehnané opatrnosti, než aby zase došlo k nějakému neštěstí.

Práce dlouho postupovala jednotvárně a bez komplikací. Čas běžel rychle. Do Vánoc už zbýval jen týden, když došlo k neštěstí. Ne na stavbě, ale u jeho bytné Britty.

Lauritz se jako obvykle vrátil domů po setmění a čekal, že vstoupí do teplé vyhřáté kuchyně vonící jednoduchým, ale vydatným jídlem. A Britta bude stát u sporáku, na tvářích růže a na rtech ten svůj úsměv, veselá a plná energie jako vždy. Lauritz už si zvykl toto setkání považovat za hlavní okamžik dne.

Jenže v kuchyni byla zima, v kamnech nehořelo a dveře do světnice byly zavřené. Uprostřed stolu ležel otevřený dopis, podle natištěné adresy na obálce přišel ze Sparbanken v Kramforsu. A v tu chvíli Lauritz uslyšel za zavřenými dveřmi světnice Brittin hlasitý a zoufalý pláč.

Bez váhání vzal dopis ze stolu, a když si ho četl, postupně v něm rostl hněv.

Obsah byl jednoduchý a jasný. Britta během posledních pěti let zatížila dům několika půjčkami. Zvládala splácet úroky, ale neplnila splátkový kalendář, který sama podepsala. „Za stávajících okolností“ se tedy Sparbanken cítí nucena uspořádat exekuční dražbu,

„neuhradí-li slečna Karlssonová do dvou týdnů dlužnou částku v plné výši“, i to byla podmínka, kterou Britta podepsala. A aby mohlo dojít „ke vzájemnému objasnění situace“, byla slečna Karlssonová pozvána na schůzku do Sparbanken, a to hned na zítřejší den v deset hodin dopoledne.

Lauritz málem dopis vzteky zmuchlal a zahodil. „Splátkový kalendář“, který počítá se splácením nejméně pětkrát rychlejším, než je u půjček se zástavou nemovitosti běžné, a ve kterém je kromě toho zahrnut požadavek „uhrazení v plné výši“, to není nic jiného než lichva. Banka chce Brittě sebrat dům, okrást ji, a to jen proto, že může. Britta v životě nezažila, jak se uzavírají normální půjčky. „Tady na tom řádku to podepište,“ řekl jí nějaký mizera z banky. A ve chvíli, kdy to udělala, bance spadl její dům do klína.

Ze světnice se opět ozval její pláč. Lauritz odhodlaně a bez zaklepání vešel dovnitř, přistoupil k Brittě, která se krčila v rohu sváteční pohovky, objal ji a snažil se ji utěšit. V tu chvíli se mu s bolestným výkřikem vrhla kolem krku a přitiskla se k němu, jako by byl její otec, který ji chce ukonejšit.

„Šš, šš, Britto, tak si ten dopis z banky tolik neberte, no ano, omlouvám se, ale nemohl jsem si ho nepřečíst. Ale to nějak zařídíme, jen se uklidněte a už neplačte,“ pokoušel se ji Lauritz upokojit.

Ale Britta plakala o to víc a tiskla se k němu ještě silněji.

„Drahá Britto, přestaňte plakat. Slibuji, že ten drobný problém vyřešíme, teď se vzhopte, pak zatopíme v kamnech a dáme si něco k jídlu,“ zkusil to Lauritz znovu.

Tentokrát jeho utěšování zapůsobilo, i když ne úplně tak, jak si představoval.

Britta se k němu natáhla, přitulila, vtiskla mu velmi vlhký polibek a spustila proud díky a omluv za to, že zapomněla na jeho večeři. Pomohl jí osušit slzy a s rukou kolem ramen ji odvedl do kuchyně, kde zatopil v kamnech, to ještě uměl, Britta mezitím otevřela spíž a vyndala hrnec s hrachovou polévkou a kus vepřového. Takže mu přece jen připravila večeři, dokonce mu pravděpodobně ne zcela korektním způsobem obstarala vepřové. To muselo stát

pěkné peníze — Lauritz si pomyslel, že ji za tu námahu nesmí zapomenout odškodnit.

Na Lauritzův návrh se prvně navečeřeli spolu, on sám ještě zašel do kůlny a donesl lehké pivo.

Při jídle, když se Britta pomalu zase vrátila barva do tváří a taky trochu dobré nálady, Lauritz navrhl, co udělají. Schůzka v bance je stanovena na zítřek v deset hodin. On musí jako obvykle ráno do práce, některé momenty při lití betonu nesnesou odkladu. Ale může to zařídít tak, že z práce na pár hodin odejde, aniž by se něco zanedbalo, a půjde s ní do banky.

To bude ale znamenat, že půjde rovnou od lití betonu, tedy v pracovních šatech, a Britta ho v bance naprosto podle pravdy představí jako svého nájemníka, „který těmhle bankovním záležitostem rozumí lépe než ona“.

A pak dají schůzce v bance volný průběh, a ať už to dopadne jakkoli, nikdo ji o dům nepřipraví. To Lauritz slibuje.

Britta sice přikývla, ale stejně se tvářila trochu vyděšeně a váhavě.

Když Lauritz dojedl druhou porci hrachové polévky a vepřového, opravdu vynikajícího vepřového, odsunul talíř a vstal. Britta se ho zeptala, jestli by si po večeri nedal kávu, trochu té jeho vlastní kávy, kterou si dovezl ze Stockholmu? Ale on odmítl a zamumlal něco o tom, že si ještě nutně musí projít nějaké nákresy, což nebyla pravda, dneska nic takového dělat nemusel. Britta pak navrhla, že mu donese kávu nahoru ke stolu, což nemohl Lauritz dost dobře odmítnout. U psacího stolu mu káva vždycky přišla vhod.

Vyšel tedy nahoru do svého pokoje, náhodně popadl první výkresy a rozložil si je na stole. Když mu o chvíli později Britta donesla kávu, už zase měla v očích slzy. Lauritz ihned vstal a dřív, než ji stihl obejmout, se k němu Britta naklonila a políbila ho. Lauritze to naprosto šokovalo, ale nebránil se tomu.

Jakmile Britta odešla dolů, napil se kávy, neochotně, přestože byla prvotřídní kvality a on si ji skutečně sám dovezl ze Stockholmu. Káva mu nijak neusnadní usínání, se kterým měl problém vždy, když byl rozrušený. A to teď byl.

Nenáviděl drobné bankéře, kteří jen tak pro zábavu šikanují chudé lidi. Sám to zažil v mládí, od bankovních přepážek si odnesl pár celoživotních vzpomínek. Kupodivu je veliký rozdíl mezi drobnými a velkými bankéři. S Wallenbergovými měl vždycky ty nejlepší vztahy. Takže velcí bankéři jsou tedy dobří a rozumní, kdežto malí jsou rafinovaní sadisté?

Ne, to jen on je neobyčejně naivní. Jak by se mu asi vysmála Ingeborg, kdyby jí přednesl tenhle nápad? Úplně v duchu slyšel, co by mu na to řekla:

„Lauritzi, Lauritzi, Lauritzi, už se zase chováš jako pštros. Velcí bankéři mají rádi velké klienty, existuje do slova a do písmene milion důvodů, proč se ti s Wallenbergovými dobře jedná, a plachtění do toho nepočítám.“

No jistě, samozřejmě. Ale to neznamená, že drobní bankéři nejsou schopní se chovat vskutku pekelně. Zítřka mu bude potěšením jednoho takového sadistu pěkně usadit. A Lauritz si začal v duchu představovat, jak to bude probíhat.

O schůzce v bance fantazíroval i při večerní toaletě a i poté, co se snažil usnout po večerní modlitbě.

Což se mu pochopitelně nedařilo, ať už to bylo kávou, rozrušením nebo zlostí, kterou v něm dopis z banky vyvolal. Anebo něčím úplně jiným, na co se neodvažoval ani pomyslet.

Každopádně nemohl usnout. Nejdřív, když ještě mastková kama hořela ostošest, mu bylo horko, potom, když v nich vyhaslo, mu zase bez peřiny byla zima. A když se přikryl, bylo mu za chvíli opět horko. A když mu tělo připomnělo, jak ho Britta objala, zpanikařil a horečně se začal probírat vzpomínkami a sny, aby přišel na jiné myšlenky.

Nakonec ale přece jen usnul.

Další den ráno byl v laboratoři u lití betonu nervózní a nabručený, zdánlivě bez důvodu, za normálních okolností se takhle ke svým kolegům nikdy nechoval. Práci ale stihli rychle a první kontrolní měření se bude provádět nejdříve za čtyři hodiny. Měli dost času, aby se do banky dostali před desátou.

Jenže jim nejel žádný vhodný autobus. Mezi Kramforsem a Lunde jezdilo hodně autobusů brzy ráno, když sem příjížděli dělníci, a pak pozdě odpoledne, když se zase vraceli domů. Ale dopoledne a brzy odpoledne nejele nic. Lauritze napadlo, že za výběrem času schůzky snad vězí zákeřný plán.

Takže se tam tedy budou muset dostat pěšky nebo na odrážecích saních. Britta pro Lauritze půjčila saně od souseda, protože sama měla jen jedny. Brzy už jeli po zmrzlém sněhu. Nepotkali skoro žádná auta ani chodce, do takové zimy se lidé dobrovolně nevydávají. Čím víc se blížili k bance v Kramforsu, tím slaběji k nim doléhalo dunění beranidla od stavby.

Jeli vedle sebe mlčky, v mrazu se jim těžko otvírala ústa. Ale nakonec Brittě došla trpělivost, zastavila a zeptala se, kolik je hodin, protože by prý hrozně nerada přijela na tak důležitou schůzku pozdě. Slovo schůzka znělo z jejích úst podivně cize.

Lauritz se zastavil, rozeplnul si vlčí kožich a vytáhl hodinky.

„No jo,“ řekl, „o něco později přijedeme, o takových pět až deset minut, což je výborné. Ten filuta Niklasson nás totiž stejně nechá čekat. Lidi jako on to dělávají.“

Lauritz zaklapl hodinky, strčil je zpátky pod kožich a pokusil se o povzbudivý úsměv. Ale Britta se tvářila vyčerpáně.

„Teď půjdeme v klidu chvíli pěšky,“ navrhl. „A naposledy si to probereme. Nemusíte si pamatovat všechno, co řeknu. Nejdůležitější je, abyste mi věřila, když vám povím, že dům vám nikdo nevezme.“

Lauritz kráčet pomalu a svíral rukojeť saní, jako by vlastně chtěl přijít pozdě. A krok za krokem Brittě vysvětloval svůj plán, metodicky a logicky, jako by to byla stavba mostu, kde jsou všechny postupy přesně dané. Možná mluvil až moc a příliš to celé zamotal, což si uvědomil, teprve když už byli skoro na místě. Proto nakonec ještě zopakoval to nejdůležitější, a sice ať Britta nemá vůbec žádné obavy. Zatajil jí ale, jak si představuje samotné finále.

Sparbanken se nacházela v centru městečka naproti hotelu Central. Pečlivě si oklepali sních z bot a ještě si je ometli košťaty, která stála k dispozici vedle železných dveří.

Představení začalo přesně podle Lauritzova očekávání. Ohlásili se u pokladní, která zrovna nikoho neobsluhovala, pak je vyzvedla nějaká jiná žena a temnou chodbou je zavedla do malé čekárny, kde si odložili kabáty na věšák a posadili se na tvrdou dřevěnou lavici. Po pár útrpně dlouhých minutách Lauritz opět vytáhl kapesní hodinky, zkontroloval čas a zavrtěl hlavou.

Žena, která je sem zavedla, vešla do vedlejší místnosti, ohlásila návštěvu, vrátila se, tiše za sebou zavřela dveře a oznámila jim, že pan bankovní poradce Niklasson je zaneprázdněn, ale přijme je, jakmile si na ně udělá čas. Stalo se tedy přesně to, na co Lauritz Brittu připravoval.

Takže tu teď spolu čekali, ona ve svých nejlepších šatech, on v montérkách. Navíc neoholený. Po špatné noci se ráno probudil pozdě, a proto holení vynechal. Ale i jeho šedé strnisko mohlo do plánu dobře zapadnout. Lauritz cítil podivný vnitřní mír.

Nakonec se dveře přece jen otevřely, vyšel z nich mladý muž v tmavém obleku s brýlemi a pozdravil „slečnu Karlssonovou“, jejímu doprovodu nevěnoval jediný pohled. Přišel čas na Brittinu první repliku. „To je můj nájemník Lauritzen, on se v těchhle papírech vyzná líp než já,“ vykoktala.

„Aha,“ řekl bankéř, podezřívavě si Lauritze změřil od hlavy k patě a přezíravě ignoroval jeho podanou ruku. „Vy jste tu jako nějaký prostředník?“

„No, to tak přesně nevím, ale rád bych tu byl jako podpora paní Karlssonové,“ odpověděl Lauritz a až nyní spustil podávanou ruku.

„Aha, jo takhle. Ale jinak pracujete na stavbě mostu?“

„Ano, přesně tak.“

„Jako specialista? Usuzuju z toho, že nejste zdejší, dokonce pocházíte spíš zdaleka, jak slyším. Na co jste odborník, smím-li se ptát?“

„Na beton.“

„Na beton? No vida. A na této schůzce chcete být prostředníkem slečny Karlssonové?“

„Ano, pokud to nebude vadit. Paní Karlssonová mě chce s sebou jako podporu.“

Bankéř se zamyslel. Lauritze, který měl za to, že si všechno naplánoval do nejmenších podrobností, se zmocnila lehká panika. Co bude dělat, jestli mu tenhle hejsek prostě zabouchne dveře před nosem? To pak všechny jeho představy padnou a on bude muset improvizovat, například se prodat k řediteli banky a praštit mu pěstí do stolu. A to už nebude taková zábava, a navíc by se Britta pro nic za nic ocitla sama ve spárech tohohle bankéřika, což by pro ni bylo zcela zbytečné utrpení.

„Inu, neměli bychom to slečně Karlssonové v tuto těžkou chvíli odepřít,“ řekl bankéř nakonec a uvedl je do své malé zaneřádné kanceláře. Naproti psacímu stolu stála jedna židle pro návštěvy. Bankéř pokynul Brittě, ať se na ni posadí, a Lauritze odkázal na židli v rohu vedle police se složkami. Lauritz dělal, jako by to nepočopil, donesl si židli a postavil si ji vedle Britty. Bankéř chtěl nejdřív proti tomuto uspořádání něco namítnout, ale pak jen lehce zavrtěl hlavou a nechal to být.

Takže nakonec zasedli přesně podle plánu, i když tomu předcházely drobné komplikace. Představení mohlo začít. Lauritz se opřel, jako by si hodlal vychutnat koncert, Britta seděla v mírném předklonu s rukama sepjatýma v klíně.

Bankéř slavnostně vytáhl smlouvu o půjčce, odkašlal si a nahlas z ní přečetl několik pasáží, načež se zeptal, jestli jim Britta, již oslovoval jako slečnu Karlssonovou, rozumí. A zejména jestli jim porozuměl prostředník pan Lauritzen.

Oba mlčky přikývli. A pak nadešel čas na další jednání.

Bankéř jim chvíli přednášel o svízelném hospodářském stavu Švédska, způsobeném komplikovanou celosvětovou situací, načež v úvahách dospěl k tomu, že v těchto těžkých dobách zejména banky musejí ke splácení půjček přistupovat obzvláště přísně, aby se ekonomika země nepřehřála. Na bankách tedy leží značná národní odpovědnost.

Lauritz si to užíval, ale musel se ze všech sil snažit, aby tváří v tvář těmto důvěrně známým ekonomickým moudrům nedal najevo své veselí, zrovna když mělo představení dospět k výhrůžkám.

Bankéř si odkašlal. Dokonce i s tím Lauritz ve své režii počítal. „Jak by slečna Karlssonová měla vědět, nezbyvá nám za daného stavu věci nic jiného než postupovat podle sjednaných smluvních podmínek, jinými slovy vyhlásit exekuční dražbu...“

V tu chvíli ho přerušilo slabé zaklepaní na dveře, vešla žena, která je sem zavedla, a šeptem bankéři sdělila, že má v čekárně další návštěvu. Bankéř se podíval na nástěnné hodiny a řekl jí, že už bude brzy hotov. Žena se vytratila a tiše za sebou zavřela.

Zajímavé, vskutku zajímavé, pomyslel si Lauritz. On to s námi chce vyřídit za necelou čtvrt hodinu.

„Takže exekuční dražbu...“ navázal bankéř.

„A jak bude zorganizovaná čistě prakticky?“ přerušil ho Lauritz.

To bankéře zaskočilo.

„Promiňte, jak to myslíte?“

„Jakým způsobem oznámíte, že se dražba bude konat, a jak bude fakticky probíhat? Přímo v předmětné nemovitosti, nebo někde jinde?“ zeptal se Lauritz a bankéř na něj místo odpovědi jen užasle zíral.

„To jsou jednoduché a konkrétní otázky,“ pokračoval Lauritz. „Paní Karlssonová má právo znát odpověď, když už pro nic jiného, pak proto, aby si mohla nechat čas na rozmyšlenou, a kromě toho má paní Karlssonová zákon na své straně. Takže tedy, jakým způsobem zveřejníte oznámení o konání dražby? A kde se bude vlastní dražba konat? Paní Karlssonová by obojí ráda věděla.“

Bankéř na něj nepřestával zírat a snažil se vzchopit k odpovědi. Touto dobou už by mu mělo být jasné, že „pan Lauritzen“ je sice Nor, ale ne jen tak ledajaký betonář.

„Ehm, oznámení bude v souladu s předpisy zveřejněno v *Poštovním věstníku*...“ spustil.

„V malé státní publikaci, která do Kramforsu dochází možná tak v jednom exempláři, a to k vám do banky,“ přerušil ho Lauritz. „A jak to bude s místem dražby?“

„Nejvhodnější by to bylo přímo tady v bance, i s ohledem na slečnu Karlssonovou...“

„Paní Karlssonovou,“ opravil ho Lauritz. „Že se v té vaší bance nestydíte.“

„Promiňte, ale tohle už...“

„Víte stejně dobře jako já, proč tenhle dluh vznikl. Paní Karlssonová financovala maturitní studia svého syna Hjalmara. A toho nyní na obranu vlasti povolala armáda, takže syn nemůže přispívat na rodinné výdaje. A vy v této situaci hodláte jeho matku vyhodit na dlažbu. Opravdu byste se měli stydět.“

„Ale my jsme uzavřeli smlouvu s jasným zněním, kterou slečna Karlssonová podepsala a...“

„Paní Karlssonová!“ opravil ho Lauritz znovu. „To jistě, smlouvu, která nesnese denní světlo. A pak jste si představovali, že uspořádáte diskrétní dražbu a v ní jeden z vašich nejlepších klientů získá příležitost k menšímu výhodnému obchodu. A sice že nabídne přesně tolik, kolik dělá dluh. A paní Karlssonové nezbude ani öre. Copak nechápete, co se chystáte provést?“

„Takové nestoudnosti bych si vyprosil a žádám vás, abyste neprodleně opustili mou kancelář, čekají na mě další klienti!“ zakřičel bankéř.

Vyděšená Britta se už chystala vstát, ale Lauritz jí položil ruku na rameno.

„V žádném případě,“ namítl. „Musíme spolu ještě dokončit naši záležitost. Jestliže vám paní Karlssonová má tady a teď uhradit celou dlužnou částku, tak byste si, pane notáři, pane bankovní poradce, nebo jak vám mám říkat, snad na ni měl udělat čas, ne?“

„No ale jak si to představujete...?“ zeptal se bankéř a znovu se podíval na hodiny.

„Takhle,“ řekl Lauritz, vstal a z velké náprsní kapsy montérek vylovil šekovou knížku. „O jakou částku se jedná? A myslím tím celou částku.“

Bankéř zaváhal. Lauritz přistoupil ke stolu, otevřel šekovou knížku, bez dovození si půjčil bankéřovo pero a podržel ho nad deskou stolu.

„No?“ řekl. „Celou částku, prosím pěkně.“

Bankéř se probral z ustrnutí a zpod smlouvy, se kterou se oháněl, vytáhl nějaký spis.

„Čtyři tisíce sedm set šedesát pět korun a padesát öre,“ oznámil.

Lauritz okázale pomalu vypsál šek, pak se natáhl na stůl pro pi-ják a osušil inkoust.

„Tak prosím,“ řekl, vytrhl šek a podal ho bankéři. „Stockholmská speciální banka se doufám těší důvěře i tady v Kramforsu. Buďte tak laskav a potvrďte mi převzetí peněz na vašem exempláři té nešťastné smlouvy.“

Bankéř zíral chvíli na šek, pak na Brittu a pak na Lauritze, který stál s nataženou rukou a dával tím najevo, že očekává stvrzenku.

„Promiňte, ale takhle by to nešlo... musím se jít poradit,“ řekl bankéř, vstal a s šekem v ruce si pospíšil z místnosti.

Teprve nyní se Lauritz rozesmál.

„Tomu najednou hoří koudel u zadku. Teď tu chvíli počkáme a pak to bude ještě mnohem zábavnější.“

Britta se na něj dívala vytřeštěnýma očima, vypadala spíše šokovaně než šťastně a zjevně jí nebylo jasné, co je tady zábavného. Všechno ostatní jí předem vysvětlil: že tahle smlouva se rovná lichvě, co čeká malou venkovskou banku, když ji při něčem takovém přistihnou, jak se celá ta hra bude vyvíjet. Ale o konci se nezmínil.

Opravdu to pak bylo ještě mnohem zábavnější, i když museli čekat déle, než Lauritz myslel, a Britta ještě stále nechápala, co na tom Lauritzovi připadá legrační.

Do kanceláře se vrátil ředitel banky s pokořeným bankéřem v pažích.

Nejkratší cestou přistoupil k Lauritzovi, uklonil se mu, představil se a poprosil pana Lauritzena za odpuštění kvůli průtahům, které způsobily problémy s meziměstským telefonátem do Stockholmu. Teprve když ze sebe vychrlil tuhle litanii, pozdravil i Brittu. Pak se zeptal, zda by mohl pana ředitele Lauritzena a paní Karlssonovou pozvat na oběd naproti do hotelu Central, kde by toto nedorozumění vyřešili za příjemnějších okolností.

Lauritz zdvořile, leč rozhodně odmítl s odůvodněním, že musí do Lunde dohlédnout na lití betonu, které nemůže počkat, proto má mimochodem na sobě tento úbor, který by se ani na oběd nehodil. On i paní Karlssonová si však jeho milého gesta cení. Pak se zlehka uklonil na rozloučenou, vzal Brittu za paži, vyšel s ní ven a demonstrativně za sebou zabouchl dveře.

Už při oblékání slyšeli z kanceláře hlasy zvýšené nad hranici slušnosti, nebo možná jen jeden hlas.

„Ale vždyť oni vám, Lauritzi, nakonec nedali tu stvrzenku!“ zděšeně ho upozornila Britta, když vyšli na ulici a do obličeje je udeřil chlad.

„Já vím, vím to velmi dobře,“ spokojeně se zachechtal Lauritz. „To je ale právě teď spíš problém těch šprýmařů než náš. Tak co, nebylo to přímo vynikající představení?“

Britta nevěděla, co mu má odpovědět, byla zcela zahlcená tím zážitkem a snažila se hlavně pochopit, jestli se zbavila svého dluhu, nebo jestli jí něco uniklo a je v tom nějaký háček.

Tak si alespoň Lauritz vyložil její výraz.

„Večer vám to všechno vysvětlím, Britto,“ pronesl a odtrhl její saně přimrzlé ke sněhu, „řeknu vám, proč nesnáším tyhlety bankéře a jakou radost mi tohle udělalo. Ale teď mě musíte omluvit, že se od vás odpojím, musím rychle zpátky ke svému betonu.“

Obrátil saně a už se chtěl odrazit, pak si to ale rozmyslel, vytáhl peněženku, našel v ní dvě desetikoruny a požádal Brittu, aby na večer nachystala něco zvláštního. Pak odjel a kolem nohou mu při odražení vlál kožich.

Spěchal, ale ne za betonovými plošinami, ty ulili ráno ve vyhráté laboratoři. Jednoduchá měření, která se měla provádět každé čtyři hodiny, nevyžadovala dohled inženýra. Chtěl se co nejrychleji dostat k telefonu, a ten byl právě v kancelářské budově vedle dvou laboratoří pod rozestavěným mostem.

Do kanceláře vešel udýchaný a se zmrzlými vousy.

Telefon visel na zdi v pracovní správce. Lauritz ho požádal, aby ho nechal o samotě, a správce ihned uposlechl. Lauritz si sundal

kožich, načež si objednal hovor do Stockholmské speciální banky, chtěl spojit přímo s ředitelem. Vyhověli mu okamžitě, takže ať už ty bankéřské ničemy v Kramforsu zdrželo cokoli, rozhodně to nebyly problémy s telefonátem do hlavního města.

Byl to velmi netradiční bankovní rozhovor, částečně vedený žertovným tónem, protože ředitel banky byl Lauritzovým starým přítelem z regat. V bance pochopitelně vyvolalo veselí, a také se to hned dostalo až k řediteli, že zavolala jakási figurka z nějaké banky v Norrlandu a ptala se, jestli u nich mají klienta jménem Lauritz Lauritzen a zda řečený klient — už jenom ten výraz „řečený klient“ —, má na kontě dostatečný zůstatek k pokrytí šeku ve výši pár tisíc korun. Ujistili tohoto Norrlandana, že tomu tak rozhodně je.

Lauritz řediteli vysvětloval intriku, jejíž podstatou bylo připravit jeho bytnou o dům, přičemž jeho přítel jachtař několikrát pobaveně vyprskl smíchy a hned přišel s návrhem, jak ten žert dovést ještě o krok dál. Pro začátek on sám podepíše dopis z banky, ve kterém si, poněkud zlomyslně, vyžádají případné smluvní podklady, podle nichž má být částka poukázána. Přirozeně to nebude mít žádný věcný význam. Ale dopis je dopis a musí se na něj odpovědět, takže bude nesmírně zábavné sledovat, jak tahle... no, jakže se ta banka jmenuje? Sparbanken v Kramforsu? Ano, takže jak z téhle pasti unikne. Jelikož dotyčné smluvní podklady nejspíš nejsou určeny pro zraky jiných bankéřů.

Pak si chvíli povídali o plachtění. Někteří se domnívají, že by se kvůli válce měla zrušit Sandhamnská regata. Ale nebylo by snad vhodnější na ni jako vždy pozvat i německé přátele? Švédsko je přece neutrální.

Rozhovor udělal Lauritzovi radost hned z několika důvodů.

Nálada se mu ještě zlepšila, když si na recepci vyzvedl poštu a našel v ní velkou obálku, natrženou a plnou záhadných německých celních a cenzorských razítek, která přišla s dvoutýdenním zpožděním. Byl v ní přední světový odborný časopis a Lauritz v obsahu ihned narazil na článek, do kterého se hodlal s největším zájmem ponořit. Pojednával o tom, jak se budou v budoucnu stavět betonové mosty.

Cestou domů jel Lauritz křupajícím sněhem beze spěchu, i když už se setmělo a v Lunde nebylo pouliční osvětlení. Záležitost s Brittiným domem byla uzavřena a on už tomuto drobnému problému nemusel věnovat jedinou myšlenku, samozřejmě až na to, že to bude muset Brittě u večere celé vysvětlit. Dnes už to bude podruhé, co povečeří spolu. Nesmí se z toho stát zvyk.

Britta ještě nebyla doma, nejspíš v Kramforsu vyřizovala záležitosti, kterými se Lauritz nikdy nechtěl zabírat, obchodování s lístky ani nakupování načerno ho vůbec nezajímaly.

Vyšel do svého pokoje, svlékl se z pracovních šatů, oholil se ve studené vodě — toto umění si osvojil už v mládí —, převlékl se do všedního saka a zasedl k psacímu stolu u okna, aby se mohl ponořit do článku o budoucích stavbách betonových mostů. Důnění beranidla mu dělalo uklidňující hudební kulisu, jako od Mozarta.

Text ho okamžitě pohltit, byl to článek, s jakým se setkal jen párkrát za život, pojednání, které jeho mysl zasáhlo jako blesk. Úplně stejným směrem uvažoval i on, věděl to, jen to nedomyšlel dostatečně daleko.

A s touhle novou technologií neexperimentoval jen tak někdo, ale Dyckerhoff & Widmann, už od dvacátých let přední firma v branži v celém Německu, a tudíž i na světě.

Freivorbau, tak se nazývala nová metoda stavby mostní konstrukce, těžko pro tento výraz hledat vhodný překlad. Jde o to, že se hotové betonové segmenty, zhruba podobné plošinám, jaké právě konstruoval on sám, spojují rovnou nad propastí bez jakéhokoli lešení. To by s sebou přineslo obrovskou úsporu času a materiálu.

Na nákresech v časopise nápad působil naprosto neprůchodně. Beton přece váží průměrně 2,25 tuny na metr krychlový. Stavět přímo nad propastí by bylo možná proveditelné do délky takových patnácti metrů. Ale tady se psalo o stovkách metrů. Přejmenším jako o možnosti do budoucna.

Aby se most vedoucí do prázdna nezlomil svou vlastní vahou, navrhovala firma Dyckerhoff & Widmann vyrovnávat gravitaci tak,

že se všemi segmenty protáhnou ocelové nosníky, v nichž postupně stoupá mechanické napětí.

To by snad mohlo fungovat, zvláště pokud by se uvažovalo o délkách do padesáti metrů. Vestavěné ocelové nosníky by samozřejmě mohly mít také pozitivní vliv na pružnost, a tím pádem i trvanlivost konstrukce.

Něco na tom je, rozhodně je to jedna z možností. A už bylo načase, aby vývoj konečně postoupil vpřed, zvláště při pomyslení, že oni tady teď zarážejí dřevěné piloty a stavějí most s využitím stejné technologie, jako by byli na Hardangerviddě v roce 1905, a ne v moderní době.

Lauritz se podíval na svůj poslední nákras, uvědomil si, jak jednoduše by se to dalo udělat, a přikreslil podpurné nosníky vybíhající ze čtyř věží, které by se ukotvily do skalního podloží na březích. Jako konstrukce by to mělo fungovat.

K tomu se pochopitelně družila spousta otázek ohledně kvality oceli v nosnících, problému koroze, údržby, techniky pravidelného vyměňování nosníků a podobné praktické záležitosti. Ale takové věci se dají vždycky vyřešit. Rozhodující je, jestli by obstál vlastní nápad na konstrukci.

Seděl s rukama pod bradou, čtecí brýle měl posunuté na špičku nosu a zíral na svůj nejnovější nákras. Úplně zapomněl na čas, mohly uplynout dlouhé hodiny, anebo také jen dvacet minut. Možná slyšel Brittu rachotit dole v kuchyni, alespoň v podvědomí, ale dost možná také nevnímal nic jiného než své nákresy a dech, který se mu postupně zrychloval, jak přejížděl tušovým perem po milimetrovém papíře.

Když Britta zakleपालa na dveře, trhl sebou, jako by se probudil ze sna. Vytáhl z kapsy hodinky a uvědomil si, že už je hodinu po obvyklém času večere; vstal tak překotně, až převrhl stoličku, a spěchal Brittě otevřít. Cestou si uvědomil, že v pokoji je zima, protože si zapomněl zatopit v kamnech.

Britta stála za dveřmi ve svátečních šatech a oznámila mu, že večere je hotová. Vypadala úplně jinak než obvykle, Lauritz se jí

omluvil za zpoždění, složil jí kompliment za šaty a znovu se omluvil, že se ještě převleče, což mu zabere jen chvilku.

Protože převléknout se samozřejmě musel, i Britta se převlékla a podle všeho si na sobě dala opravdu záležet. Naposledy se omluvil a pak jí přibouchl dveře před nosem, čehož okamžitě zalitoval, ale bylo už pozdě.

Vytáhl své cestovní šaty, které ze všeho, co měl v Norrlandu, nejvíce připomínaly úbor k večeři, koneckonců večerního společenského života v hotelu Central v Kramforsu se neúčastnil.

Při oblékání se snažil rozpomenout, jak vlastně Britta vypadala, když se mu zjevila přede dveřmi. Nebyl si jistý, že postřehl všechno, vstoupila bez sebemenšího varování rovnou do jeho snového světa. Ale měla nějaké jiné vlasy, asi použila kulmu. A na sobě úzkou sukni, jakou nosívají městské ženy. A docela určitě měla výstřih, něco mezi blůzou a... jak ono se to jmenuje. Ale každopádně to mělo výstřih, protože Lauritz viděl vrchní část jejích ňader.

Když vstoupil do kuchyně v bílé košili, kravatě a černém obleku s vestou, v oděvu, v němž se před ní jinak nikdy neukazoval, okamžitě k němu přistoupila, stoupla si na špičky a políbila ho. Nebránil jí a zároveň se snažil chovat se i nadále korektně.

Vypadala zhruba tak, jak si ji zrekonstruoval z toho letného pohledu ve dveřích. V podstatě se mu to nelíbilo, Britta, kterou znal, byla přirozená holka z venkova, mluvila silným nářečím a vůbec se nepodobala dámám z prostších restaurací ve Stockholmu. Ale tady se počítala její snaha a to, že ji to vůbec napadlo. Znovu ji pochválil, tentokrát obšírněji a — jak doufal — přesvědčivěji. Teprve teď se rozhlédl kolem.

Povedlo se jí jednoduchou kuchyni proměnit s velmi omezenými prostředky. Na prostřeném stole ležely větvičky ozdobené vánočními skřítky z bílé a červené vlny, ve výklenku pod oknem stál vánoční stromeček se třemi skleněnými koulemi, na komodě byl adventní věnec se třemi zapálenými svíčkami a na jídelním stole dvě svíčky v malých zelených svícnech ze dřeva ve tvaru kuliček. Toho všeho si všiml trochu se zpožděním, protože nejdřív měl oči jen pro Brittu.

Jeho překvapení a nadšení na něm muselo být znát, nemusel nic říkat nahlas, jen zamumlal cosi o tom, že je to opravdu krásné a že to Britta zařídila moc pěkně, pak přešel ke dveřím a zkusmo zhasl lustr. Bylo to sice hezké, ale na jídlo moc velká tma, takže zase rozsvítil.

Britta mu začala horlivě líčit průběh svých nezvyklých nákupů v Kramforsu. Vepřové kotlety sehnala jako podpultovku, zato malou láhev pálenky, dvě piva a láhev červeného vína zcela legálně, využila na ně polovinu měsíčního přídělů, na který měla jako dospělá žena nárok. Svě přebývajícím lístky na alkohol ani neměla s kým směřovat, protože v Lunde skoro nikdo tvrdý alkohol nepije, tady jsou všichni buď pobožní, nebo socialisti. O červené víno se trochu bála, tak ho zabalila do několika vrstev novinového papíru, aby cestou domů nezmrzlo a neroztrhlo láhev, spěchala co nejrychleji domů a dorazila úplně zpocená, ale naštěstí to dobře dopadlo. Vyprávění se z ní vysypalo jako perly z roztrženého náhrdelníku, celé najednou, a její líce se čím dál víc zardívaly.

Lauritz byl okouzlený, ale zároveň mu trochu dělal starosti její nucený tón, v duchu pátral po způsobu, jak ji zbavit nervozity.

„To je ale úplně úžasné, co se vám povedlo zařídit, Britto,“ rychle pronesl, když se nakonec musela odmlčet, aby se nadechla. „Tak snad abychom šli ke stolu?“

„Jistě, pokud proti tomu nic nemáte,“ vyhrkla a udělala několik rychlých kroků ke spíži, pak si to rozmyslela, vyběhla ven, vrátila se s láhví pokrytou vrstvou námrazy, v níž byla pálenka o hustotě medu, tu cestou ke spíži postavila na stůl a ze spíže donesla dva talíře s nakládaným sleděm, položila je na stůl a ze sporáku sundala odstavený hrnec, ve kterém byly rozvařené brambory, jak se ukázalo. Ale to byla Lauritzova vina, protože se opozdil.

Zrovna když se chystala posadit, vzpomněla si, že nedonesla jemu normální a sobě lehké pivo.

Když si prvně připili, on kořalkou a ona lehkým pivem, byla zadýchaná a vzdouvala se jí ňadra.

Po pár minutách se na jejich vánoční tabuli snesl mír, vánoční mír, pomyslel si Lauritz. Chvilí mlčky jedli sledě a Lauritz okusil pivo.

„Takže,“ spustil zamyšleně, aby nemluvil moc rychle. „Slíbil jsem, že vám budu vyprávět o těch vtípálcích z banky. A o tom, co se dnes v bance vlastně stalo.“

Britta už se mezitím uklidnila, popadla dech a její ňadra spočívala v objetí červené látky zcela klidně.

Lauritz se ze všeho nejdřív přiznal, že chová téměř neléčitelnou nenávisť vůči zlovolným lidem, jako je například Niklasson ze Sparbanken. Jistě to není nic, čím by se měl chlubit, je to nekřesťanské. Ale souvisí to s jeho zážitkem z mládí, kdy byl úplně bez peněz a jeden takový Niklasson měl moc nad jeho štěstím a neštěstím, a stačil mu k tomu jediný tah pera tím či oním směrem.

Na pozemském životě tedy Lauritzovi vadí lidé, kteří ty pod sebou kopou a těm nahoře lížou paty, jinými slovy takový jako „řečený pan Niklasson“, aby použil jejich vlastního výrazu.

Proto, což musí Britta pochopit, mu ty zdánlivě vysoké výdaje z dnešního rána za to stály, a to do poslední koruny, i těch padesát öre navrch.

Britta tedy nemá sebemenší důvod se domnívat, že mu něco dluží z vděčnosti. Protože tak tomu není, potěšení bylo opravdu na jeho straně. I kdyby ti vtípálcí z banky jeho šek nakrásně použili.

Důležitější je, že Britta je teď oddlužená. Do několika týdnů, a možná ještě rychleji, jí ti pánové vykukové pošlou doporučený dopis, pro který si Britta bude muset zajít na poštu. V dopise obdrží jednak smlouvu s potvrzením o splacení, jednak potvrzení o zrušení zástavního práva. A to bude znamenat, že dům je zcela oddlužený.

Na tomto místě ho přerušila a zeptala se ho, co je zástavní právo. Lauritz jí to začal vysvětlovat, ale zároveň si pomyslel, že to snad měla vědět už v době, kdy si půjčky brala.

To je jedno. Každopádně nyní Britta vlastní dům nezatížený půjčkami. Až dostane potvrzení o zrušení zástavního práva, musí si ho pečlivě uschovat, nejlépe v záruvzdorném trezoru v bance, a to

pokud možno v nějaké jiné bance, například v pobočce Sundsvallské banky v Härnösandu. Pak bude moci tento dokument v budoucnu použít, kdyby si zase chtěla půjčit, anebo ho tam může nechat spát, jak se říká. To je vše. A nyní Lauritz navrhuje, aby se spolu už nikdy nebavili o penězích.

Hm, jenže Britta by měla jednu otázku. Ale předtím se chce zeptat, jestli by si Lauritz nedal k poslednímu kousku sledě ještě štamprličku?

Námraza na láhvi kořalky roztála a udělala na stole loužičku, kořalka už nebyla hustá jako med, ale stále byla víc než dostatečně vychlazená.

A jak zní ta poslední otázka? Lauritz ji samozřejmě zodpoví, ale pak už v životě o penězích ani slovo.

Tak tedy, proč si Lauritz myslí, že vlastně nebude muset zaplatit to, co zaplatil?

Lauritz se musel chvíli zamyslet, než pochopil, na co se ho Britta ptá, a pak si uvědomil, že je to daleko zajímavější otázka, než se může na první pohled zdát.

„Protože velké ryby vždycky žerou malé ryby,“ řekl, obrátil do sebe půl štamprle a přemýšlel, jak bude pokračovat. „Anebo proto, že v životě je to jako v té pohádce o třech kozlech a trollovi...“

Ne, to není dostatečně jasné, poznal to z jejího výrazu tváře. Musí to vyjádřit lépe.

„Anebo ještě mnohem jednodušeji,“ pokračoval. „Ti vtípálci z kramforské banky se cítili jako jediní kohouti na smetišti, byli si naprosto jistí, že můžou chudé lidi z vesnice okrádat o peníze. Byli tu nejsilnější. Žádný advokát by se vašeho případu neujal, i když jste v právu a vyhrála byste před jakýmkoli soudem. A oni to věděli. Ale dnes ráno narazili na prostředního kozla, to jako na mě. A teď si myslí, že z toho možná vyvážnou jen s leknutím a kromě toho s penězi v kapse. Ale brzy dostanou dopis od největšího kozla...“

Lauritz si uvědomil, že jeho neochota mluvit jasně mu to jen ztěžuje. Udělal si další přestávku na lok kořalky.

„Řečeno úplně jasně a bez kudrlinek. Já mám ve světě velkých bankéřů dobré přátele. A ti dají našim vtipálkům z Kramforsu možnost jednoduché volby. Buď na to celé zapomeneme, anebo se na jejich banku snese bouřka. Takže to dnešní ranní divadýlko, které jsme tak dobře nacvičili, mě vlastně nestálo ani öre. A nyní, drahá Britto, už neřeknu o penězích ani slovo!“

Britta okamžitě vyskočila, jako by udělal rozkaz, což neměl ani v nejmenším v úmyslu, posbírala talíře od předkrmu a jeho skleničku od kořalky, postavila na stůl velké sklenice, omluvila se, že nemá skleničky na víno, dala na plotnu hrnec, přiložila pár polínek a zaběhla do spižírny, a to všechno vcukuletu.

Vcukuletu? pomyslel si Lauritz. Řekne se to tak švédsky? Hm, nejspíš ano.

„Musím se k něčemu přiznat,“ spustila Britta, když se vrátila ze spiže, v jedné ruce podnos s vepřovými kotletami, v druhé láhev červeného vína. „Nemám takovou tu věc, kterou se otevírají láhve. Ale vy jste přece civilní inženýr, Lauritzi, tak jsem si říkala, že to nějak zvládnete.“

No ano, žertovala, poznal to podle jejího hezkého úsměvu.

„Tento problém by vyřešil každý studentík,“ řekl, když si od ní láhev vzal, prohlédl si ji a zjistil, že jde o víno stáčené v Saint-Émilion, takže odněkud z Francie. Ale v dnešní době už přece může pít i francouzské víno, nejen alsaské.

„Zajímavé,“ zamumlal a natáhl se pro příborový nůž, rozřízl obal kolem hrdla a začal zátku zatlačovat dovnitř, „tohle víno se prodává v obchodě v Kramforsu? Myslel jsem, že po zahájení blokády úplně zmizelo z trhu.“

„U nás se tohle moc nepije,“ řekla mu na vysvětlenou, energicky přitom něco míchala v hrnci a na pánev hodila kousíček pravého másla.

A někdy v tu chvíli, jak se mu vybavilo později, večere nabrala zcela jiný směr a oni přesně podle dohody už neřekli o penězích ani slovo.

Pustili se do masa, šťavnatého a dobrého, jaké bylo dnes k do-
stání už jen na černém trhu, a jako by zpomalili tempo. Britta byla

klidnější a veselejší, dokonce se rozhodla prvně ochutnat červené víno, přičemž si ještě jednou posteskla, že nemá pořádné vinné skleničky.

Lauritz jí ujistil, že je to úplně jedno.

Na Brittu bylo víno moc kyselé, představovala si něco jiného.

Lauritz jí řekl, že je to jako s většinou neřestí, člověk si musí zvyknout. Kouření také nikomu nezachutná hned napoprvé.

Jedli to výborné maso a červené zelí na másle, které se skvěle hodilo k vepřovému, tak jako se víno — to Lauritz musel, byť nerad, připustit — hodilo k celé večeři, a začali si povídat o synech a Vánocích. Hjalmar i Karl dostanou na svátky propustku a tato radost je sblížila a postavila je na roveň.

Britta čiperně sklídila ze stolu, kde zbyly jen sklenice a láhev s vínem. Nejspíš právě v tuto chvíli měl Lauritz vstát, krátce jí za vše poděkovat a odebrat se k sobě. Ale to si uvědomil až o pár vteřin později.

Britta totiž začala zcela bez obalu, se zářivým úsměvem a ještě červenějšími tvářemi, mluvit o tom, jaké štěstí ji potkalo, když se s ním poznala, a jak po něm touží. Že si jako svobodná matka musí v malé zbožné vesnici dávat pozor na každý krok a že už od samého začátku věděla, že Lauritz je pořádný chlap. Nejen pán z lepší společnosti ze Stockholmu, ale chlap. Silný a hezký.

Když vyslovila slovo hezký, a vypadalo to, že to opravdu myslí vážně, rozezněl se v Lauritzovi poplašný zvonek. Kradmo se podíval na víno, ještě jim část zbývala, ale nemuseli ho nutně dopít.

„Možná bychom se pomalu měli... měli rozloučit,“ prohodil zkusmo.

„Ale vždyť je to přece náš slavnostní večer, pro mě jako opravdový Štědrý den,“ namítla. A Lauritz se okamžitě nechal zlomit, rozlil jim poslední víno a v duchu si řekl, že až to dopijí, večer skončí.

Pokusil se navázat na hovor o synech a Vánocích a nabídl se, že by mohl Brittě a Hjalmarovi jako dárek obstarat vánoční šunku. Ale nepomohlo to.

Když se chystal vstát, obešla Britta stůl, vzala ho za ruku, přiložila si ji na ňadro, sklonila se k němu a pošeptala mu, že po něm touží, načež si mu sedla na klín.

V duchu si pomyslel, že je to jako s pitím, to si musí člověk někdy v průběhu večera říct: proboha, už jsem opilý, už to stačí. Protože věděl, že tohle už stačí.

A přesto tu teď seděl s tou svůdnou ženou na klíně a jednou rukou svíral její ňadro. Nechtěl ji ale zranit, když se mu takhle vydala napospas. Její obličej se k němu blížil a v něm narůstala panika.

„Teď vám musím zcela vážně něco říct,“ pronesl, opatrně vstal a postavil ji na zem. „Dnes večer nic takového nejde, v žádném případě. Nic mi nedlužíte, Britto, vůbec nic. A já nejsem jen starý muž, který by mohl být vaším otcem, jsem také ženatý muž.“

Opatrně ji od sebe odstrčil a Britta na něj zůstala zírat s vytřeštěnými očima.

„Děkuji za krásný večer, který jste připravila naprosto nevídaným způsobem, to musím ještě jednou zdůraznit, pokud už jsem to neřekl.“

Poté se mírně uklonil a zamířil ke dveřím. Britta ho kousek následovala a položila mu ruku na rameno, ale když se nezastavil, pustila ho. Lauritz rychle a rázně vyšel po schodech.

Když přišel do ledového pokoje a zapálil petrolejovou lampu, ze všeho nejdříve si omyl obličej studenou vodou, přestože mu od úst stoupala pára, jako by byl venku. Několikrát se zhluboka nadechl a pak se pustil do zatápění v kamnech.

Ostudné na tom bylo, že i on cítil touhu, o které mu Britta šeptala do ucha.

Znovu si omyl obličej, svlékl se, pečlivě pověsil cestovní oblečení za závěs, který představoval šatnu, převlékl se do pyžama, přiložil do kamen a zalezl pod duchnu.

Dýchal, jako kdyby za sebou měl nějakou námahu. Snažil se myslet na mostní konstrukci, kterou možná stvoří, tu, kterou měl celé odpoledne před očima jako v mlžném oparu, pevný visutý most, nebo jak se mu bude říkat. Ale nezabíralo to.

Pokusil se zahájit svou večerní rozmluvu s Bohem, ale brzy pochopil, že je to v této chvíli nemožné, těžko se může přiblížit Bohu, když mu peřinu nadzvedává erekce jako stanová tyč. Uvažoval, že se vrátí dolů za Brittou, ale okamžitě ho zbrzdila hanba.

Zatnul zuby před nevyhnutelným, vstal a pomohl si sám nad kbelíkem na vodu, trapné, avšak v tuto chvíli nezbytné jednání, které se mu ale nikdy v životě nelíbilo tolik jako teď.

Jenže pokud chce člověk rozmlouvat s Bohem, je k tomu potřeba jistá dávka slušnosti.

O chvíli později zhasl světlo, dech se mu zklidnil a on se lehce chvěl pod peřinou a čekal, až se zahřeje, naslouchal praskání kamen a přitom si uvědomil, že se zachoval spíše racionálně než ostudně. Jen si ulehčil a tím to bylo vyřízené. A teď se mohl obrátit k Bohu.

Začal úvahou o zkouškách, kterým Bůh ve všech dobách vystavuje i své nejmilovanější děti, dokonce i svého Syna. Prosil Boha, aby ho této zkoušky ušetřil. Poukázal na to, jak moc miluje Ingeborg, jak těžkými zkouškami si prošli v mládí a že spolu všechno přestáli, i když se situace zpočátku jevila velmi temně. Tyto těžké doby byly jako kovadlina, na níž byli ukuti v jedno jako uhlík a železo.

Brzy započnou svátky klidu a míru. Lauritz se vrátí ke své rodině. Zejména k Ingeborg, s níž bude moct dát přirozený průchod lidským pudům. Proto žádá, aby ho Bůh už nevystavoval podobným zkouškám, jako byla tato.

Nakonec se uklidnil. Rozum mu opět sloužil a on mohl dělat uvážená rozhodnutí. Za prvé se navrátí k původním pořádkům a bude večerět o samotě.

Za druhé až do smrti zachová věrnost Ingeborg, věrnost, kterou nikdy neporušil. Několik návštěv nevěstinců s obchodními partnery nepočítal.

Za třetí dá Brittě nějaký menší dárek k Vánocům. Měla na krku tenoučký zlatý řetízek, nejspíš svůj jediný šperk. Zaslouží si víc.

Poté dokázal usnout a uklidňovalo ho přesvědčení, že odolal velému pokušení a život se opět může navrátit do normálních kolejí.

K jeho rozhořčení ho však uprostřed noci znovu probudila erekce.

* * *

O Štědrém dnu se kolem poledního vydal do Stockholmu, tvrdil, že si v kanceláři musí projít nevyřízenou korespondenci. Tato výmluva samozřejmě nemohla působit nijak jinak než jako výmluva.

Nicméně právě o Štědrém dnu ráno a dopoledne měl *pater familias* nemálo důvodů, aby se vzdálil z chaosu domova, kde se ženské pletly jedna druhé pod nohy a dodělávaly nejrůznější úkoly, které si kdovíproč schovávaly na poslední chvíli. Šplhaly na štafle, aby dosáhly do nejvyšší poličky v kredenci, kde se skrýval vánoční servis, potřebovaly upevnit girlandy kolem štuků u stropu, prohrabovaly se věcmi na půdě a hledaly všechny součásti jesliček, z vany ve sklepe přinesly louhovanou rybu, leštily stříbrné přibory, myly fialové císařské sklenice, protože se na ně dlouho snášel prach, zjevně musely ještě jednou zkontrolovat všechny svíčky na stromku, prostřít stůl k večeři, rozdrtit led do kyblíků na šampaňské a vůbec měly stovky dalších úkolů, při nichž by se jim muž jen pletl do cesty.

Ale když nasedal do téměř prázdného vlaku do města, nebylo to jen proto, že chtěl uniknout všemu tomu spěchu a shonu. Měl vánoční zakázku pro dvorního šperkaře Bolina, avšak ne bez špatného svědomí.

V normální době, kdy nezuří válka velmocí, by nebylo nic samozřejmějšího, než když muž koupí své manželce vánoční dárek.

Ale teď nebyla normální doba a normální Vánoce. V rodině se slavnostně dohodli, že o těchto Vánocích se vzdají dárků. A peníze, které za ně všichni hodlali utratit, věnují na pomoc Norsku.

Byl to hezký nápad, a proto se proti němu nedalo nic namítnout. Jistě pocházel od Johanne nebo Rosy, a možná dokonce od obou. A že se k nápadu na „solidární Vánoce“ s nadšením připojily i staré levicové radikálky Ingeborg a Christa, nebyl žádný div.

Vlastně v tom nebyl žádný problém, Lauritz si dovedl docela dobře představit, že by to takhle dělali vždycky, že by se obrátili zády k vánoční nákupní hysterii, která je rok od roku horší, a to bez ohledu na válku a přidělové lístky. Jiné to samozřejmě bylo, když byly děti ještě malé a po večeři, jistě nesnesitelně dlouhé, se shromáždily kolem stromečku, učesané mokrým hřebenem, ve svátečních šatech, s loknami na vláskách a očekáváním v očích.

Ale teď, skoro v polovině dvacátého století? Poručík námořnictva, univerzitní lektorka a úřednice z ministerstva zahraničí už se nedokážou tak radovat, jako když byli děti. Co je pro dospělého muže ekvivalentem modré plechové lodičky za patnáct korun, kterou pohánějí šumivé tablety? Mahagonová motorová jachta? Anebo co odpovídá prvním dospělým botám na podpatku ušitým z červené kůže? Sobolí kožich až po paty?

Tento jednoduchý myšlenkový experiment mu připomněl, jak daleko dovede zajít nákupní šílenství. A když se na to podíval čistě prakticky, tak tím, že se vzdají povinnosti kupovat dárky, si všichni ušetří čas a námahu. Jak často se musel bránit úpěnlivým dotazům na téma, co mu mají dát, „když už všechno máš, otče“, a jak často pak předstíral radostné překvapení, když už zase dostal další zlaté knoflíčky do košile nebo emailové manžetové knoflíčky s emblémem Švédské královské plachetní společnosti nebo sponku na kravatu.

Vánoce oprostěné od dárků jsou daleko hezčí. Měli by tento nápad uplatnit i o příštích Vánocích, kdy už v Evropě pravděpodobně bude panovat mír.

A přesto nyní seděl ve vlaku do města, protože se potají vytratil ke klenotníkovi, jako by to byla nějaká hanba.

Tramvaj mezi Slussenem a Stureplanem byla kupodivu plná lidí, kteří navíc zabírali dvakrát tolik místa, protože byli obtěžkáni balíčky a taškami. Ztělesněné zoufalství.

Lauritz se jako obvykle usadil na venkovní plošině a spokojeně si pochvaloval, že zase jednou ušetří za lístek, protože kontrolor se do venkovního mrazu neodváží.

Za dané situace k Bolinovi zkrátka musel. Byla to morální povinnost.

Koupil Brittě tenký plochý řetízek ze zlata, když vyřizoval nějakou bankovní záležitost v Härnösandu. Podobný nákup ve skromném zlatnictví v Kramforsu by byl nanejvýš nevhodný. Vedlo by to k řečem.

A přitom na něm opravdu nebylo nic zvláštního, byl to obyčejný řetízek a vypadal trochu víc jako šperk ve srovnání s tím téměř neviditelným tenoučkým, který měla Britta kolem krku, když spolu naposledy večereli. Stál ho pár stokorun a zaplatil je v hotovosti.

Ale dát vánoční dárek Brittě, byť velmi jednoduchý, a Ingeborg nedat vůbec nic, to by nešlo.

Do obchodu vešel těsně po obědě, obloha nad městem měla rudý nádech, ale ještě se nezačalo stmívat. I v tomto elegantním butiku bylo překvapivě hodně lidí, komerce běžela na plné obrátky, jako by neexistovala žádná omezení, restrikce, dražota ani válka. Pokladna, která trůnila na zvláštním pultu hned vedle vchodu, bez přestání cinkala. Doprostřed pultíku postavili ručně napsanou cedulku s vánoční čepičkou. Text oznamoval, že se zde dají najít „výhodné dárky“ na poslední chvíli.

Ale Lauritz se objednal na předvedení šperků v oddělené místnosti, zavolal sem předem a oznámil, že chce vybrat dárek pro manželku.

Že to byla chyba, si uvědomil, když vešel a kabát si od něj vzal sám pan Bolin, ten mu také ukázal židli u stolu se třemi zásuvkami vykládanými sametem. Anebo jestli to nebyla přímo chyba, pak rozhodně špatná úvaha. Lauritz chtěl postupovat diskrétně proto, že nákup tohoto dárku byl v podstatě nepovolený, a ne proto, že by ho hodlal pojmout ve velkém stylu.

Chybu, či nesprávnou úvahu, jen podtrhla doslova kanonáda blyštění ze tří zásuvek. Třpytily se tu drahé kameny, lesklo se zlato na náramcích, náhrdelnících, brožích a prstenech seskupených po dvojicích.

Bolin se posadil naproti němu s výrazem plným očekávání.

Situace byla nemožná. Nebylo tu nic, co by uniklo pozornosti dcer, až by si to matka poprvé vzala. A on slavnostně slíbil, že se k myšlence solidárních Vánoc také připojí. Ať udělá cokoli, bude to špatně.

Nemůže dost dobře říct, že se mu žádný šperk nelíbí. To pak jen donesou další krabice plné podobných věcí.

Právě tak nemůže klenotníkovi říct, že má jít vlastně jen o symbolický dárek, diskretní cetku. V tom případě to mohl vyřídit u pultu s výhodnými dárky a cinkající pokladnou, místo aby připravoval o čas samotného majitele, a ještě k tomu o Štědrém dnu.

A všechny tyhle těžkosti kvůli jednomu nákupu v Härnösandu.

Z téhle situace se mohl dostat jedině tak, že řekne pravdu, totiž polopravdu.

„Musím se přiznat, že mám takový malý problém,“ pronesl.

„Jistě se nám ho společnými silami povede vyřešit,“ odpověděl klenotník.

„Ehm, mé dilema spočívá v tom, že jsme si v rámci rodiny slíbili, že si letos s ohledem na situaci nebudeme dávat žádné dárky. A já bych své manželce přesto velmi rád něco dal.“

„Chápu.“

„Skutečně?“

„Ano, nejste totiž rozhodně sami. Bohužel se zdá, že mezi naší klientelou v Djursholmu a Saltsjöbadenu se tahle idea poměrně rozšířila. Ale přišli jsme na to, jak se s tímto problémem vypořádat.“

„A jak?“

„Vy, pane řediteli Lauritzene, u mě nyní nezakoupíte vánoční dárek, nýbrž dárek novoroční. Nehodlám tvrdit, že novoroční dárky jsou zrovna poslední výkřik módy, ale odvažuji se tvrdit, že nebudete jediný, dokonce ani ne jediný z vašeho okruhu známých, kterého něco takového napadne.“

Lauritz nejprve užasl nad klenotníkovým téměř drzým řešením dilematu, ale nakonec na něj Bolinova nápaditost udělala dojem. I když překřtít vánoční dárek na dárek novoroční hraničí s podvodem.

Obchod uzavřeli rychle. Když se rozhodl pro brož, zbývala už jen otázka barev a stylu. Klenotník mu ukázal moderní brož ve tvaru stromu, možná vánočního stromku, se smaragdy, brilianty a rubíny v zelené, bílé a červené barvě. To se ale Lauritzovi nelíbilo, protože to byly italské barvy.

Navrhl raději kombinaci červené, bílé a modré, tedy vyměnit smaragdy za safíry. Klenotník vytáhl několik broží na ukázkou a upozornil Lauritze na strom s bílými větvemi, bílým kmenem a plody střídavě modré a červené barvy, užž se chystal podotknout, že tady máme francouzské barvy, ale rychle si přešlap uvědomil, zakašlal a opravil se na norské barvy.

Potrásli si rukama a obchod byl uzavřen. Částka byla jako vždy připsána na otevřené konto a novoroční dárek samozřejmě zabalen do krásné krabičky.

Vzápětí Lauritz vyšel na ulici s broží v kapse kabátu. Krabička, zabalená do blyštivého papíru a ovázaná sametovými stužkami, se podezřele podobala obyčejnému vánočnímu dárku.

Když se vrátil do vily Bellevue, začínali sem už proudit hosté a on se vkradl nahoru do svého pokoje, skryl balíček mezi holicími potřebami, rychle se převlékl, ale zdržel se, neboť se mu povedlo zapnout černý motýlek až napodruhé, jako skoro pokaždé, když měl naspěch.

Šampaňské se podávalo ve vánočním salónku, jak se touto roční dobou říkalo salónu vedle jídelny, kde díky vysokému stropu mohl stát co největší vánoční strom. Zde se shromáždili, aby si před večerí dali drink. Tak tomu bývalo odjakživa. Ale šampaňské namísto německého sektu, to byla novinka.

Lauritz okamžitě pojal podezření, že za tímto nápadem vězí bratr Oscar, a to nejen kvůli té drzosti. Oscar byl jediným členem rodiny, kterému se navzdory přiděláním, zákazům, blokadě a dovoznímu embargu mohlo povést vykouzlit šampaňské se stejnou samozřejmostí, s jakou opatřil nekonečné množství vánočních pochoutek navzdory faktu, že vepřové bylo na přiděl.

Byli tu už všichni kromě Karla a jeho snoubenky Louise.

Lauritz obcházel hosty a zdravil se s nimi, nejprve s Ingeborg a Christou, které objal, políbil na tvář a složil jim komplimenty za krásné šaty, Christa měla zelené a Ingeborg červené. Lauritz prohodil něco o smaragdu a rubínu, okamžitě se zastyděl za svůj nedovolený vánoční dárek a pospíšil si za dcerami, žertem jim políbil ruku, ale vyhnul se jakýmkoli poznámkám o jejich moderních šatech, které mu připadaly příliš přísné, téměř vojenské, s širokými rovnými rameny a šedými pelerínami podobnými sakům. Sestry měly kromě toho stejné účesy, vlasy na temeni stočené do ruličky přichycené sítkou. V módě se Lauritz skutečně nevyznal.

Bratry objal mužným způsobem, přičemž se hlasitě poplácali po zádech, Sverreho žertem popíchl za netradičně červený motýlek — karmazínový, opravil ho Sverre —, Oscara naoko vypeskoval za francouzské šampaňské zrovna na Štědrý večer a Oscar mu odpověděl svým obvyklým žertem, že vůči Francii žádnou zášť necítí, tu pocituje toliko vůči Anglii.

S chlapci Carlem Lauritzem a Hansem Olafem se pozdravil jen zběžně, potřásl si s nimi rukama a popřál jim „veselé solidární Vánoce“. Jelikož ani jednomu ještě nebylo dvacet, možná se jim ta absence dáreků tolik nezamlouvala.

Lauritz však předpokládal, že Oscar s Christou diskrétně podvěděli a problém s vánočními dárky nějak obešli. Samozřejmě pod slibem mlčenlivosti.

Teprve teď si všiml jejich mladší sestry Helene, přistoupil k ní, políbil jí ruku jako předtím svým dcerám, přičemž zaznamenal, že v šatech, ze kterých byl na hony daleko poznat obchodní dům Sidenhuset, vypadá mnohem elegantněji než Johanne s Rosou, a omluvil se, že ji předtím opominul, opravdu není zvyklý na to, aby se skrývala za zády svých bratrů.

Poté si mohli nanovo připít na Vánoce a na rodinu a začít konverzovat o všem možném, jen ne o válce. Ingeborg vylíčila přítomným, jak letos na zahradě sklidili veškerá jablka až do posledního, každé pečlivě zabalili do novinového papíru a uložili je do suchého

chladného sklepa a — *hast du mir gesehen!* — ona jsou stále ještě k jídlu.

Christa tvrdila, že je měli hned po sklizni raději oloupat, odstranit jádřince, nakrájet je a usušit v troubě při sto padesáti stupních, až by byla vláčná, ale nelámala by se. V jablečném štrúdlu by byla od čerstvých jablek k nerozeznání.

Tři gymnazisté stáli kousek stranou a bavili se o hudbě, tiše, aby je dospělí neslyšeli. V úplně nejhorším případě se tedy bavili o americké hudbě.

Oscar vyprávěl o vynikající smlouvě se státem na stavbu betonových bunkrů a obranných pevností podél celého pobřeží, což je úžasný způsob, jak vyžrát na současnou špatnou situaci ve stavebnictví. Coby vojenská obrana to nejspíš nebude mít žádný smysl, ale pro firmu je to vynikající zakázka. Pak si uvědomil, že se dotkl zakázaného tématu, a rychle začal hovořit o jednoduché stavbě mostu v Mälardalenu.

Johanne s Rosou se držely stranou u krbu a tiše spolu probíraly něco, co podle jejich výrazů v obličejích nebylo zrovna moc radostné téma.

Konečně sešli ze svých pokojů i Karl a Louise — měli každý svůj, aby se neřeklo — a procedura zdravení začala nanovo ve stejném pořadí, nejprve Ingeborg a nakonec Helene. Karl jako jediný z mužů neměl smoking, dokonce i Carl Lauritz a Hans Olaf museli ke krejčímu.

Aha! pomyslel si Lauritz. Takže tady máme ty vánoční dárky. A Helene zase dostala ty možná až moc elegantní šaty. To Christa vymyslela mazaně.

Lauritz nikdy pořádně nepochopil, kdy Karlova uniforma platí jako smoking a kdy představuje frak. Byl tam nějaký rozdíl se zlatou šerpou a pak samozřejmě ještě jiná barva motýlku.

Opět si připili. Oscar si od služebné vzal láhev, nalil Lauritzovi a přitom zašeptal, ať žije německá Francie.

Lauritze to pobavilo.

Ještě chvíli nezávazně konverzovali, poté Ingeborg zamířila do jídelny a udeřila do gongu. Všichni neprodleně odložili sklenky se

šampaňským a odebrali se ke stolu. Služebná za nimi zavřela posuvné dveře.

Zasedací pořádek byl téměř pevně daný, všechno bylo jako obvykle až na to, že tu nyní byl pár snoubenců, kteří měli sedět vedle sebe.

V posledních letech poněkud zjednodušili vánoční ceremoniál, poprvé přeskočili tradiční zahájení se sleděm, sýrem a kořalkou a rovnou začali louhovanou rybou. I k ní podávali víno místo piva a kořalky, což u stolu vyvolalo překvapený šum.

První víno dalo Lauritzovi možnost přejít rovnou k zahajovacímu přípitku, u kořalky se nikdy neřečnilo, patrně s ohledem na dámy, které by tak byly poněkud vyloučeny z kolektivu.

Letos se to Lauritz rozhodl vzít trochu odlehčeně. S výjimkou svého začátku, kdy bylo třeba něco říct, ale přitom to neříct naplno.

„Drahá rodino a drahá Louise,“ zahájil proslov, poté co zatukal do císařské fialové sklenky s rýnským, „shromáždili jsme se tu kolem vánoční tabule jako celá rodina...“

Rychle se rozhlédl po přítomných, jako by očním kontaktem hodlal podtrhnout význam svých slov. Všichni na něj němě zírali a nehnuli ani brvou.

„...jako celá rodina, jak jsem řekl,“ pokračoval, „a naše první myšlenky směřují do Norska, s nadějí, že až se zde shromáždíme o Vánocích příští rok, budou těžké časy, které stihly Norsko, již pryč a opět zavládne mír.“

Teď bylo tedy to bolestné o Haraldovi a vážné situaci v Norsku řečeno, nyní mohl pokračovat uvolněněji a možná trochu zavtipkovat, pokud to půjde.

„Jak jste si asi všimli, máme letos poněkud nové uspořádání, a tím narážím nejen na víno, které si již za malou chvíli vychutnáme, k tomu se ještě vrátím, ale také na to, že společnou večeři nezahájíme modlitbou k Bohu a prosbou o požehnání darů, jichž se nám dostalo. Neznamená to, že bych tuto tradici na stará kolena začal brát na lehkou váhu, nikoliv, ale už jsem si ji s Hospodinem odbyl takříkajíc stranou tabule.“

Jelikož mě obklopují samí pohani, ať už jsem si tento ústrk za-sloužil jakkoli, dospěl jsem k závěru, že víra a modlitba je věc kaž-dého z nás.

Ne, nerad bych tě odstrašil, Louise, vím, že pocházíš ze spořáda-né věřící rodiny, a pohani zde kolem stolu mají koneckonců vždycky možnost prohlédnout a přijmout boží milost.

Ale v těchto těžkých dobách je na prvním místě tolerance v rám-ci rodiny, národa i celého Severu. Tolerance musí posilovat i naše vzájemné rodinné vazby.

A nyní k vínu! Viděl jsem vaše překvapené výrazy a nedivím se jim. Louhovaná ryba a víno nejdou tak jednoduše dohromady, a to ani nejlepší louhovaná ryba světa, totiž ta z našeho domova, od naší matky. Nicméně má drahá žena učinila pozoruhodný objev s tím-to vínem z německé provincie Elsass, která se nyní navrátila ke své otčině. Děkuji Ingeborg za tuto novinku a samozřejmě srdečně ví-tám Louise na první z dlouhé řady společných rodinných večerů. Na zdraví a krásné Vánoce všem!“

Všichni si za slavnostního ticha připili. Vychutnávali si víno, vy-měnili si uznalé pohledy a poté se pustili do ryby. Někteří, napří-klad Sverre a Johanne, víno okusili znovu, dokud měli na jazyku chuť ryby, pochvalně přikývli a pokračovali v konverzaci se svým sousedem. Brzy se kolem stolu vznášel šum a dobrá nálada, sem tam byl slyšet smích.

Lauritz nebyl se svou uvítací řečí tak docela spokojen. Byla moc dlouhá a místy záhadná. Ale když už zahájil nějakou úvahu, neby-lo lehké se z ní stručně vymotat. Ani se mu nepovedlo pojmout ji nějak zvláště vtípně, poznámce o pohanech se nikdo neusmál, tvá-řili se jen překvapeně. Humor není nic lehkého.

Možná se na začátku neměl distancovat od Haralda a měl přejít hned k té vtípné části? Ale teď už to stejně nemůže vzít zpět.

Po louhované rybě následovala v nepřetržitě sledu šunka, vep-řové nožky, klobásy, norský *spekekjøttet* a tlačanky, místo alsaského vína donesli na stůl suché rýnské a modré burgundské a Louise po-prvé v životě okusila *pinnekjøtt* na vestlandský způsob.

Pokojný večer plynul jako klidná řeka. Právě tak si to Lauritz představoval, jako řeku, která se zpočátku tříští na jednotlivé potůčky, vodopády a proudy, jež se občas vydají naprosto nečekanými směry, ale nakonec opět splynou v jediný tok.

Nikdo neřekl nic nevhodného, nikdo se nebavil o válce, a dokonce ani o přídělích. Ba i Christa, která seděla po jeho pravici, byla báječná, úžasně společenská a na hony vzdálená té ponuré postonávající bytosti, až si Lauritz začal myslet, že už krizi překonala, že tentokrát není doma z nemocnice jen „na propustku“, ale že se sem třeba vrátila nadobro. Pobavila ho velmi zvláštním tvrzením, že se všichni mohou cítit v naprostém bezpečí, jelikož její a Oscarův dávný přítel z Berlína, dramatik Bert, nyní pobývá ve Švédsku.

Důkaz bezpečnosti Švédska z toho neplyne nijak samozřejmě, to Christa přiznávala. Ale existuje pro to logické vysvětlení.

Bert uprchl z Berlína téže noci, kdy shořel Říšský sněm; bylo mu okamžitě jasné, kolik uhodilo, tak odjel do Prahy, pak do Vídně a nakonec do jedné vesničky na dánském ostrově Fyn.

Pokaždé když se vydal jinam, unikl nacistické invazi jen o vlásek. Takže dokud bude Bert bydlet na Lidिंगö, mohou se cítit v bezpečí. Ale jakmile odcestuje do nějaké jiné země, bude hrozit nejhorsí.

Lauritze Christiny důkazy pobavily, jelikož je očividně myslela žertem. Protože když Christa mluvila o politice navážno, šly žerty stranou, čemuž by se měli zrovna dnes vyhnout.

Cítil, jak se mu tělem rozlévá klid a mír, řeka plynula svým kořtem. Vánoční výzdoba, věnce, zelené girlandy s červenými hedvábnými stužkami, jesličky v okenním výklenku, všechno bylo jako obyčejně. Vede se jim velmi dobře, jsou rodina políbená štěstěnou.

A jako vždycky našel mandličku v kaši Sverre, což mu zaručovalo, že se do roka ožení. Bylo to jako kouzlo, matematicky bylo vysoce nepravděpodobné, že každoročně najde mandli v kaši zrovna ten, kdo se zaručeně nikdy neožení, a to z důvodů, o kterých se nehovoří, zvláště ne o Štědrém večeru. Už loni pojali podezření, že je v tom nějaký trik či podvod. Ale další mandli nikdy nenašli

a děvčata z kuchyně dotčeně přísahala, že to není žádný jejich žert. Snížili se dokonce k tomu, že je vyslýchali. Mandle je prý vždy jen jedna, a jakmile ji hodí do kaše, zamíchají ji se zavázanýma očima a pak se servíruje ze dvou mís, nejprve dámám.

Stejně se ale dalo říct, že se z tohoto žertu už stala tradice a také příjemné zakončení štědrovečerní večeře. Sverre náhle v ústech odhalil mandli jako bobří zub a všichni jásali a tleskali mu.

Zatímco oni v jídelně dojídali kaši, služby vedle lezly nahoru a dolů po více či méně chatrných štaflích a rozsvěcovaly svíčky na stromku, nosily kávový servis, cukroví, kuřivo, naleštěné konvice s kávou, přikládaly do krbu a přivázely pojízdné vozíky. Elektrické lampy byly zhasnuté a svíčky v oknech a na stolcích vytvářely atmosféru.

A když se posuvné dveře otevřely, vešli všichni dovnitř, obdivovali veliký strom a pak si posedali; pro Louise byla připravená židle vedle Karla.

Stromeček s padesáti zapálenými svíčkami teď samozřejmě působil jiným dojmem. Stál tu, už když si připíjeli šampaňským. K domáčí tradici ale patřilo, že tou dobou všichni předstírali, že ho nevidí, až nyní nadešla chvíle na jeho obdivování.

Jedna věc ale rozhodně nebyla jako obvykle. Pod stromečkem bylo prázdno.

Lauritzovi byla tato novinka příjemná, šustění dárkovými papíry a více či méně upřímně míněná děkování normálně trvaly přes hodinu. Teď si to divadlo ušetřili.

Než si všichni posedali a začali chválit večeři, zašel Lauritz za Johanne a pošeptal jí, že si s ní chce promluvit mezi čtyřma očima, načež ji zavedl do dámského salónku. K jeho překvapení tu byla tma a zima, zjevně z úsporných důvodů. No co, dámy klidně mohou zůstat u krbu a stromku.

Rychle přistoupil k nejbližší pohovce, rozsvítil lampu a naznačil Johanne, aby se posadila. Tvářila se napjatě a poněkud nespokojeně.

„Odjíždíš zítra?“ zeptal se lhostejným tónem, aby dal najevo, že o to mu nejde a že je to jen začátek rozhovoru.

„Ano, jak víš, otče, mám přátele, se kterými bych chtěla oslavit Vánoce. Nejen s vámi.“

„Hm. Tušíš jsem to, a proto ti musím říct, co mám na srdci, už dnes večer.“

Neodpověděla, ale zatvářila se přísně. Nevědomky se narovнала, takže v pancéřově šedé peleríně působila ještě vojenštěji. Lauritz se rozhodl, že tu barvu bude nazývat pancéřově šedá. Ve výstřihu jí na tenkém řetízku viselo zlaté srdíčko. Bylo nové, ale to sem nepatřilo, teď ne.

„Matka mi řekla, že pracuješ pro Hjemmefronten,“ šel Lauritz rovnou k věci.

„Snad si nemyslíš, otče, že teď a tady je vhodná příležitost pro takovou diskusi!“ odpověděla velmi odhodlaným tónem, jakým s ním ještě nikdy nemluvila.

„Ne, to samozřejmě ne...“ řekl překvapeně. „Tohle ale nebude žádná diskuse...“

Musel pozvednout ruku, aby ji zarazil a nedošlo k dalšímu nečekanému a nevhodnému výpadu vůči jeho osobě.

„Jak říkám, nebude to diskuse,“ pokračoval. „S matkou jsme za jedno. O svém životě si rozhoduješ sama. Můžu ti jen říct, že obdivuji tvou odvalu a morálku a mé srdce je s tebou, i když mozek ne. A modlím se za tvou ochranu. Tomu ty možná nepřikládáš význam, ale...“

Odmlčel se. Johanne se náhle zatvářila úplně jinak. Vstala, přistoupila k němu, políbila ho na čelo a vzala ho za obě ruce, i Lauritz automaticky vstal, přece jen byla Johanne už dáma.

„Tomu, že se za mě modlíš, přikládám obrovský význam, otče,“ řekla a objala ho, pak jako by si na něco vzpomněla, se od něj zase odtáhla a pátravě se na něj zadívala.

„Teď to chápu,“ pronesla. „To, co jsem nechápala ve tvém proslovu u stolu, to o toleranci v rodině. Tak proto.“

„Ano,“ odpověděl Lauritz. „Tak proto. Myslím, že sis vybrala nerozumnou cestu, ale musím to respektovat. Bůh s tebou, holčičko, a teď už o tom nebudeme mluvit.“

Vzal ji za paži, ale zároveň se odvrátil, nechtěl ukázat, že má v oku slzu, anebo přinejmenším něco, co mohla být slza. Muži z rodu Lauritzenů nikdy nepláčou.

Vrátili se za ostatními. Věc byla vyřízena.

Ve vánočním salóнку byla mlha jako při bitvě u Lützenu, všichni až na Ingeborg a malou Helene kouřili. Když nyní odpadla procedura s dárky, muži jen posedí, dokud nevykouří půl doutníku, a pak se odeberou do pánského pokoje. Ale když ten čas nastal, Karl a Louise vstali a poděkovali za hezký večer, Karl si tentokrát bude muset bohužel pánský pokoj odříct, protože oba zítra brzy ráno odjíždějí, aby to do večera stihli k Louisiným rodičům do Katrineholmu.

To bylo pro Lauritze samozřejmě zklamání, nejraději by měl Karla s sebou v pánském pokoji, Karl přece víc než kdo jiný ztělesňoval budoucnost rodiny.

Stejně bylo velmi příjemné být zase o samotě s bratry. On i Oscar, Sverre ne, si okamžitě rozepnuli motýlky a horní knoflík u košile. Sverre si jako vždycky prohlédl veškeré obrazy na přeplněných zdech.

Aby během soukromé vánoční chvílky nezabředli do rozhovoru o válce, zejména o německé přítomnosti v Norsku, připravil si Lauritz na zelený hrací stůl pod lustrem náčrtky mostu. Když si všichni nalili skleničku, začal bratrům horlivě líčit své nové stavitelské nápady.

Na Oscara a Sverreho to ale neudělalo takový dojem, jaký čekal nebo v jaký doufal. Kriticky si prohlédli jeho skici. Oscar poznamenal, že pevný visutý most je stále jen visutý most, který potřebuje, aby nikdy nefoukal silnější vítr. Což není zrovna častý jev.

Sverre s ním souhlasil, ale byl toho názoru, že nápad je to funkční za předpokladu, že most bude mít ještě třetí opěrný bod, dva pilíře uprostřed řeky. To by ho pak neshodil žádný orkán na světě.

Ale jak ulít pilíře přímo uprostřed řeky, aniž by ji museli přehradit?

To musí nějak jít, ale jak?

Trvalo jim pouhou čtvrt hodinku, než na to přišli. Nejprve by ulili pouze keson ve tvaru velké otevřené roury, zafixovali by ho nad

místem, kde by měla stát mostní podpěra, vypumpovali by vodu a pak by ho zalili betonem. To by byl začátek. Dál by jako obvykle stavěli ve výšce s využitím vlastních firemních jeřábů, které by ale byly umístěné na pontonech naplněných pískem, podobně jako tomu bylo u beranidla.

Sverre se pustil do překreslování skic, mimo jiné proto, aby jim vtiskl estetičtější a přitažlivější moderní formu.

Celé jim to zabralo jen asi dvacet minut. Tím se zhroutil Lauritzův plán, že večerní vánoční rozhovor se bude pevně držet staveb mostů.

„Ta obchodní dohoda,“ řekl Oscar a vyfoukl první velký oblak ze svého čerstvě zapáleného doutníku, „ta obchodní dohoda s Němecem přišla opravdu za pět minut dvanáct, nebo co si o tom myslíte?“

Zachránilo je tiché zaklepání na dveře, které vedly do dámského salónku. Dveře se otevřely a dovnitř vešli chlapeci Carl Lauritz a Hans Olaf, kteří ve smokinzích šitých na míru vypadali nezvykle mužně, a s nimi Helene, jež rovněž vypadala jako mladá dáma, a ne jako gymnazistka.

Slova se ujal Carl Lauritz.

„Jen jsme vám, tatínku, strýčku Lauritzi a strýčku Sverre, chtěli popřát dobrou noc, než se rozloučíme,“ řekl a pak k nim všichni tři přistoupili, chlapeci si s nimi potřásli rukou a uklonili se, Helene udělala pukrle.

„A jak hodláte strávit zbytek této slavnostní noci, pakliže to otcovský sluch snese?“ zeptal se Oscar.

„Samozřejmě že snese, drahý otče,“ řekl Carl Lauritz. „Představovali jsme si takovou menší hudební chvílku, než si půjdeme lehnout.“

„Vánoční oratorium?“ zeptal se Lauritz a ihned si uvědomil, jak se ztrapnil.

„Tento vysoce umělecký žánr jsme zrovna neměli na mysli, spíše něco mnohem jednoduššího, když dovolíte, strýčku Lauritzi,“ řekl Hans Olaf.

„Chápu,“ odpověděl Lauritz.

Ale rozhodně to nechápal.

„Asi Glenn Miller *In the Mood* a tak podobně,“ řekl Oscar. „Tedy ještě jednou, synové a dcero, dobrou noc a veselé Vánoce.“

„Takže k té obchodní dohodě,“ pokračoval, jakmile se za jeho dětmi zavřely dveře.

„Nemá Hans Olaf trochu přerostlé vlasy? A on se snad snaží o knírek?“ přerušil ho Lauritz.

„No jo, ale jednou je, sakra, umělec a ti to tak mívají, aspoň v mládí, co ty na to, Sverre?“

„Jistě,“ připustil Sverre. „Umělec, zvláště pak takhle mladý, je samozřejmě oproštěný od veškerých měšťanských konvencí, a když už jsme u toho, taky od všech pietistických rybářských konvencí z Vestlandu.“

„No jo,“ pokračoval Oscar. „Však ono to nějak dopadne. Zpátky k tomu, o čem jsme mluvili. Myslím si, že ta nová obchodní dohoda s Německem bude mimo jiné pro firmu znamenat výrazné zlepšení situace.“

A už to jelo a nedalo se to zastavit.

Obchodní dohoda učinila z Německa a Švédska nejbližší partnery. Kromě dodávek železa do Německa a uhlí do Švédska, což na jedné straně vedlo k výrobě zbraní a na druhé straně k ohřátí vymrzlého národa, zahrnovala také snížení finančních restrikcí mezi oběma zeměmi. Takže firma bude moct převádět zisky z nájmu v Berlíně a Drážďanech do Švédska.

Švédskem sice kyvadlově jezdí vlaky s německými vojáky, a jistě daleko častěji, než bylo domluveno, ale to je ještě skvělé oproti tomu, co mohlo nastat jinak, mínil Oscar. Vůbec nejhorší ze všech myslitelných i nemyslitelných možností by totiž byla válka s Německem.

Pravda, souhlasil Sverre. Ale pravda také je, že v praxi tato součinnost aktivně přispívá k okupaci Norska. A Norsko úpí v čelistech netvora dnešní doby.

Sverre se občas vyjadřoval směšně poeticky.

Válka s Německem by ale stejně byla zdaleka nejhorší možnost, trval na svém Oscar. Německo by vyhrálo, to se dá brát za samozřejmost. A Norsko by se nijak neradovalo z toho, že i jeho poslední

svobodný soused se ocitl pod železným podpatkem, ba právě naopak. A mimochodem, díky za ta krásná slova o toleranci ve večerním proslovu, o takových věcech je potřeba hovořit zcela otevřeně, přinejmenším mezi muži.

Ale nacistické zlo je až nepochopitelně odporné, tvrdil Sverre. I kdyby Německo vyhrálo, co by se pak stalo se všemi zeměmi, které uvízly ve chřtánu příšery?

Německo je přece Německo, namítl Lauritz a jak jeho samotného, tak i bratry překvapilo, že i on má nějaký názor. Německo je přece mnohem větší než ten rakouský blázen. Ten umře, jako všichni lidé, jako Caligula. A Řím v celé své velikosti existoval ještě čtyři sta let po Caligulovi, kdy už bylo jeho jméno dávno zapomenuto.

Lauritz právě přednesl svůj vůbec nejpromyšlenější argument. Oscar souhlasně přikývl.

Ne tak Sverre, ten zavrtěl hlavou a řekl, že kdo uvažuje takhle, jednoduše vůbec nepochopil obsah nacistické ideologie. Caligula sice zneužíval moc římského císaře, ale nevynalezl ji ani ji neměnil.

Všichni si dolili skleničky a na chvíli se zamysleli, než se opět pustili do rozhovoru.

Stejně by Norsko okupovala Anglie, kdyby ji Německo nepřededšlo. Churchill přece dostal nabídku míru, ale nesmírně arogantně ji odmítl, zdůraznil Lauritz, kterého znovu překvapilo, že se podílí na tom neumětelském politikaření.

To je jediné dobře, že Churchill chce válčit dál, mínil Oscar. Porazit Anglii jednou provždy je lidská nutnost, díky níž se ve velké části světa rozezní zvony svobody, zejména pak v Africe. A Afrika bez jediného anglického imperialisty, to by bylo přímo božské. Ehm, pardon, Oscar nechtěl nijak žertovat o víře některých přítomných.

A tak vánoční noc tří bratrů roku 1940 pokračovala dál. Zpětně Lauritz došel k názoru, že ten pokus o diskusi byl popravdě jako očištná koupel. Jeho mladší bratři měli velice pevný názor. On sám jistě věděl jen to, že si přeje vítězství Německa a svobodu Norska.

MASTKOVÁ KAMNA BYLA už přes týden vyhaslá a studená, ale Lauritz se stejně potil jako v horečce. Nemocný nebyl. Ale když se mu fantazie a sny v jedné minutě slily ve skutečnost a v další minutě opět v neskutečno, bylo to, jako by měl horečku. V jednu chvíli měl dojem, že je to všechno pravda, že všechno, co se mu honí hlavou, se opravdu událo, a v další chvíli to byly znovu pouze horečné fantazie.

Na spánek neměl ani pomyslení, i když ležel v posteli jen v pyžamu a nebyl přikrytý. A po tom, co se stalo, nemohl ani rozmlouvat s Bohem, pokud se to tedy opravdu stalo. Na to by musel být katolík, který ze sebe při zpovědi bez zábran vychrlí nesouvislý proud slov a slz a dostane se mu rozhrěšení, po němž může klidně usnout, jako by se nikdy neposkrvnil.

Chybělo mu beranidlo, klidný pronikavý tlukot, jenže tato fáze prací byla už dávno u konce.

Seběhlo se to tak rychle, jako když se bez varování protrhne hráz a katastrofa se stane skutečností, aniž by člověk mohl cokoli podniknout nebo si to být jen uvědomit.

Tak je to. Vůbec nestihl myslet, jen se nechal strhnout vlnou citů.

Do hlavy se mu draly vzpomínky, které nebyl schopen utřídit.

Britta se pevně držela protější hrany stolu, klouby jí bělaly tou námahou, a Lauritz konečně sevřel v rukou její hladké velké pozadí. Prosila ho, obměkčovala ho, vykřikovala slova, která už nevnímal, když do ní pronikl, znělo to jako píseň, zvířecí pralidská hudba, která ho vzrušovala tak, že se mu zatmělo před očima, anebo mu v tu chvíli možná paměť vypověděla službu.

Poté Britta plakala a nesouvisle mluvila o tom, jak dlouho po něm toužila. Lauritz souhlasně zamumlal, že i on po ní toužil.

Bylo to tak? Nebo si to jen vysnil?

Ne, její vůně ještě nevyprchala, když přišel do pokoje, opláchl si pouze obličej. Vůně její, jeho a jejich společných šťáv prostoupily celým jeho tělem. Ráno si stoupne do lavoru a umyje se. Ale teď ne.

Před očima se mu stále míhaly vzpomínky. V místnosti bylo nepochopitelné horko. Byl teprve květen, i když nejslunečnější za posledních sto let — počasí je vskutku nevyzpytatelné, nejdřív nejchladnější za sto let, pak nejteplejší. Mozek se mu vařil.

Tenkrát poprvé se mu potom posadila na klín, uchopila jeho hlavu svýma malýma silnýma rukama a zahrnula ho polibky a slzami, chválila ho, jak je velký a silný, jako mladík. Tehdy jí projela nová nepotlačitelná vlna vzrušení. Oba měli úplně pocuchané šaty, Britta mu strhla motýlek a sako a pomáhala mu, když jí sundával blůzu a podprsenku, pak ho zvedla ze židle a strhávala z něj pomačkané kalhoty, zatímco on skopával z nohou boty, se zářícím obličejem říkala něco, co nevnímал, pevně sevřela jeho pohlaví, načež zasténala, když jí v dlani zbytnělo, a znovu chválila jeho velikost.

Seděli na židli v kuchyni. Ale když se Britta dostala do varu, povšiml si Lauritz nebezpečného vrzání, a tak vstal a s jejíma nohama kolem pasu ji odnesl z ohroženého kusu nábytku na pohovku ve světnici.

Od toho okamžiku si nic nepamatoval. Nechápal proč, zůstal v něm jen pocit něčeho úchvatného.

Trvalo to tak půl hodiny? Netušil. Viděl před sebou pohovku, květovanou, v odstínech červené, zelené a béžové, oni byli nazí, Britta ležela na zádech, nohy přehozené přes jeho ramena, on se nad ní skláněl, ona neustále něco vykřikovala a vzrušovala ho čím dál víc.

V tu chvíli se mu paměť opět smíchala se sny. Ani si nepamatoval, jak se rozloučili. Což ale prokazatelně udělali, protože on teď ležel ve své posteli v podkroví a Britta dole v ložnici. Ale jak k tomu došlo, netušil a nevybavoval si to.

Takové podivné výpadky paměti se obvykle popisují ve spojitosti s nadměrným požitím alkoholu. Tohle však nebyl ten případ, protože pokud Lauritz věděl, nebyla v domě ani kapka.

Pomalou se mu zklidnil tep. Už se potil méně, on ležel v posteli tady nahore a ona dole. I když si pořád nevzpomínal, jak se sem dostal.

Najednou ho překvapil mírný chlad, pocit horečky zmizel. Když sem přišel, zjevně otevřel dokořán obě okna. Přehodil přes sebe peřinu.

Se zimou přišly výčitky svědomí. Ačkoli přesný průběh mu nebyl tak úplně jasný, dopustil se přesně toho, co si sliboval, a co huř i Bohu, že se toho nedopustí. Úplně nekontrolovaně vybuchl, sotva byl v tu chvíli pánem nad sebou samým. To však jeho hřích nijak neuменšovalo.

Dnes v noci toho moc nenaspí.

Během Vánoc se ho Ingeborg stranila, šla si vždycky lehnout mnohem dřív než on.

Na Nový rok mu řekla, že má „katar“, ne že by Lauritz věděl, co to je, to Ingeborg byla lékařka, ne on, ale vysvětlila mu, že je to takové „nachlazení tam dole“, nijak nebezpečné ani nakažlivé, avšak jen těžko slučitelné s intimním manželským soužitím.

Kataru se nezavila za celé jaro, ačkoli ho léčila mastičkou.

Do myslí se mu v nesouvislém proudu tlačily vzpomínky na Ingeborg. Jak jako docela mladí seděli v lóži jejich rodičů v drážďanské Semperoper na nějakém Wagnerovi a dotýkali se jeden druhého v každé pasáži, kdy rodičovská pozornost, zejména otcova, byla plně pohlcena hudbou a dramatickým dějem.

Jak s pomocí kamarádek zorganizovala velmi riskantní noční návštěvu jeho pokoje v hotelu Kaiserhof v Kielu; kdyby se to proválo, byl by z toho neskutečný skandál.

Jak během Kieler Woche pomohla Christě utéct za bílého dne, čímž se bezpochyby postaraly o skandál roku.

Jak společně, navzdory vší nepravděpodobnosti, navzdory všem vnějším předpokladům, konečně usedli k císařskému stolu jako čerství snoubenci a tím se jim splnil jejich tajný sen, že se jednou budou držet za ruce na kormidelní páce.

Jak pět let každou sobotu vystupovala z vlaku z Kristiánie, kde studovala medicínu, odvážná, cílevědomá, vpravdě obdivuhodná.

Jak s nezdolnou odvahou a duchapřítomností nejspíš zachránila život Haraldovi, když se vrátil domů celý zkrvavený poté, co ho spolužáci zbili a zkopali, protože ho brali jako Němce. Do ran mu vetřeli koňský trus.

Jak se podruhé v životě bez váhání vydala do neznáma a pevně stála po boku jemu a dětem, když odjížděli z Bergenu a přechali do Saltsjöbadenu.

Patří k sobě jako neoddělitelné složky betonu, ona je železná výtzuž, on je písek a cement, společně na věky věků.

Přepadl ho strach a špatné svědomí. Nechápal, že mohl Ingeborg takhle zradit. Protože to, co se stalo, se opravdu stalo, ať to bylo jakkoli neuvěřitelné, neúplnost jeho vzpomínek nemohla tuto skutečnost odestát, tím méně omluvit.

Samozřejmě se to nikdy nebude opakovat. Slabost těla je sice velmi typická lidská vlastnost, avšak lze proti ní vztyčit pevnou víru a nezlomné principy.

Bylo to jediné možné rozhodnutí, a to ho uklidnilo.

Nejspíš je přece jen čas na chvilku s Bohem, i když to nebude jednoduché.

Na schodech uslyšel kroky jejích bosých nohou. Dveře se rychle otevřely a zavřely a on uviděl její obrys, měla na sobě tenkou bílou noční košilkou. Když mu vlezla pod peřinu, neprotestoval, když ho ve tmě objala a políbila, nebránil se, a když mu pošeptala, že po něm touží, a sevřela v ruce jeho pohlaví, byl ztracen.

* * *

Následujícího dne přišel telegram, připadalo mu to jako osvobození, a to navzdory zneklidňujícímu obsahu:

H POZITRI NA NAVSTEVE STOP MUSIS PRIJET DOMU STOP INGEBOG

Vlak do Stockholmu byl plný ukřičených, opilých vojáků, které propustili ze služby na severu Švédska. Očividně omezovali všeobecnou mobilizaci, protože Švédsku už válka nehrozila. Němci se stále

potýkali s Angličany, ale nehýbalo se to ani na jednu, ani na druhou stranu, a to bylo asi tak všechno. Vztahy Německa se Švédskem byly v podstatě dobré, i když si německá ambasáda ve Stockholmu pravidelně stěžovala na nestoudnosti ve švédském tisku, který zjevně nerespektoval švédskou neutralitu. K tomu nebylo co podotknout, v tomto bodě měli Němci pravdu.

Kupé první třídy bylo skoro plné, všichni ostatní cestující byli vojáci v uniformě, záložní důstojníci na cestě domů. Samozřejmě se bavili o válce, především se smáli Italům. Ten kašpar Mussolini se chtěl předvést a dobýt Řecko, aby přispěl vlastní troškou do mlýna k rozšíření moci Osy nad Evropou. Jenže v řeckých horách se to zvrtilo, Německo muselo podniknout bleskovou akci a situaci vyřešilo během několika týdnů, a to takovou rychlostí, že anglické podpůrné jednotky se jen taktak stačily stáhnout, zhruba jako u Dunkerku. A pak přišel komický okamžik. Řecko kapitulovalo před německými jednotkami. Ale Mussolini požadoval ještě jednu kapitulaci o tři dny později, před německými i italskými generály. To aby mohl v Římě uspořádat vítěznou přehlídku, i když v podstatě ve stejné době přišel v bitvě s Angličany o většinu italské flotily. Němci to s takovými spojenci nemají lehké.

Lauritz neměl nejmenší chuť se do rozhovoru zapojovat, a tak před sebe jako štít rozložil německý odborný časopis. Zároveň přátelsky, ale rozhodně odmítl „dát si prečka“ — nepochopitelný výraz —, kterého servírovali ve voskovaných kelímcích odněkud zpod karafy s vodou. Dotyčný precek byl nejspíš tříhvězdičkový „koňak“ neznámého původu. Něco takového by stejně nikdy nepil. Vojáci se pak dovtípili, že Lauritz o rozhovor nestojí, takže mohl klidně odložit časopis a věnovat se vlastním myšlenkám.

Všechno nyní zastíňovala Haraldova nečekaná návštěva. Musel přestat myslet na noc s Brittou. A soustředit se na Haralda.

To H v telegramu přece nemohlo znamenat nikoho jiného než Haralda? Jaké jiné důležité H by si žádalo jeho návrat domů? Ingeborg k té záhadné formulaci asi dohnal strach z cenzury, říkalo se, že úřady pročitají všechny telegramy. Ale je snad důvod obávat

se kvůli Haraldovi úradů? Je sice německý důstojník, ale to mu přece nebrání v návštěvě neutrálního Švédska? Ve Stockholmu se to například jen hemží Angličany a mezi nimi je spousta špiónů, jak Lauritz vyrozuměl. A protože Harald bude přes hranice cestovat nejspíš vlakem, má jistě všechny dokumenty v pořádku.

Přes hranice vlakem. Ta myšlenka Lauritze napadla zcela nečekaně. Jedním směrem míří Johanne s úkolem od Hjemmefronten. Druhým směrem míří SS hauptsturmführer Harald, nejhorší nepřítel Hjemmefronten. Vlaky se potkají a oba stojí na hranicích, zatímco probíhají nezbytné kontroly. Harald si stáhne v kupé okénko a vykloní se opřený o lokty, aby se v letním horku nadýchal čerstvého vzduchu. Naproti němu, ve vlaku opačným směrem, se úplně stejně vykloní Johanne. Jejich pohledy se setkají. Co se stane?

Harald už není členem rodiny. Tak se to Lauritz pokoušel brát, dokonce se to i snažil říct nahlas v tom nešťastném proslovu o Vánocích, kdy zdůraznil, že se shromáždila celá rodina, ačkoli Haraldova nepřítomnost byla mírně řečeno zjevná. Jenže tento záměr očividně všem ušel; na Haralda raději nikdo nemyslel a nikdo o něm nemluvil.

Ale teď si přijede domů v celé své kráse. Jeho pokoj používali nejčastěji jako pokoj pro hosty a také mu tak říkali, „velký pokoj pro hosty“, a ne Haraldův pokoj.

Harald je jejich nejstarší syn, to se nedá změnit. Milovali ho jako matka a otec a dělali si o něj stejné starosti jako o ostatní děti, v některých obdobích možná ještě větší.

Leccos mohli udělat jinak, leccos byla jejich chyba. Té první se dopustili, když Haralda poslali složit maturitu do Německa, místo aby si ji udělal v Saltsjöbadenu. On i Ingeborg nic zlého netušíce vycházeli z toho, že v Německu jsou lepší školy než ve Švédsku. Což byla možná i pravda. Ale kvůli přestěhování se Harald dostal do špatné společnosti, přestože chodil na vynikající školu v Berlíně. Možná to mohli předvídat, i když ne, chtít to od nich by bylo příliš.

Navíc si tou dobou Harald paličatě vzal do hlavy, že bude nenávidět všechno norské, dokonce odmítal mluvit norský, považoval se

výhradně za Němce, a tím pádem „toužil domů“ do Německa, kde dosud trávil pouze chvílky o letních prázdninách, kdy byli u babičky a dědečka v Drážďanech nebo ve Freitalu. Ne, bylo by bývalo velmi těžké zabránit mu v odjezdu do Německa. A Oscar s Christou kromě toho dělali všechno pro to, aby Haralda uchránili aspoň před těmi největšími šilenci.

Přísně vzato se jim to téměř povedlo. Dostali ho k námořnictvu, nejméně zpolitizované složce německé armády. Z Haralda už byl vlastně podporučík, když došlo k tomu nešťastnému obratu.

Bylo to v létě roku 1927. Lauritz se plavil s Haraldem na palubě Beduína do Kielu za nejhorší letní bouře, jakou si kdy kdo pamatoval. Podílet se na tak náročné a daleké plavbě bylo pro mladého námořního důstojníka jistě prospěšné, nicméně na závody dorazili pozdě. Kdyby někde cestou ztroskotali a museli se vrátit mokří a zklamaní do Švédska, bylo by k tomu neštěstí nedošlo.

Při příjezdu do Kielu — dorazili až pozdě večer v den banketu — jim oznámili, že Oscar a Sverre velkolepě vyhráli s Šejkem šestimetrovou třídu, a to s takovým náskokem, že dokonce získali pohár za nejlepší výkon na celé regatě. A přesto by bylo lepší, kdyby on a Harald někde cestou ztroskotali a museli se vrátit domů, kde by si o triumfu bratří Lauritzenových přečetli v novinách a telegramu.

Skoro všechno by bylo lepší než to, co se stalo následujícího dne.

S Oscarem a Haraldem se na jednom přístavním molu dal do řeči neznámý muž. Mluvil podivnou hatmatilkou připomínající švédštinu a jeho žena byla Švédka. Když se ukázalo, že on a Oscar mají stejná vysoká vojenská vyznamenání, pozvali je manželé na oběd.

Kdyby se tak tehdy Oscar na něco vymluvil! Ale zase na druhou stranu, proč by to dělal?

A u oběda pak Harald kulil oči, téměř uhranutý, když zjistil, že sedí naproti jednomu z nejbližších přátel barona Manfreda von Richthofena, naproti muži, který se navíc za velké války stal po Richthofenovi velitelem legendární první stíhací eskadry. Stručně řečeno naproti největšímu žijícímu esu německého letectví Hermannu Göringovi.

A Göring vzal Haralda pod svá ochranná křídla letce. To mohlo skončit jen jediným způsobem.

Ne, vlastně dvěma způsoby, když se nad tím Lauritz zamyslel. Původně totiž bylo v plánu, že Harald odejde od námořnictva a přihlásí se k letectvu. Göring ho dokonce párkrát vzal na ukázkový let. Jenže tenhle projekt ztroskotal na tom, že zkosnatělá byrokracie vojenského lékařství neuznala Haralda za schopného létání, neboť hůř viděl na levé oko. A právě tehdy Göring přišel s dalším návrhem — SS.

Dalo by se tedy říct, že kdyby Haraldovi jeho spolužáci v roce 1917 nerozkopali rohovku, všechno mohlo dopadnout úplně jinak.

Anebo kdyby Oscar s Haraldem na to molo přišli o pět minut později nebo dříve? Anebo kdyby tehdy v Kielu Lauritz neposlal Haralda na procházku se strýčkem Oscarem a místo toho ho vzal někam jinam?

To by teď Harald žil úplně jiný život, právě teď by možná sloužil jako důstojník na palubě Bismarcka, nejlepší bitevní lodi světa. Celý ten rozdíl činilo pět minut sem nebo tam na přístavním molu v Kielu v létě roku 1927. To není spravedlivé.

No, ale život není spravedlivý a nikdo nedokáže předvídat či ovlivnit drobné, ale rozhodující náhody, jako je například setkání s Hermannem Göringem.

Vojáci v kupé se pořád ještě bavili o válce.

Kdyby byl aspoň stihl ranní vlak. Strávit noc ve vlaku vsedě není před důležitým dnem zrovna nejlepší. Lůžkové vagony nejsou k dispozici kvůli velkému množství vojáků, kteří se vrací domů, objasnil mu průvodčí.

Spíš proto, že všechny lůžkové vagony, alespoň ty první třídy, zabavili Němci, zasmál se důstojník sedící naproti němu.

Velkým tématem, k němuž se v hovoru neustále vraceli, byl samozřejmě blitzkrieg a jejich obdivu vůči Německu si nešlo nevšimnout. Přesto byla jejich konverzace civilizovaná, ponejvíce se bavili o technologii, překvapivě málo o ženách, a vůbec ne o politice, zajímavý rozdíl oproti jeho kolegům inženýrům. Lauritze jejich roz-

hovor chvílemi zajímal, protože byl čistě technický a naprosto se nezaměřoval na politiku.

Švédsko by se rozhodně nemělo snažit napodobit taktiku blitzkriegu, dozvěděl se. Rychlý postup přes rozsáhlá cizí území by zajímal možná tak generály v sedmnáctém a osmnáctém století, kdy Švédové okupovali Moskvu nebo Prahu. Taková strategická potřeba se ale z očividných důvodů už nikdy nebude opakovat.

Rychlé nasazení vysoce pohyblivých tanků by bylo aktuální pouze v případě nepřátelského vylodění ve Skåne. Důležitější je spíš najít defenzivní strategii vůči takovému typu útoku, postavit se tankům do cesty s vylepšenými protitankovými zbraněmi, nasadit proti útočícím letounům Stuka rychlejší stíhačky, a zejména ve větším počtu, snažit se zneprůchodnit terén, hlavně nejt proti valcím se tankům s pěchotou a kavalerií jako Poláci.

Zmínce o Polácích se vojáci od srdce smáli a kroutili hlavami. Někdy v té době Lauritz ztratil zájem. Možná chvíli dokonce přikyvoval, ale rozhovoru zase začal naslouchat až ve chvíli, kdy začali probírat, jestli je moderní německý voják neporazitelný, nebo ne. Ohledně toho se názory zjevně lišily, panovala ale shoda v tom, že nakonec o všem rozhodne technická převaha Němců.

Lauritz znovu zaklimbal a probudil se, když vlak zastavil v Hudiksvallu, kde byl perón plný více či méně opilých vojáků od námořnictva nebo pobřežního dělostřelectva. Hodně vojáků také vystupovalo a lidé se stejně jako v Härnösandu a Sundsvallu tlačili oběma směry. Švédská armáda zjevně mířila domů, což bylo dobré znamení.

Tohle bude druhá noc v řadě, kdy se moc nevyspí. Poté, co za ním přišla nahoru, jak se bál i doufal...

Ne, právě na to teď nechce myslet. Jedině snad čistě věcně na to, že nedostatek spánku minulé noci by mu nyní, vsedě mezi vojáky, mohl pomoci usnout. Lauritz se snažil myslet na to, že stavba mostu je v klidné fázi, nad litými plošinami na pilotách se zvedá obří dřevěné meccano, na samotném vrcholu už vzniká i kolébka, která bude sloužit jako forma pro ulití vlastní klenby, tahle technologie je stará a osvědčená. Fungovalo to jako počítání oveček. Najednou

spal a probudil se až v Gävle, kde zase vystupovali a nastupovali vo-
jáci. Anebo se mu to jenom zdálo, anebo to byla Uppsala.

Nakonec ale přece jen usnul tvrdě. Probudilo ho totiž, když ho
jeden z důstojníků přátelsky poklepal po rameni a řekl mu, že při-
jíždějí do Stockholmu. Bylo těsně před šestou ráno, ale ulicemi už
jezdily koňské potahy plně naložené dřívím, jak si Lauritz všiml
při příjezdu na hlavní nádraží.

Ráno bylo vlahé, vál čerstvý větřík od moře, nezvyklé vedro ještě
nezačalo a na nebi nebyl ani mráček.

Pospíchal na tramvaj a připadal si rozčuchaný a neoholený.
V tomhle stavu se nechtěl setkat se synem ani s Ingeborg. Jestli
bude mít štěstí, bude při jeho příchodu Ingeborg ještě spát a on se
stihne vykoupat, oholit a převléknout. Harald má přijet dnes, ale
snad ne v sedm ráno, takže s Ingeborg ještě v klidu stihnou snídani.
Ale usednout po boku manželky poté, co...

Zase ty zakázané myšlenky. V duchu si prošel svůj nejnovější ča-
sový plán, jestli stihnou začít s litím betonu ještě v září, před zimou.
Na druhou stranu není jisté, že příští zima bude tak tuhá jako ta,
kterou právě přetrpěli.

Jízda Saltsjöbadenskou dráhou byla velmi pěkná, světlá, čerstvá
jarní zeleň pro něj byla jako pohlazení, v Kramforsu a Lunde teprve
začínaly pučet listy.

Jak doufal, byl v domě ještě klid; vešel vchodem do kuchyně, kde
už Anne rachotila v kuchyni, chystala snídani a zatápěla v kamnech.
Když se vkradl dovnitř, lekla se ho. Lauritz se omluvil, ukázal na
kuchařku rozevřenou na stole a zeptal se, jestli snad existuje jídlo,
které Anne neumí uvařit zpaměti. Ukázalo se, že jde o holandskou
omáčku, protože k obědu bude *dampet laks*, losos v páře.

Kolem Ingeboržina pokoje se kradl po špičkách, aby ji nepro-
budil nebo aby si ho nevšimla. Než se s ní sejde, musí se vykoupat
a očistit.

Nějakou dobu trvalo, než napustil vodu do vany obložené zele-
nými a bílými kachličkami, v tomto stylu byla zařízená celá jeho
koupelna, měla stejné barvy, jaké byly na jeho jachtařské vlajce.

V kohoutku s teplou vodou nebezpečně kloktalo a prskalo, což nejspíš souviselo s nedostatkem koksů, ale nakonec se ponořil až po krk a obklopila ho příjemně teplá voda. Chvilí se snažil na nic nemyslet. Pak se vydrhl a umyl po celém těle, zvláště pak v intimních partiích. Potom se pečlivě oholil, ostříhal si chloupky v nose a vytrhal chlupy z uší. Po dlouhé úvaze se oblékl do světlého plátěného obleku, letos poprvé. Nechtěl se s Haraldem setkat v černých šatech.

Ingeborg ho samozřejmě slyšela, nebo spíš to hlasité napouštění vody. Už seděla u stolu prostřeného k snídani.

Když se objali, vzpomněl si Lauritz, že se mu už dřív zdálo, jako by Ingeborg zhubla. Teď o tom už nepochyboval. Určitě to souviselo s věkem a jejími „solidárními“ stravovacími návyky. Jen zřídka kdy jedla něco, na co ostatní neměli peníze, a spoustu potravinových lístků zřejmě rozdávala.

Vzal její obličej do dlaní a políbil ji na obě tváře a opatrně na ústa, rty měla suché, ale v jejím objetí necítil ani stopu strnulosti nebo odmítání, ani v nejmenším.

Zeptala se ho na cestu a on odpověděl, že byla příšerná, ale chtěl se nejdřív vykoupat, aby se v jejím objetí necítil jako voják propuštěný ze služby. Usmála se jeho ohleduplnosti.

„Takže Harald přijede na oběd?“ šel Lauritz rovnou k věci, když se posadili.

„Ano,“ odpověděla zamyšleně a mazala si přitom krajíc opečeného chleba. „Náš milovaný syn Harald přijede domů. Na jednu stranu. A na druhou stranu přijede důstojník SS a já vůbec nevím, jak se k němu mám chovat. Jaký z toho máš pocit?“

„Nedokázal bych to vyjádřit lépe. Nebudeme radši mluvit norský?“

Bezmyšlenkovitě začali mluvit německy, což zpravidla nedělali, když spolu byli sami, vlastně mluvili německy jen před Christou.

„Ano, samozřejmě budeme mluvit norský. Zvláštní, jako by nás pomyšlení na Haralda poněmčilo. Nevím proč, ale jsem si jistá, že bychom měli mluvit norský i v Haraldově přítomnosti. Že ano?“

„Ano. Hm, jistě, to je téměř povinnost, vzhledem k... okolnostem. Tušíš, co asi chce? Přes dva roky jsme o něm neslyšeli.“

„Dokonce ještě déle,“ opravila ho. „Nebyli jsme si ani jistí, že ho odveleli do Osla, jen jsme se toho obávali. A teď se to potvrdilo.“

„Dopis měl razítko z Osla?“

„Ne, poslal ho jako diplomatickou poštu na německou ambasádu a sem ho pak přivezl posel. Ale přímo v dopise bylo v záhlaví napsáno Oslo.“

„Máš ten dopis tady?“

„Jistě, promiň, že mě to nenapadlo.“

Ingeborg podala Lauritzovi drobnou obálku, která ležela vedle jejího příboru. Text byl krátký a znepokojivý, ale kupodivu v norštině:

Drahá matko a drahý otče,

přijedu na krátkou služební cestu do Stockholmu a potřebuji se s Vámi setkat kvůli záležitosti nejvyšší důležitosti. Stejně důležité je, abych se setkal i se svou drahou sestrou Johanne. V sázce je osud naší rodiny, zda ji postihne velké neštěstí, anebo ne. Přijedu do Saltsjöbadenu ve čtvrtek dvacátého devátého kolem oběda.

Váš Harald

Lauritz si dopis přečetl dvakrát, jako by jeho obsah nebyl dost jasný. Důstojník SS Harald se za každou cenu chce sejít se špiónkou Johanne, v sázce je osud celé rodiny. To může znamenat pouze jednu věc.

„Proboha,“ řekl. „Přijde Johanne na ten oběd?“

„Ano, ale jen velmi nerada. Nejprve to důrazně odmítla. Pak jsem ji obměkčila.“

„Jak?“

„Řekla jsem jí to po pravdě, tedy skoro. Že ty i já se domníváme, že jde o záležitost nejvyšší důležitosti, ach, jak se to vyjadřuju, no něco v tom smyslu jsem jí řekla. Že ty i já si to opravdu přejeme a že sem přijedeš z Lunde výhradně kvůli tomu.“

Chvilí snídali mlčky. Lauritz po dlouhé cestě vlakem jedl s dravou chutí, dal si dvě vařená vejce, dva plátky francouzského chleba

s takzvanou játrovou paštikou, jejíž složení však bylo nanejvýš ne-
jisté, sýr, kávu se spoustou smetany a cukru, ačkoli smetana byla
jen na příděl, mimochodem stejně jako sýr a francouzský chleba,
a Ingeborg přece nikdy... no co. Možná kvůli němu požádala o po-
moc Oscara.

Teprve teď si Lauritz všiml, že Ingeborg si vzala jeho „novoroční
dárek“. Také si ale všiml, že Ingeborg nemá chuť k jídlu, snědla jen
krajíc opečeného chleba s tenkou vrstvou másla.

„Málo jíš,“ řekl, otřel si ústa plátěným ubrouskem, stočil ho a za-
strčil do stříbrného kroužku na ubrousky, pochopitelně s emailo-
vým znakem Švédské královské plachetní společnosti, bezesporu
nějaký vánoční dárek. „Ale co je důležitější,“ pokračoval a naoko
žertovně sklopil hlavu na stranu, „teprve teď jsem si všiml, že s vza-
la na milost můj novoroční dárek.“

„Ano, chtěla jsem se ti s ním ukázat. Teď je to vlastně květnový
dárek a nemá nic společného s principem solidarity.“

Usmála se na něj svým zvláštním způsobem, kterým dávala na-
jevo, že Lauritze jako vždycky prohlédla anebo že je vše odpuštěno.
Zahrálo ho to, jejich dlouhý společný život na něj náhle dolehl jako
nečekaná vlna, když se loď obrátí proti větru.

„Nezajdeme si v tak krásném počasí na procházku?“ navrhl a ne-
čekal nic jiného, než že Ingeborg s nadšením přijme, slunce už hřá-
lo, jako kdyby bylo léto.

Ingeborg se ale omluvila, že nemůže jít. Nejenže je trochu una-
vená, ale má tu ještě poštu z Červeného kříže, musí každý dopis
podepsat vlastní rukou a doplnit k němu navíc pár osobních řádek.
Ale Lauritz ať si na procházku určitě zajde, když se mu poštětilo
udělat si nečekané volno.

Lauritz ji poslechl, bezcílně se toulal venku a snažil se pokud
možno vůbec na nic nemyslet. Nedokázal odhadnout, co jim chce
Harald říct, a nemělo ani cenu o tom uvažovat. O poslední bezesné
noci strávené v posteli přemýšlet nechtěl. To bylo zakázané téma.
Nutil se myslet na most, ale tohle téma už vyčerpал a nebylo moc
o čem hloubat.

Procházel se dlouho, myslel na dlouhé úseky mezi jednotlivými staveništi na Hardangerviddě, mezi kterými se dalo přesouvat jediné pěšky. Vzpomínal na závody v plachtění, které vyhrál nebo prohrál, těkal myšlenkami sem tam a čas plynul. Tímto způsobem musel zabít několik hodin, dokonce se i trochu zpotil a plátěný oblek se mu pomačkal, což je typická vlastnost plátěných obleků.

Když se vrátil do Källvägen a procházel kolem garážových vrat, ztuhl. Na parkovacím místě před garáží stál velký černý mercedes bez dřevoplynového agregátu. Stejný model, jaký měl Lauritz v garáži, ale bez pneumatik, protože ty mu zabavili.

Auto bezpochyby patřilo německé ambasádě. Harald si pro svůj příjezd nezvolil zrovna diskrétní způsob.

Černý mercedes působil výhruzně, na předním sedadle seděl řidič, četl si knihu a ani se neobtěžoval zvednout oči, i když musel slyšet, že po šterkovém chodníčku jde nějaký člověk, byť ne Němec.

Lauritzovi se cestou k velkému domu rozbušilo srdce, tentokrát hodlal vejít hlavním vchodem. Upravil si uzel na kravatě.

Když prošel předsíní a halou a otevřel dveře do vánočního salónku, stál Harald uprostřed béžovomodrého koberce z Isfahánu, jako by vůbec neuplynulo několik let a on byl zcela samozřejmě doma.

Lauritz neměl moc času na rozmyšlenou, zamířil mu vstříc, a protože Harald k němu šel s otevřenou náručí a šikovně přitom v jedné ruce držel sklenici s koktejlem, zachoval se Lauritz stejně. Když se objali, cítil Lauritz, že Harald má stále ve zvyku posilovat, jak mu to vštípil strýc Sverre, tělo měl pevné jako kus skály.

„Vítej doma, Haralde,“ na nic jiného se Lauritz nezmohl. Dalo se snad vůbec říct něco jiného?

Lauritz se rozhlédl, v první chvíli neviděl na perském koberci nikoho jiného než Harald. Byla tu i Johanne, také držela v ruce drink, byla chladná a okázale stála co nejdále od bratra. Ingeborg se převlékla, ale ponechala si brož od Lauritze.

Harald měl na sobě oblek s širokými rameny, spíše anglického než německého střihu, hnědé perforované boty, červeno-černou kostkovanou kravatu, na pravé ruce prsten s lebkou, takového de-

tailu by si všimlo jen málo lidí, a na pravém oku monokl se zlatým řetízkem. Vlasy měl sestřižené nakrátko a blondatější, než když byl malý.

Uplynulo mnoho vteřin ticha. Lauritz přistoupil k dceři a objal ji, ale ona zůstávala ztuhlá a dávala najevo odstup.

„Chci vám toho spoustu říct,“ pronesl Harald. „Věci, které můžu říct naprosto otevřeně, ale i něco nanejvýš diskrétního, ale to všechno můžeme probrat při obědě, budete-li si to chtít poslechnout, otče. Nezdá se, že by to matku a drahou sestru Johanne nějak zvlášť zajímalo.“

Zešíroka a bezprostředně se usmál a vypadal, jako by vypadl z propagandistického plakátu. Takhle vypadal už v roce 1936, když se s ním otec setkal na olympijských hrách, tehdy měl dokonce v popisu práce takhle vypadat.

Mluvil norsky, zvonivě čistou vestlandskou norštinou, možná trochu vypilovanou, aby nezněla tak vesnický. Musel to nacvičovat.

„Myslím, že bychom měli jít ke stolu,“ řekla Ingeborg a kývla na Jorunn, která s rukama za zády čekala u posuvných dveří, Lauritz si jí všiml teprve teď. Jorunn dveře ihned otevřela a ustoupila stranou.

Uprostřed dlouhého jídelního stolu bylo prostřeno pro čtyři.

„Ty vaše portréty jsou krásné, matko a otče,“ pochválil Harald obrazy, když vešel do jídelny, a téměř neznatelně zpomalil, aby si ujasnil, jaký je zasedací pořádek.

Lauritz mu to naznačil tak, že vzal Ingeborg za paži, obešel s ní stůl a usedl vedle ní. Harald nabídl rámě Johanne, která na sobě měla přísný kostýmek v šedé barvě, ale zato hezkou hedvábnou blůzku v odstínu námořnické modři. Předstírala, že si bratrova gesta nevšimla, sama si demonstrativně odsunula židli a posadila se.

Ingeborg zazvonila na stříbrný zvonek. Znovu nastalo ticho, začalo se nosit na stůl.

„Vyrozuměl jsem, že tato rodina nesouhlasí s německou přítomností v Norsku,“ řekl Harald stále stejně bezstarostným tónem, ačkoli si musel uvědomovat významný podtext. „Proto jsem vám chtěl k této situaci říct několik informací na vysvětlenou.“

Johanne se zatvářila, jako by jí po zádech lezl hmyz. Pak ale konverzace na chvíli ustala, dokud každý nedostal lososa a víno.

Lauritz dlouho váhal, než zaťukal lžičkou o sklenici a přivítal „ztraceného syna“ doma. To bylo nejdál, kam mohl zajít.

Až do příštího přípitku pak jedli v tichosti, Harald se pokusil přituknout si s Johanne, ale ta předstírala, že nevidí a neslyší.

„Samozřejmě bych raději přijel domů za veselejších okolností, ale můžu vás ujistit, že brzy pro nás všechny nastanou lepší časy,“ spustil Harald.

Nikdo se ho nesnažil na nic zeptat, nikdo ani s nikým jiným nehovořil, všichni na něj němě zírali. Kupodivu se zdálo, jako by mu to bylo jedno.

Co se Norska týče, pokračoval, už brzy se objeví světlo na konci tunelu. Je třeba nezapomínat, že Německo svou přítomností v Norsku nesleduje žádné nepřátelské úmysly a rozhodně nijak nehodlá potlačovat norskou svobodu. Je to čistě otázka reálné politiky, je nutné předejít Angličany a vytvořit atlantický val od Narviku až po hranice španělského Biskajska. Jakmile bude válka vyhraná, veškeré německé jednotky se z norského území stáhnou.

S Quislingem si není třeba dělat starosti, to je jen pitomec, který si myslí, že se stal Němcem, a nikde v Norsku se nemůže objevit bez ochrany policie, gestapa nebo v nejhorším případě zvláštních jednotek SS. Škody, které napáchal, rozepře mezi Nory a Němci, se urovnají po válce, čas vředycky zahojí všechny rány. A potom, v germánské Evropě budoucnosti, bude mít Norsko své dané místo, stejně jako Švédsko, když jsme u toho.

Rozhodnutí je už blízko. Válka nabere nový, bouřlivý obrat, který otřese celým světem. Jedná se o posvátný úkol Německa, více k tomu zatím nemůže dodat. Je si ale jistý, že nejen Norové, ale i většina Evropanů bude na Německo a německé poslání pohlížet úplně jinými očima. A tento osudový okamžik již není daleko.

Johanne chvílemi obracela oči v sloup. A teď byla řada na Haraldovi, aby dělal, že to nevidí. Poněkud se však uklidnil a oběd dojedl bez dalších kázání.

Káva se podávala ve výklenku u okna. Neservírovaly se zákusky, zato ale byla na stole zakázaná smetana, nejspíš opět kvůli Lauritzovi. Z parku k nim doléhal ohlušující ptačí zpěv.

Když se Harald podíval na kapesní hodinky a vstal, všichni pocítili zklamání. Zdálo se, že přijel domů jen proto, aby jim sdělil to, co si mohli přečíst v jakémkoli článku v propagandistickém magazínu *Signal*. Oběd probíhal po většinu času jako monolog.

„Teď, když se s vámi loučím, drahá rodino,“ řekl na odchodu, „bych ještě rád zdůraznil, proč jsem vás v takovém spěchu vyhledal. Za prvé jsem vás chtěl poprosit o trpělivost, měli byste pochopit, že válka už brzy nabere zcela nový obrat, který otřese celým světem.“

Musel v jejich očích vidět pochyby. Vstal jen Lauritz, Ingeborg a Johanne zůstaly demonstrativně sedět.

„A za druhé jsem chtěl říct něco tobě, drahá Johanne,“ pokračoval s téměř teatrálním důrazem.

Překvapeně a s pohrdáním k němu vzhledla.

„Věc se má takhle, Johanne,“ pokračoval o něco tišeji. „To, jak se zajímáš o babičku, je samozřejmě hodno největší úcty. Ale za posledních třináct měsíců jsi ji navštívila už šestnáctkrát. A to proto, že děláš kurýra pro Hjemmefronten. Při tvé poslední cestě tě měli zatknout. Zabránil jsem tomu, SS je díkybohu v některých záležitostech nadřazená gestapu. Slyšíš, co ti říkám?“

Otázka nebyla bez opodstatnění, Johanne zbledla, pevně sevřela područky židle a zírala na bratra s vytřeštěnýma očima. Místo odpovědi jen němě kývla.

„Dobře,“ pokračoval Harald a znovu se podíval na hodinky. „Situace je nyní jasná. Jestli pojeděš ještě jednou, postaví tě ke zdi. Jestli někomu povíš, co jsem ti řekl, postaví ke zdi mě. Mí draží, uvidíme se po konečném vítězství!“

Nepokoušel se nikoho obejmout ani nikomu nepodal ruku, jen se otočil na podpatku a vydal se servírovací chodbou a přes kuchyni, což byla nejkratší cesta k jeho řidiči, který na něj čekal u garáže.

* * *

Lauritz už na zápraží slyšel z kuchyně hudbu a pomyslel si, že si Britta koupila rádio a že na tom není nic divného. Ve vlaku po cestě sem četl článek, kde se psalo, že ve Švédsku je nyní více než milión a půl rádiových licencí, což je v přepočtu na počet obyvatel nejvíce na celém světě. A Britta je nyní oddlužená a syna jí živí armáda.

Bylo ale neobvyklé, že je touhle dobou doma, takhle odpoledne většinou pracovala, buď v hotelu Central, nebo v dělnických ubytovnách u stavby.

Lauritz váhal. Že by si udělala volno, aby ho přivítala? Jízdní řád vlaku znala stejně dobře jako všichni ostatní z vesnice. Nebylo jednoduché nějak se rozhodnout a Lauritz nečekal, že před tu nemožnou volbu bude postaven tak neprodleně. Celou cestu vlakem si přehrával dva naprosto protichůdné scénáře, buď se podvolí dalšímu výbuchu erotických fantazií, což si přál ze všeho nejvíce, anebo Brittě jasně a rozhodně vysvětlí, že to celé byla chyba a že takhle to dál nejde, což si nepřál, ale žádala si to čest.

Představoval si, že se cítí jako alkoholik, který se rozhodl, že zítra s pitím skoncuje, ale ještě naposledy se s tím jedem pořádně rozloučí, než neúprosně nastane zítřek. Lauritz se jednoduše nemohl rozhodnout. Anebo vlastně ano, samozřejmě že se mohl rozhodnout.

Hudba, která se linula z kuchyně, připomínala vojenský pochod, tohle sotva bude její vkus, ale kouzlo novoty rádia je jistě silnější. Usoudil, že nemůže zůstat stát na zápraží jako blázen, dlouhými kroky přistoupil ke dveřím do kuchyně, rozrazil je a chystal se Brittě oznámit své nezvratné rozhodnutí.

Naštěstí nestihl říct ani slovo. U kuchyňského stolu s rádiem zapnutým na nejvyšší hlasitost seděl mladý muž v uniformě. Lauritze nejprve hloupě bodla žárlivost, vzápětí si ale uvědomil, že to jistě je Brittin syn Hjalmar, kterému jako všem ostatním dali propustku z armády. Mladík rychle vypnul rádio, vstal a podal mu ruku.

„Kaprál Karlsson, Hjalmar Karlsson,“ řekl. „Vy budete určitě náš nájemník, pan inženýr Lauritzen.“

Potřásli si rukama, mužně a silně. Následovala chvilka rozpaků, ani jeden nevěděl, o čem by se spolu měli bavit. Lauritz se chystal

uchýlit k počasí, už i tady na severu začínají rašit listy. Ale situaci zachránil kaprál.

„Můžu vám nabídnout šálek kávy, pane inženýre?“ zeptal se. „Matka má malou zásobu opravdové moky.“

„To je od vás velmi milé, dám si rád,“ odpověděl Lauritz, odsunul židli a posadil se. Přesně podle Lauritzova očekávání se ukázalo, že jde o jeho vlastní kávu ze stockholmského černého trhu.

Hjalmar rychle a zkušeně uvařil konvici kávy, nejméně na čtyři šálky, postavil na stůl mléko a cukr a oběma nalil. Lauritz v duchu ocenil chlapcovu disciplínu, možná má armáda na mladé muže přece jen ten pedagogický účinek, o kterém všichni pořád melou.

„Takže vás propustili z armády?“ zeptal se zkusmo a zamíchal si cukr v kávě.

„Ale houby — omluvte ten výraz —, jenom jako spousta dalších středoškoláků studuju na poddůstojníka, pro začátek rovných osmnáct měsíců, a teď mám týdenní dovolenku.“

To znamená, že tady bude celý týden. Tím se vlastně všechno ulehčuje, pomyslel si Lauritz.

„A po uplynutí těch osmnácti měsíců z vás bude seržant?“ zeptal se Lauritz.

„Ano, díky válce se teď povyšuje rychleji.“

„A co máte v plánu potom?“

„No to bude záviset na strejdovi Adolfovi.“

„Promiňte?“

„No na válce. Pokud bude mír, nebude samozřejmě potřeba tolik lidí v armádě. Jinak vystuduju ještě na důstojníka a budu v záloze, přičemž celé vzdělání mi zaplatí armáda.“

„Tomu říkám ambiciózní plán. Tedy za předpokladu, že válka ještě nějaký ten rok potrvá. Co si o tom myslíte, kaprálé?“

„Mír nebude, rozhodně ne v dohledné době. Promiňte, kouříte, pane inženýre?“

„Jen na Štědrý večer a při podobných příležitostech.“

„Vadilo by vám, kdybych si...?“

„Jistě že ne.“

Mladík vstal a z příborníku si přinesl podšálek, popelníky doma neměli. Z vnitřní kapsy uniformy, kterou měl pověšenou na věšáku vedle dveří do světnice, vyndal pouzdro s cigaretami a zapalovač. Několikrát cigaretou poklepal o pouzdro, zapálil si ji a navyklým nenuceným pohybem zapalovač zaklapl. Držel cigaretu mezi špičkami ukazováčku a prostředníčku. Jako důstojník, muž z lepší rodiny, ne jako branec z Lunde, pomyslel si Lauritz.

Detaily byly výmluvné a zajímavé: pouzdro bylo sice z levné alpacky, ale vyleštěné a opatřené vyrytými iniciálami HK, zapalovač byl toho typu, který se ve Švédsku neprodával, ale na černém trhu po něm byla shánka, pokud bylo Lauritzovi známo. Jeden inženýr na stavbě měl podobný a všem se chlubil, že takový používají američtí letci.

„Jak jsem řekl, na brzký mír v Evropě bohužel nevěřím,“ pokračoval mladík, světácky vyfoukl oblak kouře ke stropu a po něm ještě elegantní kroužek.

„Aha, tak to je škoda,“ odpověděl Lauritz. „Pochopitelně až na to, že to skvěle zapadá do vašich plánů na vzdělávání. Ale co vás vede k předpovědi, že válčit se bude ještě dlouho? Angličani mají sice výdrž, ale...“

„Hitler! Promiňte, že jsem vám skočil do řeči. Za vším je apetit toho chlapa. Nikdy nebude mít dost, Rakousko, Československo, Dánsko, Norsko, Belgie, Holandsko, Francie, Jugoslávie, Řecko a brzy Anglie. A pardon, zapomněl jsem na půlku Polska. Věřte mi, tím to neskončí.“

Lauritz málem oněměl překvapením. Chlapec, kterému bylo teprve před nedávnem dvacet jedna let, mluvil se samozřejmou autoritou, kterou by člověk od syna svobodné matky z vesnice v žádném případě nečekal. Neměl jen sny a jasné cíle, měl i nadání, soudě přinejmenším podle jeho dospělého způsobu mluvy.

„A pokud se vaše předpověď ukáže jako správná...“ řekl Lauritz zdráhavě a přitom přemýšlel, jak odklonit hovor od velkých politických otázek, „na co se chcete při důstojnickém studiu specializovat, kaprále?“

„Chci k inženýrům,“ odpověděl Hjalmar s naprostou jistotou.

Lauritzova zvědavost už byla probuzena, ale tato překvapivá volba armádní kariéry v něm vzbudila opravdový zájem. Od mladých mužů se čeká, že budou chtít být letci nebo tankisté, sotva inženýři, tak proč ta exkluzivní volba?

Ukázalo se, že Hjalmar pro to má jeden čistě vojenský důvod a druhý, neméně promyšlený, civilní důvod. Za prvé je zřejmé, že žádný rozumný člověk nechce skončit u pěchoty, to je žrádlo pro kanóny, které padne buď v zákopech, nebo při běhu přes otevřené pole vstříc kulometům. S inženýrskými oddíly je to přesně naopak. Teprve když je oblast zajištěna, nastoupí inženýři, aby vyčistili cestu nebo postavili most přes řeku. Pak může armáda postupovat dál a dobýt další území. Kam potom zase pošlou inženýry.

Stejně to funguje i opačným směrem, při ústupu. To jdou inženýři jako první, aby armádě stejně jako při postupu ulehčili cestu.

Jde tedy čistě o kalkul za účelem přežití. Ale kromě toho také o velmi důležitý vojenský úkol, Hjalmar si dovede představit mnoho situací, v nichž by inženýři dokonce mohli mít na vítězství rozhodující vliv. Nebo na záchranu životů vlastních lidí na ústupu. To, co dělají inženýři, ať už při postupu, nebo při ústupu, je daleko důležitější, než co zmůže jeden voják od střelecké čety nebo motorizované roty.

A k tomu všemu se pak druží civilní stránka věci. Dříve nebo později nastane mír, i když to nepůjde tak rychle a lehce, jak si mnozí lidé myslí. A pak je otázka, jestli chce Hjalmar zůstat v armádě mezi spoustou přebytečných důstojníků, kteří jsou produktem války. A když se člověk jmenuje Karlsson, není tak jednoduché šplhat nahoru mezi všemi von Knolly, von Totty, Snabelskiöldy, Hummergaffely a dalšími lepšími pány v důstojnickém sboru. A kdo půjde do civilu jako obyčejný důstojník, ten si těžko sežene slušnou práci. V žádné kanceláři ani nikde jinde nebudou dvakrát nadšeni z toho, že by měli zaměstnat člověka, který o sobě prohlásí, že dovede ze všech nejlépe hnát lidi plížením nebo přískoky vpřed.

Zato kdyby byl inženýr...

Sice ne z té nejlepší školy, z Technické univerzity ve Stockholmu, ale stejně inženýr. A se vzděláním, které ho nestálo ani öre. Dost na tom, že musel skládat maturitu v Härnösandu jen s pomocí matky, která dře jako uklízečka.

Brzy se začali bavit o mostech a udělali si další konvici kávy. Lauritz si zašel do pokoje pro nákresy a o hodinu později už byli na stavbě, kde byl Lauritz průvodcem a Hjalmar budoucím vojenským inženýrem lačným po vědění.

Hjalmar krácel rovně s levou rukou za zády, všechny pozdravil zasalutováním a hodnost kaprála nosil na výložkách stejně důležitě, jako by to už byly důstojnické hvězdičky. Uniformu měl perfektní, Lauritz se v duchu ptal, jestli ji v pase nemá zabranou, protože mu seděla, jako by byla šitá na míru. Na levé náprsní kapse měl řadu vyznamenání, jejichž přesný význam byl nejasný, až na kulatou stříbrnou medaili pro nejlepší střelce.

Lauritz samozřejmě zahájil prohlídku u přípravy betonu, která se brzy měla stát samým srdcem stavby. Právě teď se tady nic moc nedělo, protože všechny příjezdové rampy už byly hotové, ale nastane doba, kdy to tu bude muset odsýpat, to až se bude lít samotná klenba, což je fáze, se kterou stojí a padá celá stavba. Lauritz ukazoval a vysvětloval a oba velmi opatrně kráčeli vpřed, pečlivě si hlídali, kam šlapou, protože se ani jeden nepřevlékl do pracovních šatů.

Obyčejný i hrubozrný šterk se sem přiváží dvěma způsoby, z ekonomického hlediska stejně výhodnými. Materiál na stavbu dovážejí jednak lodě, jednak nákladní auta. Lodě mohou kotvit hned vedle přípravy betonu a náklad se výtahy dopravuje rovnou do určeného skladiště. Nákladní auta nacouvají na rampu nad přípravnou betonu a náklad vyklopí přímo do skladiště. Kvůli zimnímu vytápění jsou do všech skladových prostor zavedeny trubky napojené na parní kotel. Cement se dováží k přístavnímu můstku v Lunde, odkud ho nákladňáky vozí rovnou do skladu cementu, kde je místo na deset tisíc pytlů.

Takhle Lauritz pokračoval během celého okruhu a ani v nejmenším neměl pocit, že by Hjalmarova pozornost opadala, ačkoli ne-

bylo zrovna pravděpodobné, že by lití betonu uplatnil při stavbách vojenských mostů. To jsou spíše rychlé a provizorní stavby, ocelové konstrukce, které se dají převážet v hotových segmentech.

Hjalmarův zájem neutuchal. Lauritz si v duchu rád přiznal, že chlapcova touha po vědění a inteligentní otázky na něj udělaly dojem.

Po jejich návratu, mnohem pozdějším, než si Lauritz myslel, byla už Britta doma a rachotila v kuchyni. Lauritz ji pozdravil úklonou a vysvětlil jí, že si s Hjalmarem udělali velmi zajímavou procházku po stavbě. Britta řekla, že ji to opravdu těší, ačkoli přitom vypadala trochu nervózně, a jakoby mimochodem dodala, že mu večeri donese nahoru jako obvykle. Lauritz pochopil toto sdělení jako signál, aby se vzdálil, poklonil se jí tedy, s Hjalmarem si potřásl rukou a zavřel za sebou dveře od kuchyně.

Tak takhle se to vyvinulo, řekl si potom v pokoji. Nenastane nic z toho, co si představoval nebo čeho se obával, Hjalmarův nečekaný příjezd domů rozhodl o všem. A až mu Britta v obvyklou dobu přijde naservírovat podnos s jídlem, bude to, jako by se mezi nimi nic neodehrálo. Bez důvěrného šepotu, bez kradmého pohledu, bez tajuplného úsměvu.

Lauritz jí velice dobře rozuměl. Dokud bude syn v domě, nesmí mezi nimi dojít k sebemenší intimnosti. To je samozřejmé, nad tím není třeba dumat.

Pokud Lauritz věděl, Hjalmar vyrůstal bez otce. Britta Lauritzovi opatrně naznačovala, že být svobodnou matkou v nábožné vesnici není zrovna lehké, a on se jí z citlivosti či studu blíže nevyptával. Nieméně to musí znamenat, že ani Hjalmar to neměl snadné, například ve škole.

Vzhledem k zmíněným skutečnostem je téměř záhada, kde se v tom klukovi bere takové sebejisté chování. A ta mluva, tu se musel někde naučit, teprve teď si Lauritz uvědomil, že v Hjalmarově řeči není sebemenší stopy po nářečí. Chová se a mluví jako kterýkoli z kadetů, s nimiž se Karl stýká na akademii válečného námořnictva. Velmi pozoruhodné.

Chlapec je bezpochyby z vynikajícího těsta, bude-li se někdy v budoucnu ucházet o práci u firmy Lauritzen & Lauritzen, jistě se pro něj vhodná pozice najde.

Na rozdíl od synovců Carla Lauritze a Hanse Olafa, kteří snad nemají jiné zájmy než zábavu a volný čas — z jednoho bude lyžařský instruktor, z druhého mazal. Malování Lauritz nedovedl posoudit, to, že podle Sverreho dřímá v synovci neobyčejný talent, neznamená nic, Sverreho pochopení pro bohémské výstřelky občas nezná mezi. Ale hlavně to není žádné povolání a rodinný podnik z toho nebude mít sebemenší radost ani užitek.

Carl Lauritz má nesporné nadání na plachtění, už nyní sklízí úspěchy na juniorských závodech v Saltsjöbadenu i Sandhamnu, na veškerou dohlednou budoucnost zůstane v rodině jediným jachtařem. Jenže plachtění je jen sport, se kterým s přibývajícím věkem zcela přirozeně skončí, tak jako Lauritz. Ten se teď plaví pouze pro potěšení.

Ale především to není o nic pořádnější povolání než malířství, na tom se nedá vystavět život, rodina, obživa, technický a obchodní rozvoj firmy a...

Jeho úvahy zastavilo mrazivé prozření, tohle ho ještě nikdy nezapadlo. Je to snad až tak zlé, že Oscarovým synům jsou povolání a budoucnost zkrátka lhostejné?

Věcně vzato nikdy nebudou muset pracovat, aby se užívali, vždyť jenom berlínské a drážďanské nemovitosti by celou rodinu zaopatřily na generace a generace. Lauritz předpokládal, že to chlapeč vědí, i když v rodině se o penězích nikdy nemluví.

Opravdu si představují zcela vážně, že jejich život bude sestávat především z plachtění, lyžování a malování? Ne, to přece není možné, to by bylo přímo nelidské, nemluvě o tom, že nekřesťanské, i když zrovna to druhé pro kluky bohužel zhoła nic neznamená, stejně jako pro většinu rodiny. Jak to jen mohlo dopadnout tak špatně?

Ale ne, zbytečně se rozčiluje. Jsou ještě tak mladí. Carlu Lauritzovi chybí rok do maturity.

A kromě toho je tu ještě Karl. Haralda je třeba při úvahách o budoucnosti považovat za ztraceného syna. Až Německo zvítězí, nebude samozřejmě zcela bezvýznamné mít v rodině důstojníka SS, zvláště když je Harald formálně spolumajitelem německé společnosti na správu nemovitostí. Mohlo by to hrát, když už nic jiného, jistou byrokratickou roli. Neboť ať už bude nová Evropa pod Německem uspořádána jakkoli, bude v ní existovat byrokracie. To je možná dokonce to jediné, co je jisté. Ale prozatím je nevyhnutelné, že se s Haraldem nedá počítat.

Zato Karl je poklad, ten vždycky dělal rodičům jen radost, nikdy je v ničem nezklamal. Je vystudovaný civilní inženýr, a než ho povolali, nasbíral ve firmě hodně zkušeností a už by v ní dávno pracoval, připraven ji převzít, nebýt války. A je zasnoubený s dívkou jako lusk ze Sörmlandu, co na tom, že jí Christa nakvašeně říká „Renovace střechy“, a ne Louise. Vždyť mladí za to nemůžou, že dům jejich rodičů potřebuje rozsáhlé a akutní opravy, mimo jiné renovaci střechy. Tyhle tiché finanční dohody přece nejsou ničím neobvyklým, což by mimochodem Christa měla dobře vědět, když je sama plodem stejného uspořádání. A Wallenbergové systematicky provdali skoro všechny dcery za šlechtice. Renovace střechy výměnou za původ. No a? Vždyť záleží pouze a jedině na tom, že jsou si děti jisté, že spolu chtějí kráčet životem, tak jako kdysi on a Ingeborg, i když pro ně peníze nic neznamenaly.

Ale ano, upřímně řečeno znamenaly, a hodně. Bez Oscarova afrického majetku by se životy všech vyvinuly úplně jinak, většina rodiny by ani nikdy nepřišla na svět.

Uvědomil si, že se do svých úvah začíná zamotávat, ležel na prkené posteli, ruce sepjaté za hlavou, a zíral na nehoblované fošny ve stropě. Co tuhle změt myšlenek vlastně vyvolalo?

Pokusil se to zrekonstruovat.

Nejdřív setkání s Hjalmarem, jejím synem. Kdyby jeho nezvedení synovci měli v sobě aspoň desetinu Hjalmarovy nátury, hned by byl život růžovější. Tady někde ten řetězec myšlenek začal.

Závěr, ke kterému se při své zmatenosti patrně snažil dojít, byl prostý. On a Ingeborg musejí mnohem více dávat Karlovi najevo, jak si ho váží.

Oslava letního slunovratu v Sandhamnu bude první příležitostí, té by se měl Lauritz chopit, jednat s Karlem, jako by byl nejstarší syn, věnovat mu úplně jinou pozornost, vynasnažit se odčinit hřích, jehož se na něm dopustil tím, že ho zanedbával.

Letošní slunovrat by se mohl vydařit, jen aby vydrželo počasí. Přijedou všichni, celá rodina, dokonce i Karl, protože v severní Evropě je situace klidná. Na jihu dál zuří válka, Němci právě vyhnali Angličany z Kréty, bitva nad kanálem La Manche se stále táhne. Ale tady na severu je všude klid. Odmyslíme-li si odboj v Norsku. Přijede Johanne, dokonce i Rosa, která jen málokdy dostane volno, Oscar a jeho synové, Christa nejspíš obdrží „propustku“ z Lázeňského hotelu, všichni budou pohromadě. Vypadá to na klidnou a velmi hezkou letní slavnost.

* * *

Nebe bylo jasně modré a vítr slabý. Oscar se nabídl, že připluje s motorovou jachtou do Sandhamnu a povleče s sebou Glimta, plachetnici třídy stjärnbåt, se kterou závodil Carl Lauritz. A samozřejmě většinu proviantu, Christu, služky a Helene.

Sverre se rozhodl pomáhat společně s Oscarovými chlapci Lauritzovi na palubě Beduína. Povětrnostní podmínky slibovaly hladkou plavbu.

Ingeborg poněkud překvapivě trvala na tom, že tentokrát bude plachtit, místo aby jela motorovou jachtou, což by bylo mnohem pohodlnější. Řekla, že by moc ráda seděla s Lauritzem v kokpitu, jako když byli mladí.

Karl a Louise měli na svátky připlout lodí z Waxholmu, stejně jako Johanne a Rosa. Všichni se tedy shromáždí v nádherném letním počasí, přesně jak Lauritz doufal. Jejich nebe nehyzdil jediný mráček.

Ingeborg opravdu proseděla většinu plavby u něj v kokpitu, zabalená do kožichu, udatně drkotala zuby, i když se to snažila zakrývat, a držela ho za ruku na kormidelní páce. Ta byla zdobená vyřezávanými staroseverskými vzory a figurami, samozřejmě Sverreho zásluhou, a byla také tím jediným, co zůstalo po požáru Rán.

Ze začátku si dlouho povídali o Rán. Ingeborg mu to už vyprávěla, ale teď líčila znovu, možná ještě detailněji a procítěněji, jak pohled na spinakr této lodi patřil k největším okamžikům jejího života.

Byla tehdy hostem na palubě císařské lodi Hohenzollern, jeden mladý poručík od námořnictva byl tak laskav, že jí nabídl dalekohled, a vysvětloval jí to i ono mnohem podrobněji, než bylo nutné, ale pak se úplně přestal ovládat, když zjistil, jaká je situace na posledním úseku s větrem v zádech směrem ke Kielu a k cíli. Rozrušením celý bez sebe jí oznámil, že zatím je vidět jen jediná plachta, ale namouduši není císařská jako jindy, ale červená! Tak tohle je skandál a senzace. Vítěz s velikým náskokem před císařskými jachtami pluje do cíle pod červenou plachtou!

Tehdy byla Ingeborg ještě vychovaná dívka, která v sobě uměla dusit veškeré nemístné projevy emocí. Dnes by propukla v radostný pláč. Věděla totiž, co to znamená. Lauritzův spinakr měl podobu obrovské norské vlajky, sice převážně červené, ale také modré a bílé. Nejenže tu nový a svobodný námořnický národ Norů do slova a do písmene představil svou vlajku, ale navíc sklídl nejdrtivější vítězství za dobu, kam až lidská paměť sahala. A někteří hudrovali, že také nejnafoukanější.

Ale to nebylo to hlavní. Když se totiž červená plachta přiblížila a dalo se rozeznat, co vlastně znázorňuje, a v dáli na obzoru se začaly objevovat bílé plachty ostatních lodí, Ingeborg věděla, že budou spolu. V tu chvíli to věděla.

Její otec byl konečně poražen. Rán totiž nepředstavovala jen plachtění, vítězství nad celou císařskou rodinou i ostatními zahraničními jachtami a velký pohár, ale také jmění. Kdo dovede postavit loď jako Rán, ten bude i pro jejího arcikonzervativního otce

důstojným zetěm. A v tom měla pravdu. Toho roku zasedli k závěrečnému banketu jako snoubenci.

Slíbili si, že jednou spolu budou sedět v kokpitu s rukama propletenýma na kormidelní páce. Už si nepamatovala, jestli to bylo před oním vítězstvím prvního dne, anebo po něm.

Každopádně tak dnes sedíme, doplnil Lauritz, o téměř čtyřicet let později. Bok po boku, dokud nás smrt nerozdělí.

Přesně tak, přisvědčila Ingeborg.

Lauritz chvíli mlčel, pohroužen hluboko do vzpomínek na Kiel, o kterých tak krásně mluvila. Pak se probral a pověděl jí, že přemýšlel o tom, jak nespravedlivě se neúmyslně chovají ke Karlovi, a že to musejí napravit. Ano, připustila Ingeborg, Karla je teď třeba považovat za nejstaršího syna. Co může být příjemnějšího než si dát toto předsevzetí o tak nádherném letním slunovratu, jaký se podle všeho chystá?

Motorová jachta Emír dorazila samozřejmě téměř o dvě hodiny dříve než Beduín. Když připlouvali do Skärkarlshamnu ke svým domům, stáli všichni na molu a mávali. Carl Lauritz elegantně uvázal záďové kotevní lano k bójce a Sverre za všeobecného smíchu a potlesku vyskočil jako první na souš. Ještě se nepřipozdívalo a ostatní měli spoustu času přichystat na verandě hostinu, všechn proviant z paluby Emíra byl už vyložen a nacpán do spižírny a sklípků. Nyní se mnohé úslužné ruce staraly o náklad z útrob Beduína.

Večer byl vlahý, vítr téměř úplně ustal. Ve skvostné harmonii pojedli první svatojánskou večeři, aniž by vyřkli jedině slovo o válce.

Nazítíři dorazily dva telegramy, oba současně, týmž člunem od telegrafu Švédské královské plachetní společnosti. Jeden byl od Rosy, druhý od Karla, oba obsahovaly velice překvapivé odřeknutí účasti a oba byly záhadné. Rosa psala:

Z DUVODU KTERE BRZY SAMI POZNATE SE STRASLIVOU JISTOTOU
NEMUZU PRIJET STOP ROSA

Karl psal:

KVULI OKOLNOSTEM KTERE JSOU ZCELA MIMO MOU KONTROLU
MUSIME S LOUISE BOHUZEL ODREKNOUT STOP KARL

Byl čas na oběd. Oscarovi chlapci si vyjeli s plachetnicí, Sverre se vydal na dlouhou procházku se skicářem, po Helene nebylo vidu, v nejhorším případě ještě spala, a Oscar, Ingeborg, Christa a Lauritz seděli na verandě.

„Karl nepíše v podstatě nic víc, než že mu do toho něco přišlo,“ prohlásil Oscar. „Ty jeho ‚okolnosti mimo mou kontrolu‘ můžou znamenat úplně cokoli, například nějakou rodinnou záležitost. Proto nemůže psát otevřeně. Ale zato Rosa...“

„Odmítá být konkrétnější s poukazem na něco strašlivého, co brzy zjistíme,“ dokončila Christa jeho úvahu.

„Zcela správně. A protože Rosa pracuje u tajné služby, má přístup k přesným informacím, kdežto Karlovi prostě zrušili propustku, aniž by pořádně věděl proč,“ tvrdil Oscar.

„Ale Rosa je přece zaměstnaná na ministerstvu zahraničí,“ namítl Lauritz.

„Nebud' labuť, drahý bratře!“

„Ale jak víš...“

„Právě proto, že *nevím*. Víš snad, kde má Rosa pracoviště, anebo víš jenom to, že je to někde na Östermalmu? Pověděla by ti to, kdyby ses jí zeptal? Slyšel jsi od ní jediné slovo o její práci a o kolezích? Ne. To může znamenat jenom jedno a není proč se za to stydět.“

„No když jsi ten kapitán reichswehru, od roku 1918 v důchodu, tak určitě víš o tajných službách všechno,“ zamručel Lauritz.

„Neměli bychom si pustit rozhlas místo těch spekulací?“ vložila se do hovoru Ingeborg.

Shromáždili se u rozhlasu ve velké chatě, ale tam hráli jen švédskou národně romantickou hudbu, a když pak hlasatel uváděl skladbu od Huga Alfvéna, hlas se mu ani nezachvěl, natož aby

oznamoval velkou konkrétní novinu. Takže v rozhlase ještě nevědí, co ví Rosa.

Aby naladili německé rádio, museli nejprve opravit anténu, kterou vítr sfoukl z borovice na střechu verandy. Lauritz rázně zamířil po prknech v písku na molo a zvedl na semaforu červené návěstidlo, znamení pro chlapce, aby se okamžitě vrátili domů. Balancování na žebříku a šplhání na strom není nic pro starce, přinejmenším před zraky žen.

Po půlhodině se jim podařilo dostat anténu nahoru. Ale ani německý rozhlas nedával na vědomí nic nového, tím méně „strašlivého“, vysílali jenom obvyklé příspěvky o fenomenálních úspěších luftwaffe nad kanálem La Manche.

Carl Lauritz a Hans Olaf si museli hodit korunou, kdo z nich vezme dvoukolák a pojedje do vesnice k přístavišti parníku vyzvednout sestřenku Johanne, která připluje odpoledním spojem ze Stockholmu.

Mlčky pili kávu na verandě. Teprve teď se objevila Helene, žertovně všem popřála dobré ráno a šla se do kuchyně nasnídat, nebo možná naobědvat.

„Copak je to za strašlivou zprávu, která ještě není ve zprávách, ale nutí naši tajnou službu pracovat na plné obrátky?“ přemýšlel Oscar nahlas. „To už musí být, aby Švédi o letním slunovratu pracovali, to není jako svatý Jan u nás doma. Tak mě napadá, kdyby chtěl někdo zaútočit na Švédsko, hodil by se mu dokonale buď letní slunovrat, nebo Štědrý den.“

Vyslovil přibližně to, na co všichni mysleli, ale zformuloval to jako obvykle drastičtěji. Takže na Švédsko se žene válka? Pokud ano, kdo útočí a odkud?

Jestli Angličané, pak se nejspíš pokusí obsadit rudnou železnici na severu, už dlouho remcají, že švédská ruda zásobuje německé zbrojovky. Ale jak by to provedli? Leteckým výsadkem nad doly a tratí v Kiruně?

Ne, to by dostali na frak, mínil Oscar. Mohli by dočasně zastavit dodávky rudy sabotáží, to je klidně možné. Ale pak by jejich výsad-

kářů bylo málo, nebránili by se a skončili by na cimprcampr. Švédští vojáci zajisté nejsou nepřemožitelní. Ale je jich hodně a nejvíc jednotek je soustředěno na severu.

Jenže Německo přece nemá důvod útočit na Švédsko? Přeprava rudy dosud probíhala hladce, ale kdyby nyní německé jednotky překročily hranici, tak by ji sabotovali sami Švédi. A kromě toho by museli Němci udržovat velké okupační vojsko na území rozsáhlém jako Německo, ehm, tedy to staré, původní Německo, nebo jak to nazvat. Současné Velkoněmecko je něco docela jiného.

Na rozdíl od Angličanů by Němci měli pro invazi vhodnou trasu, to je pravda, vylodili by se z Dánska přes průliv Öresund a pokračovali s tanky do Karlstadu a dál směrem na Stockholm. Ale proč? Co by tím Němci získali? Umlčeli by ty otravné noviny v Göteborgu, nemluvě o ještě otravnějších komunistických tiskovinách, které jsou ale pořád ještě dovolené? Ano, to jistě. Ale byl by to nezvykle drahý způsob, jak zavřít kušnu hrstce novinářů, byť zlobivých a nezodpovědných.

Diskuse se točily v kruhu a nikoho nenapadal jediný věrohodný důvod, proč by mělo být Švédsko zataženo do války. Navíc Brecht pořád ještě bydlí na Lidingö, poznamenala Ingeborg a ostatní se poprvé během rozhovoru usmáli.

„No, tak to mě uklidňuje, že náš přítel bolševický dramatik ještě nevzal do zaječích,“ řekl Oscar. „To aspoň víme, že na nás nejdou Němci!“

Ať už švédská tajná služba věděla o čemkoli, co má bezprostředně nastat, a navíc to má být strašlivé, tímhle tlacháním na to přijít nemohli. Ještě zjevněji se to ukázalo, když dorazila Johanne, veselá a bezstarostná, a všechny jednoho po druhém objala. Zklamalo ji a překvapilo, že její sourozenci na poslední chvíli vzkázali, že nepřijedou, copak to se dělá na letní slunovrat? Ne, žádné zvláštní zprávy neveze. Po cestě k nábřeží Nybrokajen, odkud odplouval waxholmský trajekt, prošla kolem velké ústředny na Stureplanu, kde noviny vyvěšují poutače a plakáty s aktuálními zprávami. Nic zvláštního tam neviděla, rozhodně nic znepokojivého. A teď by si pro začátek šla zaplavat do moře.

Varovali ji, že voda má jen čtrnáct patnáct stupňů, ale tomu se Johanne pouze zasmála, jelikož byla tak jako její sourozenci, bratřenci a sestřenice zocelená již mnoha sandhamnskými léty.

Oscar se omluvil, že si zajde na svižnou procházku, aby dostal chuť k jídlu.

Ingeborg překvapila Lauritze tím, že také navrhla procházku, ale vůbec ne svižnou, jenom pár set metrů k mysu Sillskötsudden.

Pískem se šlo ztuha, pokud nechtěli kličkovat mezi roztroušenými trsy rozchodníku a ječmenice. Ingeborg brzy supěla námahou, ale nestěžovala si, jen se na Lauritze rozpačitě usmívala. Trochu ho to zaskočilo, pomyslel si, že tolik snad ještě nezestárli, vzal ji za ruku a odvedl ji dolů na okraj pláže, kde písek končil u hrady vln. Tady se šlo snáze, ale zato měli mokré nohy.

Posadili se na samém konci kamenitého mysu, dlouho spolu jen seděli a nic neříkali. Nad hlavami jim proletělo pár rozrušeně skřehotajících racků, zahlédli Jorunn, jak u mola čistí platýse. Vála mírná bríza, na nebi pořád ani mráček. Švédská vlajka na starém majáku na Korsö zplihle visela. Ani jinak se na Korsö nic nehýbalo, přestože byl tento ostrov vojenskou základnou. Pobřežní dělostřelectvo zjevně není v plné pohotovosti, aspoň ne tady na východním pobřeží.

Lauritz si pomyslel, že na nebi nad mořem by se měla černat výhružná mračna. To by se lépe hodilo k neznámé hrozbě, která tam někde venku číhá. Za Grönskärem plavaly na vlnách husy. Že by se zvedal vítr? Ne, ať zkoumal oblohu, jak chtěl, známky špatného počasí nenacházel.

Ingeborg se přisunula po kameni, který si vybrali za rozhlednu, trochu blíže k němu a vložila mu svou ruku do dlaně. Dlouho mlčeli, jako by nebylo třeba slov. Lauritz si pomyslel, že takhle je to mezi nimi často, po tolika letech, tolika šťastných letech, spolu umějí zcela ojedinělým způsobem mlčet.

„Musím ti něco říct,“ promluvila Ingeborg zničehonic tak stísněně, že sebou trhl a pohlédl na ni s vylekaným tázavým výrazem.

Mlčela. On vyčkával.

„Víš, předtím, když jsme seděli všichni spolu, jsem nic říct nemohla, to bychom se do toho jen zbytečně zamotali a možná na to nebyla vhodná chvíle,“ hovořila rychle, téměř drmolila, a u toho se usmívala.

Vypadalo to podivně.

„Ale každopádně,“ pokračovala, „kdybych vám skočila do řeči a prozradila vám, co se děje, jenom bych po těch vašich hlubokomyslných politických a vojenskostrategických rozborech zranila vaši mužskou ješitnost. Jenže ohledně toho, co se chystá, se pletete.“

„Ach tak. Aha. A ty to víš?“

„No jistě. A ty bys to věděl taky, kdybys nebyl takový pštros.“

„Nejen pštros, ale navíc hloupý pštros, protože nemám potuchy, kam tím míříš,“ prohodil Lauritz s úlevou. Už se mu zdálo, že mu chce Ingeborg povědět něco nepříjemného.

„Harald to řekl v podstatě otevřeně,“ pokračovala a zkoumavě se na něj zahleděla, jako by mu dávala šanci se dovtípit.

„Co říkal Harald?“ zeptal se Lauritz vyplašeně. „Já jsem ho tak pozorně neposlouchal, tedy kromě té chvíle, kdy mluvil k Johanne. Jinak to bylo spíš trapné, člověk by si nejraději zacpal uši, posvátné poslání nacismu a podobně.“

„Ano, takhle mluvil. Takhle oni mluví vždycky. Ale kdybych ho citovala doslova, určitě si vzpomeneš. A možná dokonce pochopíš. Mám?“

„Ano, prosím.“

„*Válka nabere nový, bouřlivý obrat, který otřese celým světem.*“

„Co?“

„Takhle to řekl. To byl citát. Útok na Švédsko by sotva otřásl celým světem. A už vůbec by nebyl posvátným úkolem Německa. Takže?“

„No, takže co?“

„Sovětský svaz.“

Prozření ho zasáhlo jako elektrický výboj hned v okamžiku, kdy to vyslovila. To je neslýchané, to se svět bezesporu otřese. Sovětský svaz se nenechá porazit za měsíc jako Francie. To potrvá déle

než rok, jsou tam ohromné vzdálenosti, tyhle vzdálenosti porazily i samotného Napoleona. Ale ten neměl k dispozici tankové divize.

Prosila ho, aby u večere nic neříkal. Haraldovu krátkou návštěvu drželi v tajnosti, nikomu dalšímu z rodiny se o ní slůvkem nemínili. Kvůli Johanne, ta přece nemůže přijít do švédského štábu Hjemmefronten a oznámit, že její bratr, který je čistou náhodou SS hauptsturmführer, jí dal tip, že její krytí prasklo. Ale i kvůli němu, Harald s téměř arogantní sebejistotou vložil svůj život nejen do Johanniných, ale i jejich rukou.

Bylo zcela správné, že Haraldovu návštěvu utajili.

„Takže u večere ani slovo, i kdyby Oscar zase vykládal rozumy,“ připomněla Ingeborg, když se Lauritz trochu vzpamatoval z šoku nad tou neslychanou, téměř nepředstavitelnou událostí, k níž se schylovalo.

„Ano,“ řekl, „u večere ani slovo. Časem se to všichni dozvědí a dnes máme rodinnou večeři, nesmíme si ji zkazit.“

* * *

V Sandhamnu šeríky zvadly už před slunovratem, v Lunde ještě kvetly v plné kráse. Britta měla v zahrádce před domem bílé a modré a Lauritz je viděl zdaleka.

Ten pohled mu dodal klid v duši, po kterém tak toužil, nechtěl slyšet už ani slovo o politice. Z tohoto hlediska dopadly svátky slunovratu příšerně, až na tu první večeři, kdy proseděli na verandě celou noc, od soumraku do úsvitu, kdy se moře lesklo jako bílé zrcadlo a odráželo noční slunce. Tehdy dovedli mluvit o všem dobrém, co život dává, o nadějích Carla Lauritze v letošních závodech v Salt-sjöbadenu i v Sandhamnské regatě, o tom, že si Helene v posledních ročnících gymnázia vybrala jako volitelné jazyky francouzštinu a angličtinu, dokonce i o životě na Akademii umění neboli „Majetrovce“, jak je světácky opravoval Hans Olaf, o prospěšnosti letního koupání ve slané vodě, o nebezpečí, že přijde zákaz splachovacích záchodů, protože pár horlivých hygieniků si umanulo, že troška

lidských fekálií znečistí celé Baltské moře, o moderní literatuře a o Johannině kamarádce Karin Boyeové, která na jaře spáchala sebevraždu, a mimochodem, ve svém posledním románu popisuje totalitní režim komunistického či nacistického typu.

Tady se nálada mírně vyostřila, a když už to zašlo příliš daleko, musel Lauritz uhasit požár ráznou změnou tématu.

Moselské víno hladilo, jako by bylo stvořeno pro severskou svatojánskou noc. Po moři vrčel sem a tam lodivodský kutr. Této letní noci vládla v rodině pevná soudržnost. Ženy se kolem půlnoci zabalily do kašmírových šálů, víc nebylo ve vlhém ovzduší třeba. Obleky mužů, které byly zpočátku příliš teplé — o slunovratu se však nehodí obléct se ledabyle —, začaly příjemně chladit a téměř neznatelný vítr unášel klidné obláčky cigaretového kouře.

Všechno bylo tak, jak si jen lze přát.

Brittiny modré šerky voní silněji než bílé, povšiml si Lauritz, když se na okamžik zastavil před domem. Uvnitř bylo ticho, rádio nehrálo. Jestliže Hjalmar dostal na slunovrat propustku, pak mu ji samozřejmě náhle, a zpočátku nevysvětlitelně, zrušili jako všem ostatním. Nicméně teď je už situace jasná.

Finsko vyhlásilo válku Sovětskému svazu, švédská pozemní vojska se znovu sešikovala u finských hranic a v tisku i mezi politiky zuřily politické tahanice hůř než kdy dřív. Pravice pochopitelně chtěla, aby Švédsko poskytlo jednotky finské, a tedy potažmo německé straně. Je to otázka cti, s tím by se dalo souhlasit. Problém byl ovšem v tom, že Švédsko se drží politiky neutrality, a připojit se k jedné z válčících stran není moc neutrální. S tím by se taky dalo souhlasit.

Pak je tu otázka, jestli bylo neutrální povolit německé divizi transport z Norska přes Švédsko, aby se mohla připojit k finsko-německému útoku na Sovětský svaz. Z toho byl strašný povyk. Neutrální to jistě nebylo, ale zato praktické.

Kuchyně byla prázdná a uklizená, rádio stálo na svém místě v okenním výklenku, všude tichá a pokojná krása, jako by za humny

neběsnila válka. Dokonce i oprýskaný zelený kredenc byl krásný, zvlášť když ho teď ozařovalo odpolední slunce.

Styděl se za to, ale nedolal a nakoukl do světnice. Po kaprálu Hjalmarovi ani stopy, nikde ani jediný nedopalek na kávovém podšálku. Ve stockholmské kanceláři měl Lauritz vlastní popelníky z měděného plechu, zdobené obrázky mostů dávných i současných, příště si musí vzpomenout a pár jich sem přivést. Takový dárek by nebyl ani moc malý, ani moc velký, ale zato by to tu vylepšil. Nedopalky na podšálku jsou nešvar.

Vyšel nahoru do svého pokoje. Všechno bylo čerstvě vyprané, koberečky s třásněmi i povlečení, a dřevěná podlaha voněla mýdlem. Převlékl se do pracovního oděvu a cestovní šaty si pečlivě pověsil za závěs. K práci s betonem nijak nespěchal, měli oproti harmonogramu dokonce předstih. Lehl si na postel, sepal ruce za hlavou, hleděl na fošny ve stropě a snažil se opájet tím čirým klidem, nemyslet na rodinu, nemyslet na to, jak slunovrat skončil.

Samozřejmě mu to nešlo.

Samotná večere, nemluvě o následné dlouhé bílé noci, proběhla sice velmi dobře, ale nazítří se vše převrátilo vzhůru nohama a rodinná pospolitost se proměnila téměř v nepřátelství.

Ona zpráva se objevila v rozhlasovém vysílání okolo oběda. Německo s více než dvěma milióny mužů zaútočilo na široké frontě proti Sovětskému svazu, tankové divize se ženou závratnou rychlostí vpřed, znovu svět v hrůze uzřel blitzkrieg, ale tentokrát nekočetně větší.

V rodině nastal rozkol. Ne, to je pochopitelně příliš silné slovo. Ale nepohodli se.

Christa jako správná salónní bolševička nejhlasitěji ze všech doufala v sovětské vítězství. Johanne s ní souhlasila, byť ne tak fanaticky, a také Ingeborg se opatrně klonila na její stranu. Toto stanovisko žen bylo mírně řečeno pobuřující.

Jejich argumenty se točily okolo Hitlera, domnívaly se, že jedině porážka otevře německému lidu oči a že Německo zbavené nacismu si rychle vydobude zpět pozici předního kulturního národa.

Nacismus se promění v krátkou noční můru, zlou vsuvku v německých dějinách.

Oscar nato velmi správně, ale nepříliš diplomaticky poznamenal, že „dámy“ uvažují neskonale naivně. Německy to znělo urážlivěji — *gnädige Frauen* —, v přítomnosti Christy mluvili vždy německy.

Nastaly nekonečné žabomyší spory o Hitlerovi, Goebbelsovi a Himmlerovi, kterého dámy zatvrzele nazývaly „drůbežář“. A pak ta věčná odrhovačka o Židech, pořád stejně otravná. Slavnost slunovratu, která začala tak hezky, byla brzy pokažena. Lauritzovi se dokonce zachtělo vrátit se do Lunde.

A teď tu byl, nejméně pět dnů měl pokoj od všech politických diskusí. Od stavby k němu doléhaly rány kladiv. Ten zvuk ho uklidňoval skoro stejně jako předtím beranidlo. Stovky mužů tam pracují v potu tváře bez ohledu na válku, stavba mostu se blíží k rozhodující fázi, k odškodnění za předchozí nezdar. Tentokrát Lauritzovi žádný host k večeři na světě nezabrání zúčastnit se lití klenby.

Mostem v Sandö zakončí svou aktivní inženýrskou dráhu, znovu ulije nejdelší mostní klenbu na světě a pak se stáhne do ústraní, vyrovná tímhle mostem účet a zbaví se dluhu.

To byla zcela nová myšlenka.

No dobře, neukončí svůj inženýrský život, pouze ten jednotvárný život v terénu, pro který je vlastně překvalifikovaný. Bude se věnovat výzkumu a experimentům, znovu se utká s problémem, jak stavět z betonu bez formy, prozkoumá neznámé slabiny betonu. Beton může zvětřit — stavba akvária v Saltsjöbadenu vykazuje znepokojivé známky tohoto jevu —, dovnitř pak nateče voda a ta, když zmrzne, má trhavou sílu, a navíc způsobuje korozi kovových výztuží. Otevírá se tu celá nová oblast vědění, a protože němečtí konkurenti jsou plně zaměstnáni válečným úsilím, velkými, ale nesofistikovanými stavbami, jako atlantický val, ponorkové základny na francouzském pobřeží a nové věže protiletectvé obrany v Berlíně, nemají čas sledovat nejnovější technický pokrok. Po válce se tedy Lauritz může těšit na velmi dobré obchodní příležitosti s německými kolegy. Vítězství bude mít svou cenu, přinejmenším následky

teroristického bombardování ze strany barbarských Angličanů, což povede k zřídka kdy vídanému rozmachu stavebnictví v Německu.

Ale zrovna teď plýtvá časem. Nepodobalo se mu jen tak ležet a ztrácet se v myšlenkách. Asi se potřeboval po bouřlivém slunovratu uklidnit. Vstal tak prudce, až se mu zatočila hlava, ale rychle se vzpamatoval a vydal se procházkou k místům, kde se připravoval beton.

Když se o pár hodin později vrátil, uslyšel z kuchyně rádio. Neměl žádný plán, nerozhodl se ani tak, ani onak, spíš zbaběle přenechal iniciativu jí. Jestli se k němu bude chovat stejně, jako když byl Hjalmar doma, jako by mezi nimi k ničemu nedošlo, pak budiž. Jestli mu vyjde vstříc a obejmě ho, pak budiž.

Vstoupil do kuchyně a popřál jí dobrý večer, v zářícím letním slunci to možná vyznělo trochu zvláštně. Stála u plotny a rázně něco míchala v kastrolu, usmála se, ale nešla k němu.

Lauritz chvíli bezradně stál v kuchyni a přemýšlel, co říct.

„Prožila jste hezký slunovrat, Britto?“ vypravil ze sebe nakonec.

„Ale jo, ze začátku,“ odpověděla, aniž by odtrhla oči od kastrolu. „Hjalmar nejdřív pustili domů, jenže pak si to najednou rozmysleli a povolali ho zpátky. Děláme cibulovou omáčku, nesmí se mi připálit.“

„Takže bude sled' s cibulovou omáčkou?“

„Jo, říkal jste přece, že po všem tom stockholmském jídle, co jste měl o slunovratu, byste si dal něco pořádného.“

„Zní to skvěle. To víte, to kvůli válce s Ruskem, mému synovi taky zrušili propustku. S válkou jsou samé potíže.“

„No, ale teď se ty svině ničí vzájemně.“

„Ano. Tedy vlastně, ehm...“

Rozhovor ustal. Britta vyměnila kastrol s omáčkou za pánev a vzala talíř s obalovanými sledími filety. Vařené nové brambory už byly zjevně hotové. Lauritz znovu zoufale zapátral po něčem, co by řekl.

„Hrozně jsem po tobě toužil, Britto,“ řekl. Poprvé jí tykal.

Náhle zanechala všech činností, pár vteřin stála jako z kame-
ne, pak sundala pánev z plotny, utřela si ruce do zástěry, svlékla si

ji a hodila na kuchyňskou židli. Teprve potom se k němu otočila. Usmála se, vřele a široce, ale zdálo se, že se jí oči lesknou slzami. Mlčky se na sebe dívali.

Třemi lehkými kroky se ocitla v jeho náručí, přitiskla se mu obličejem ke krku a zašeptala, že po něm také toužila, až si občas myslela, že to byl jen sen, a že se neodvažovala něco říct jako první. Lauritz přestal myslet a nechal se strhnout.

Toho týdne spolu byli každou noc.

* * *

Počasí se zbláznilo, vypadalo to, jako by se snad měnilo celé klima. Čtrnáctého července bylo naměřeno 36,8 stupňů, nejvyšší teplota od roku 1859. Zemědělci to v takovém suchu neměli lehké, a když začátkem měsíce zapršelo, přišla rovnou průtrž mračen, na některých místech naměřili za jediný den přes padesát milimetrů srážek. Soběstačnost země v oblasti obilí byla vážně ohrožena, na podzim čekaly obyvatele zase příděly.

Dětem a mládeži v Sandhamnu nedělalo nepříznivé počasí menší starosti, naopak. Teploty při koupání nebyly tady, na samém okraji šérů, ještě nikdy tak vysoké, ve vodě se dalo pobývat hodiny. Lauritz dal k lepšímu starý žert, že jim už brzy narostou žábry.

On sám se koupal několikrát denně, ale Ingeborg kupodivu ne. Tvrdila, že jí stačí zaplavat si jen jednou časně ráno.

Poprosila ho, aby si vzal volno na červenec a začátek srpna, kdy se bude konat regata, a on jí to nemohl odmítnout. Na jeho úseku prací neexistoval právě žádný důvod, proč by musel být na stavbě mostu nutně přítomen. A soukromé spády, které ho táhly na sever, byly až děsivě nelegitimní, byly spíše jhem špatného svědomí, kdykoli pohlédl na svou manželku.

Karl, Johanne a Rosa během léta přijížděli a odjížděli, jak se jim zachtělo. Karl měl obvykle volno o víkendech a čekal na delší dovolenou v srpnu. Rosa se dokázala uvolnit z nesmírně náročné práce jen jednou za dva týdny, ale tuto sobotu měla přijet. Když u nich byla

na návštěvě, vypadala vždycky bledě a unaveně a spala až do večere. Johanne měla sice na univerzitě letní prázdniny, ale přesto měla pořád spoustu práce s důležitými záležitostmi, o kterých se nikdy ani slůvkem nezmínila. Samozřejmě souvisely s Hjemmefronten, přestože s kurýrními cestami do Norska už přestala.

Sverre byl jako zajíc, pořádně nevěděl, kam se vrátit. Občas si vyjel na pár dní do Sandhamnu, ale zpravidla se zdržoval v pánských lázních v Saltsjöbadenu a byl hnědý jako bota.

Oscar a Christa se na celé léto ubytovali v chatě v údolí. Většinu dne trávili na břehu u mola, obklopeni hromadami knih. Občas tam dokonce i obědvali na pruhovaných lehátkách a ani tehdy nepustili knihu z ruky. Christa tvrdila, že slunce a koupání v moři působí obzvláště blahodárně proti jejím záhadným chorobám, což zjevně neplatilo pro Ingeborg, která se začala slunci vyhýbat, jak jen to šlo. Nebylo se co divit, že Christa v tomhle počasí dává přednost dlouhodobé propustce před nemocničním lůžkem v Saltsjöbadenu.

Válka byla daleko, jak v myšlenkách, tak zeměpisně. Německá vojska se nacházela v hloubi Sovětského svazu a znalci s jistotou prohlašovali, že Moskva do Vánoc padne.

Sobotní večere proběhla klidně a příjemně, přesně jak si Lauritz přál.

Seděli venku na verandě, jako předkrm se podávala studená vařená treska jako hlavní chod smažený platýs. Tresky obstaral Lauritz sám, když se vydal na odpolední projížďku s jolou Beduína, půl hodiny klidným tempem vesloval a jen tahal tresky z vody. Kolem Sandhamnu se snad mačkaly v hejnech jako sledi, a i když se ty z Baltského moře nemohly vyrovnat vestlandským *skrei*, byly tak čerstvé, že ještě při vaření skoro trochu žily. V tom nezvyklém vedru byly ryby navíc nejzdravějším a nejchutnějším jídlem. Ale k věci patřilo také to, že nebyly na lístek, maso, které se prodávalo v obchodě ve vesnici, nebylo nejkvalitnější a hokynář přísně dodržoval přidělové předpisy. Zato pochoutek z moře byla vždy hojnost, chlapi kladli sítě a vraceli se s pakambalami, platýsi, síhy a tu a tam

s mořským pstruhem, Lauritz lovil na třpytku tresky, pořád měli zásob dost.

Johanne na poslední chvíli zrušila návštěvu, Sverre byl nejspíš v Saltsjöbadenu, jinak seděli všichni okolo stolu.

Lauritz vyhlásil, že nikdo nesmí poslouchat zprávy v rozhlase, aby si nezkazili večer. Plán vyšel, hovořilo se jen o příjemných věcech, i když Ingeborg si tak trochu zažertovala na jeho účet, když popisovala, že rozvržení velké chaty vykazuje jisté pozoruhodné rysy, přestože lze předpokládat, že jeho stavitel měl k dispozici značné zdroje v podobě inženýrských a architektonických znalostí. Velká chata byla žhavým výkřikem módy zhruba okolo roku 1200, tvrdila Ingeborg. Obrovské otevřené ohniště, jo jo. Desetimetrový dubový stůl, robustní židle — se kterými žádná žena nepohne — s vikinskými vzory na područkách a opěrkách. A pak samozřejmě to nejlepší z roku 1200. Patrová lůžka vestavěná do výklenků, aby se opilí vikingové, jak postupně odpadávali, mohli odklátit pár kroků, svalit se na postel a zatáhnout závěs. A protože od mužů verze 1200 se neočekávalo, že se budou mýt jindy než na Vánoce, musejí se všichni hosté dělit o mrňavou vnitřní umývárnu. Ale on nadejde den, jitřní úsvit, nová revoluce, uzavřela to. A začnou do toho mluvit i architektky.

Dočkala se smíchu i potlesku.

Lauritz najednou pocítil potřebu tenhle dům bránit, vždyť byl původně postaven pro jeho královskou výsost Olava Norského, přítele jachtaře, a pro jeho posádku. Švédská královská plachetní společnost se stavěla na zadní, když chtěl Olava pozvat na regatu do Sandhamnu, měla pocit, že zahraničním královským hostům tu nelze nabídnout dostatečně reprezentativní ubytování, a navíc měl onen případný vzácný host za ženu švédskou princeznu Märthu.

Ingeborg se nenechala tímto vysvětlením zvíkat. Naopak dál vtipkovala, že teď konečně chápe, proč jediný splachovací záchod v domě sousedí s menší ložnicí. Královský host jistě musí při noční mužské potřebě sedět na trůně, kdežto jeho plavčíci, kteří spí ve velkém pokoji, se musejí vytratit do noci jako obyčejní Norové

typu 1200. Zbývá už jen otázka, proč se na travnaté střeše nepasou kozy, ale s tím se možná původně počítalo, před nějakými rozpočtovými škrty?

Znovu se jí dostalo smíchu a potlesku, i Lauritz se přistihl, že podlehl a také se směje. No ano, a to zcela bez přetvářky. Měl radost a ulevilo se mu, že Ingeborg je rozjařená a veselá jako dřív.

Carl Lauritz, Hans Olaf a Helene poměrně brzy požádali, aby se směli vzdálit, jsou totiž pozvaní na večírek. Aspoň to tvrdili. Spíše je lákal taneční večer v klubovně Švédské královské plachetní společnosti, inzerovali tam pravý černošský orchestr. Ale ani Christa, ani Oscar se netvářili, že by pojali podezření, a jen popřáli mládeži hezký večer.

Karl a jeho snoubenka seděli jako obvykle spolu, tu a tam si něco špitli, ale k hovoru se nijak neměli. Rosa téměř celý večer mlčela.

Ingeborg se uprostřed rebarborového koláče — v Sandhamnu se dala dokonce pěstovat rebarbora — obrátila téměř bodře na mladé snoubence s dotazem, jak to vypadá se svatbou. Ošivali se, bylo vidět, jak je jim otázka nepříjemná, zvláště když byla položena takto přímo a nedalo se jí uniknout. Nejdřív se vymlouvali na válku. Louisini rodiče mínili, že by měli počkat na mír, tedy ještě v době, kdy se zdálo, že válka bude krátká. Což už teď není tak jisté.

Lauritz a Oscar si vyměnili krátký pohled, v určitých situacích si dovedli v podstatě číst myšlenky, a beze slov si sdělili, že do tohoto hovoru by se neměli plést.

To byl jediný záchvěv starostí během jinak dokonalé rodinné večeře, kde válka figurovala pouze jako navýsost dočasná překážka pro manželství.

V neděli ráno Lauritz rázně vytáhl Karla na ryby, synek vesloval.

Jakmile minuli mělčinu u mysu Sillskötsudden, šel rovnou k věci. V čem je problém? Válka je válka, ale obvykle nebrání mladým lidem uzavírat sňatky, spíš naopak. Je přece jedno, jestli po sobě padlý námořní důstojník zanechá truchlící snoubenku anebo truchlící manželku, kdyby tedy mělo dojít na nejhorší. Nebo o svém vztahu pochybují?

Ne, to vůbec ne. Opravdu, vůbec ne, ujišťoval ho Karl rozpačitě. Kdyby to bylo jen na něm a Louise, byli by už dávno svoji. Jenže to bohužel není jen na nich. Její otec má finanční problémy, Louise ani Karl neznají podrobnosti, ale vyrozuměli, že jde o nevydařené obchody, možná dokonce takové, jaké se občas provozují v časech války, obchody, při nichž hrozí, že narazíte na nepříliš svědomité plátce.

Lauritz přemýšlel a snažil se rozluštit ty záhadné opisy. Takže její otec se paktoval s králi černého trhu, ti ho podfoukli a on je bez peněz?

Ano, tak by se to možná, byť poněkud necitlivě, dalo vyjádřit.

Aha, a co má obchodnická pitomost pana barona společného s chystanou svatbou? Kostel Zjevení v Saltsjöbadenu by je přece přijal ze dne na den.

Ne, v kostele Zjevení v Saltsjöbadenu ne. Ne proto, že by to bylo plebejské, ale proto, že v úvahu připadá jen jejich zámecký kostel, už tři sta let, nebo co. A musí se pozvat sto hostů. A ten dědek, promiň, si to prý zkrátka nemůže dovolit.

Synova hořká ironie se nedala přeslechnout. Takže jde jenom o peníze?

Ano, ale není to jen tak.

Ale je. Vypíše se šek a je to. Lauritz, ač plebejec, celou dobu počítal s tím, že hostinu zaplatí on. Tak ono se musí čekat, až tomu neschopnému obchodníkovi pokvete pšenka? To se možná všichni načekají.

Ano, přesně v tom spočívá Karlův a Louisin problém. Napohled neřešitelné.

Lauritz se odmlčel a vyhodil třípytku, nechal ji klesnout až ke dnu, o pár metrů ji povytáhl a začal jí trhat. Téměř okamžitě chytil rybu, stříbrně lesklou, vytáhl ji z hlubiny, popadl ji za hlavu, odháčkoval a hodil hned zpátky.

„Byla moc malá?“ podivil se Karl.

„Moc velká, těch pár lidí, co tu zůstalo, dostane obalované smažené filety a ty musejí mít určitou velikost. Uděláme to takhle. Zavolám panu baronovi a oznámím mu, že naše děti jsou pevně

rozhodnuté, že se chtějí vzít, že mám plné pochopení pro tradice Trotholmu, promiň, zapomněl jsem, jak se to jejich sídlo jmenuje, a že na výdaje rád přispěju.“

„To odmítne.“

„Ale proč? Je to úplný ekonomický idiot?“

„Ne, o to nejde, jde o... no, já tomu taky nerozumím, ale je to něco s těmi třemi sty lety.“

Lauritzovi znovu zabrala treska, vylovil ji, přehodil přes zábradlí, jednu ruku si navlhčil o podlahu lodi, vzal rybu za hlavu, opatrně ji odháčkoval a pustil zase do vody.

„Víš, proč nikdy nesmíš sahat na rybu suchýma rukama, když ji chceš pustit zpátky?“ zeptal se a ukázal mokrou dlaň.

„Ne, nemám nejmenší tušení. Myslel jsem, že ryby samy jsou mokré.“

„Jsou potažené šlemem, ten je jako kůže. Když sáhneš na rybu suchou rukou, ušpiníš se šlemem, že ano? To znamená, žeš ho strhl z ryby, pro ni je to jako popálenina, takhle můžeš rybu i neúmyslně zabít. Musíme vždy pečovat o přírodu, kterou nám Bůh dal.“

Karl užasle přikývl, ale neodpověděl. Lauritz znovu nahodil třpytku.

„Zvláštní,“ řekl, „narodil jsem se jako rybář, stejně jako Oscar a Sverre, a podívej, co s námi život udělal. Ty jsi vlastně měl být také rybář, a podívej, co s tebou život udělal. Přihodil se nám téměř zázrak, nejspíš podobný, jaký se stal Louisiným předkům před třemi sty lety. Myslíš, že náš rod bude za tři sta let také tak nabuřelý jako Louisin otec?“

„Sám víš, otče, že to je těžká otázka. Nejraději bych odpověděl ne, jenže já jsem teprve druhá generace, která už nemusí rybařit. Kdybych byl svým případným nastávajícím tchánem, přijal bych tvůj šek vděčně a s úlevou.“

„Však on ho přijme, buď si jistý.“

„Proč myslíš, otče?“

„Zkrátka mu slíbím diskrétnost, nikdo se nedoví, že platím já. On si tam pak může řečnit, že v těchto těžkých dobách a tak dále a tak

dále se obětoval z čisté lásky k dceři a rodovým tradicím. Však víš. Nejdřív žrádlo, potom morálka.“

„Jak to myslíš?“

„To je takový rodinný žertík. Oscar ho trousil v jednom kuse, když bydlel v Berlíně. Jedním ze stálých hostů v Christině salóncu byl Bert a... to je jedno. Věc je každopádně jasná, zavolám mu, dopisy se na tohle příliš nehodí. Kdy se chcete brát?“

„Samozřejmě co nejdříve.“

„Co nejdříve? Nedostali jste se náhodou do situace, která...“

„Jistěže ne, otče! Jsme moderní lidé.“

„Přírozeně, promiň. A co nejdříve znamená kdy?“

„Zámecký kostel prý potřebuje opravit...“

„Panebože, taky? No nic, další šek. Tak kdy?“

„Na jaře, možná na Letnice.“

„Dobře. Takže domluveno. Potřebuju telefonní číslo pana barona, půjdu mu zatelefonovat z klubovny. Na Letnice, jsme dohodnutí, můžeš sdělit Louise radostnou novinu, až najdeš vhodnou příležitost. Teď si vezmi taky třpytku, pamatuj, že jsi vlastně rybářský synek!“

O hodinu později spolu stáli na molu, obklopeni mračnem křičících racků, čistili tresky a soutěžili, kdo nařeže hezčí filety. Jako by se přenesli o mnoho let do minulosti. Tohle Lauritz učil své děti, když byly malé, Oscar také. Rodinný rekord v očištění a stažení platýse či flundry tak, aby se ryba dala hodit na pánev, činil čtrnáct sekund.

Polední zprávy přinesly strašlivou novinu.

U Krylbo explodoval muniční vlak, který mířil do Finska, nejméně třicet zraněných, několik z nich těžce, ale dosud nebyli hlášeni žádní mrtví. Bylo zničeno několik poblíž stojících vlakových souprav. Pravděpodobnou příčinou je sabotáž.

Na náladu u oběda se snesl těžký mrak. Vojenská sabotáž těchto rozměrů znamená, že už i Švédsko je zataženo do války, prohlásil Oscar zachmuřeně. U stolu se rozhostilo ticho, nikomu se nechtělo začínat o válce, všichni věděli, co si Lauritz myslí o podobných

tématech u jídla. Měli nakládaného sledě s novými bramborami a máslem, patrně ilegálním máslem.

V nastalém tíživém tichu se Lauritz dopustil chyby, které okamžitě zalitoval. Myslel si, že nejmladší dcera Rosa pochopí jeho nevyslovený pokyn, když je koneckonců žena, a celou věc zamluví.

„Co myslíš, Roso?“ zeptal se bohužel téměř blahosklonně. „Tohle neštěstí přece neznamená, že i naše současná vlast je zatažena do války, nebo ano?“

Později se ptal sám sebe, jakou odpověď na tuto mírně řečeno návodnou otázku vlastně očekával. „Samozřejmě, otče, máš úplnou pravdu jako vždycky, není žádný důvod se znepokojovat.“ Nic takového tedy rozhodně neodpověděla.

„Matka tě občas, sice láskyplně a žertem, ale přece, nazývá pštrosem,“ řekla Rosa a odložila příbor. „Ano, ano, strýčku Oscare, už dávno víme moc dobře, jak se pštrosi chovají doopravdy. Jenže tatínek je pštros v přeneseném významu. Je potřeba to říct na rovinu. Drahý otče, Švédsko je zataženo do války. Jedenáctého dne tohoto měsíce vláda rozhodla o poskytnutí zbraní, dobrovolníků, materiálu a proviantu Finsku. Účastníme se tedy války se Sovětským svazem na straně Německa. Třináctého dne tohoto měsíce byl uzavřen obranný pakt mezi Sovětským svazem a Anglií, takže teď jsou z nich spojenci. A jen pár dní nato vybuchne vlak s municí? Tak šikovně, že ztráty mezi Švédy jsou minimální? Je to sabotáž, drahý otče, musím to říct tak, jak to je. Kdo to provedl? Možná Angličani, možná švédští komunisti, možná norští partyzáni, kterých teď máme ve Švédsku spoustu.“

Kolem stolu nastalo naprosté ticho. Oběd byl zmařen. Přesto Lauritz dál hloupě vedl svou, patrně v zoufalé snaze znovu nastolit pohodu:

„Ale nemyslíš si přece, že jsou u nás sabotéři...?“

Dál se nedostal.

„Ano, otče, myslím!“ odsekla Rosa přeskakujícím hlasem. „Ve Švédsku teď operuje například SOE, Special Operations Executive, to je zvláštní anglická organizace pro sabotáže v zemích pod němec-

kou nadvládou, kromě toho tu máme Hjemmefronten, ti mají ve Švédsku už přes deset tisíc mužů, kteří se tady cvičí ve zbrani, pak takzvané norské policisty, ve skutečnosti vojáky, a nedávno dorazil OSS, to jsou Američani. A komunistům sem pašuje své specialisty NKVD. Ještě bude hodně sabotáží na švédském území. Hodně. Promiňte, říkám spoustu věcí, které bych neměla, jsem přepracovaná, promiňte!“

Rozplakala se, vstala, rozmáchla rukama a vyběhla z verandy dolů na břeh.

Tak začala noční můra.

V den odjezdu udržovali všichni zdvořilou neutralitu, o Rosině chování u oběda se samozřejmě nikdo nezmiňoval, ani ona sama. Ingeborg a Lauritz doprovodili Karla, Louise a Rosu k waxholmskému trajektu. Hovořilo se o počasí a větru.

Lauritz vycítil, že Karl už novinu oznámil, a tak když se před odplutím loučil s Louise, pošeptal jí, že se těší na svatbu.

Loď vycouvala od břehu a zahoukala parní píšťala. Na přídi a bocích horní paluby stáli Stockholmané v cestovním úboru a mávali poněkud neformálněji oděným Stockholmanům na nábřeží, tak jako každé nedělní odpoledne.

Lauritz a Ingeborg kráčeli, zavěšeni do sebe, po pobřežní promenádě ke klubovně. Před nepříjemným telefonátem byl trochu nespůj.

Vlajkové stožáry na nábřeží působily divně. V mírném vánku se tu líně pleskaly výhradně švédské vlajky. V tuto roční dobu už bývá přihlášeno mnoho zahraničních závodníků, švédských vlajek bývá jen polovina a mezi ně se mísí německé svastiky na červěném pozadí, vlajky finské, norské, dánské, polské, tu a tam i britský Union Jack. Ale teď tu byly jen samé švédské.

Finové, kteří byli přihlášeni do většiny kategorií, museli účast odřeknout poté, co Finsko vyhlásilo válku Sovětskému svazu. Mezi finskými závodníky bylo patrně mnoho aktivních i záložních důstojníků. Teď už jsou nejspíš na frontě.

Ingeborg se posadila k volnému stolu s velkým slunečníkem, aby se posilnila sklenkou sherry, a Lauritz si šel do klubovny za telefonovat.

Vrátil se nečekaně rychle, rychleji, než doufala, posadil se, ztěžka si povzdechl, hodil na stůl jachtařskou čapku s emblémem Švédské královské plachetní společnosti a poškrábal se za krkem.

„Co se děje?“ zeptala se Ingeborg. „Tys ho nezastihl?“

„Ale ano, zastihl jsem pana barona. Na Letnice bude svatba.“

„No ale to jsou přece dobré zprávy. Měl bys vypadat spokojeně.“

„A podle tebe nevypadám?“

„Ne.“

„Nebyl to příjemný rozhovor. Začal hned plácát o tradicích a cti a co je zvykem a co se hodí a to a ono, takže jsem musel přitvrdit, a tomu je vždycky lepší se vyhnout.“

„Tos tedy přitvrdil pořádně, když to šlo tak rychle. Cos mu řekl?“

„Že je to pouze mezi ním a mnou, a jestli bude té dobroty a poskytne mi číslo svého konta, bude mu anonymně poukázána potřebná částka a už se o tom nikdy slovem nezmíníme. Nato se vzdal.“

„Bude to drahé?“

„Pche! Celou dobu jsem počítal s tím, že to půjde z mé kapsy, teď vyrazíme domů a už se o tom ani my nebudeme zmiňovat.“

Ingeborg zařňukala, že je unavená, což se jí vůbec nepodobalo, a že se vůbec netěší na chůzi do kopce Dansberget. Tomu se vyhnout nemohli, ať už si poté vybrali delší, ale snazší cestu lesem, anebo obtížnější po břehu.

Lauritz na ni udiveně pohlédl, ale nic neřekl, vstal a na chvílku zmizel. Vrátil se s novinou, že si od nějakých známých půjčil jolu, galantně máchl čapkou a prohlásil, že mu bude nesmírným potěšením odvézt milostivou paní domů.

Ingeborg obdivovala jeho styl veslování, rychlý a se skosenými listy mezi záběry, byla to snad zděděná schopnost, stejně jako plachtění. Možná nakonec není tak divné, že bydlí v dlouhém domě z roku 1200.

Když přistáli u svého mola, nepoprosil ji, aby vyskočila na břeh, sám uvázal loďku na přídi i zádi, vystoupil na molo první a podal jí ruku. Pomyslela si, že to snad poznal, i když je jinak pštros.

Cestou po prknech k domu se obrátila, aby mu zamávala, ale on už byl daleko, vesloval teď mnohem rychleji. Listy vesel se leskly na slunci, když je sklápěl, a navzdory svižnému tempu kolem nich vůbec nešplouchala voda.

V klubovně Lauritz vrátil jolu, dal si pivo a chvíli si povídal se starými přáteli jachtaři, kterým bylo líto stejně jako jemu, že letos se na regatě nebude soutěžit v nejvyšší třídě. Vtipkovali, že je to proto, že Wallenbergové mají spoustu práce s obchodováním s Němci a jejich Refanut se nezúčastní. A nejvyšší třída bez Refanuta je jako dort bez třešničky.

Když se Lauritz vrátil domů, Ingeborg nikde neviděl, předpokládal, že si šla na chvíli lehnout. Ale z kuchyně se linuly libé a zcela nečekané vůně. Našel tam Jorunn, jak podlévá telecí pečínku, což opravdu nečekal. To mělo být překvapení, hlesla Jorunn vyděšeně, když od ní žádal vysvětlení. Tohle maso, nakládané okurky, norrlandské mandlové brambory a smetana, ano, opravdu smetana, to všechno připlulo waxholmským trajektem a odtud to sem přivezl poslíček. Zařídil to pan inženýr Lauritzen, tedy bratr pana ředitele. Ale to je tajemství a ona ho neměla prozrazovat. Ale teď přece nemůže zapírat, když se pan ředitel sám zeptal. Měla pláč na krajíčku.

Poplácal ji po zádech a řekl, že se nic neděje, nic není prozrazeno, a přitom si pomyslel, že Oscar je nenapravitelný. Příděly a základy, solidarita a střídmost v těžkých dobách, to u milého Oscara není moc v kurzu. Na kuchyňském stole navíc čekaly dvě sklenice s francouzskými etiketami obsahující fíky v koňaku.

Přisunul si kuchyňskou židli, natáhl se k nejvyšší polici, kam Jorunn nedosáhla, sundal velké prkénko, našel dranzírovací příbor a brousek, nabrousil sekáček a pak se vydal dolů na pláž, aby se na ten kulinářský zázrak blíže vyptal. Oscar a Christa si hověli jako obvykle na lehátkách mezi hromadami knih. Na stolku mezi

nimi stály dvě sklenice a téměř vypitá karafa citronády. Není snad i citróny velmi těžké, ne-li nemožné sehnat?

Oscar předstíral zklamání, že pečínka je prozrazena, mělo to být radostné překvapení. Ryby jsou bezesporu zdravé, legální a zcela jistě solidární, omlouval se. Ale vyvážený stravovací režim, o kterém se teď tolik píše v novinách, si žádá proložit je tu a tam kouskem telecího. A není-li tele, tak třeba volem. Přinejhorším seletem. A pro dospělé chlapy, kteří vyrostli na treskách, byť norských treskách, to určitě platí dvojnásob.

Oscar byl, jaký byl. Ale nedělní večere se samozřejmě vydařila skvostně, všichni kromě Ingeborg, mladí i dospělí, se nacpali až k prahu bolesti a nikdo se za celý večer nedotkl politiky.

Dalšího dne hned po obědě do jejich ostrovního poklidu bez nejmenšího varování udeřil blesk.

Po břehu se k Skärkarlshamnu připotácela zle zřízená Johanne. Objevil ji Carl Lauritz, když se zrovna se svým bratrem chystal vyplout na plachetnici. Rozběhli se sestřenicí naproti, podepřeli ji z obou stran a odvedli k domu.

Vypadala příšerně, měla na sobě vypůjčené šaty, tmavé brýle a velký baret, který nešikovně zakrýval rozsáhlé poranění na levé tváři. Když ji přivedli dovnitř, byla na pokraji mdlob.

Ingeborg vyšla z ložnice ještě rozespalá, ale během chvilky se proměnila v lékařku a začala udílet rozkazy. Vyklidili velký jídelní stůl, aby udělali místo pro podložku z nadvakrát složených dek, a přinesli veškerou místní zásobu zdravotnických potřeb, celou skříň. Ingeborg zavolala Christu a Helene, zvedli Johanne na stůl, pak poslala chlapce pryč a společnými silami jí začaly svlékat svrchní vrstvu vypůjčených šatů.

Zadýchanému Lauritzovi se z toho pohledu obracel žaludek, Ingeborg si toho svým ostřížím zrakem všimla a poslala ho do kuchyně, aby nejméně na pět minut vyvařil velké kuchyňské nůžky a neukazoval se, dokud to nebude hotovo. A na nůžky pak nesmí sahat, jen na rukojeť.

Co se děje uvnitř na improvizovaném operačním stole, to Lauritz nevěděl, nerozuměl vlastně vůbec ničemu. Johanne má sice za matku lékařku, ale pokud se jí stala nehoda, proč nešla do nemocnice a místo toho se trmácela až do Sandhamnu? Tolik Lauritz jako manžel lékařky věděl, že špinavé rány s vysokým rizikem infekce je třeba ošetřit neprodleně.

Naštěstí stál v kuchyni kastrol s vařící vodou na mytí nádobí. Sotva si stačil do menšího hrnce nabrat vodu na nůžky, když vtom přišla Helene a beze slova velký kastrol odnesla, pak se vrátila a vzala z kredence štos čistých plátěných ubrousků.

Nůžky se mají vařit pět minut, Lauritz vytáhl hodinky a poznal si čas.

Popáleniny, to, co viděl, vypadalo jako popáleniny. Ano, Johanne krásné rudé vlasy byly na straně obličeje, kterou zakrývala tím ohavným baretem, téměř spálené na uhel. Noční mūra se vrátila.

Před pětadvaceti lety v Bergenu se domů jako špinavý krvavý žok vrátil Harald. Teď Johanne.

Haralda operovala Ingeborg dlouhé hodiny, patrně mu zachránila život. Ale tehdy v Bergenu měla plně vybavenou lékařskou ordinaci.

Pět minut se vlekle.

Johanne tedy musela nastoupit ve Stockholmu na první ranní trajekt. Čtyři hodiny seděla někde na palubě a s nikým nemluvila, nenarazila na nikoho známého. Našla si místo na zádi a předstírala, že se opaluje nebo že si čte?

V pondělí ráno jistě nebylo pasažérů mnoho, možná měla štěstí. Ale s popáleninami jela čtyři hodiny lodí do Sandhamnu, místo aby šla na pohotovost do Sophiahemmet nebo do Lázeňského hotelu?

V přístavišti musela čekat a vystoupit z parníku jako poslední, potom ujít tři sta metrů po pobřežní promenádě, mezi spoustou lidí, za bílého dne, kolem klubovny, do kopce Dansberget a pak do Skärkarlshamnu nejkratší cestou po břehu, přestože tam hrozilo největší nebezpečí, že někoho potká. Všechno je to nepochopitelné.

Pět minut konečně uplynulo. Lauritz sundal hrnec z plotny, vzal si vidličku, vylovil dezinfikované nůžky z vody a odnesl je napřažené před sebou do jídelny. Málem se srazil s Ingeborg, která právě vyšla z umývárny a obě ruce držela zvednuté. V očích měla ocel, nic neřekla, jen ukázala na nerezovou misku na jídelním stole, kam měl nůžky položit. Učinil tak a kradmo pohlédl na Johanne, byla skoro úplně nahá, jen na horní polovině těla měla blůzu přilepenou krví a ještě něčím, vypadalo to jako saze. Bylo vidět, že ji omyly lihem.

Ten pohled mu dráсал srdce. Tady leží jeho hodná, krásná, nadaná dceruška, třese se zimnicí, mírně blouzní, pohled má skelný a nepřítomný. Jen taktak zadržoval slzy, i když muži z jeho rodu nikdy nepláčou, a ženy vlastně také ne.

Ingeborg nejevila vůbec žádné známky emocí. S nůžkami zacházela rychle a jistě, ostříhala z Johanne šaty na horní polovině těla, všude kromě míst, kde se látka přilepila k ráně a hnisu, ta obstříhla. Během toho nařídila Christě a Helene, aby přinesly další deky a pacientku zabalily, nesmí prochladnout, je v šoku, ten je třeba zmírnit.

Lauritz stál jako ochromený vedle Johanniny hlavy. Ingeborg se na něj podívala, pořád ještě rázným a soustředěným ocelovým pohledem, a udělila mu pár stručných rozkazů.

„Jestli chceš být užitečný,“ řekla, „běž vyklidit lodní chatku, všechny Heleniny věci dej zatím do prádelního koše. Jorunn a Anne to tam musejí pečlivě vydrhnout a povléct postel, kluci ať také pomůžou, musíme ji rychle uložit na lůžko. Slyšel jsi mě a rozuměl jsi mi?“

Lauritz se probral z ochromení, přikývl a odešel na letní verandu, kde se mezitím shromáždili ostatní. Udělil rozkazy téměř stejně úsečně jako Ingeborg před chvílí jemu a všichni, úplně jako předtím on, ihned ožili a začali se činit.

Usoudil, že drhnout podlahu a nosit povlečení není práce pro něj. Raději se vrátil k improvizovanému operačnímu stolu.

Johanne blouznila, zdálo se, že mluví anglicky. Christa ji zabalovala jako mumii odspodu až k trupu, kde pracovala Ingeborg. Helene už tu nebyla.

„Říkala něco?“ zeptal se Lauritz z druhé strany stolu.

„Ano a ne, nic srozumitelného, tím se budeme zabývat potom,“ odpověděla Ingeborg, aniž odtrhla oči od toho, co právě dělala.

V jedné ruce držela nůžky, ve druhé dlouhou pinzetu. Johanni-
no levé nadloktí a rameno vypadalo jako jediná souvislá červeno-
růžová rána, mokrá od vody, anebo možná od lihu, ale zbavená všech
zbytků látky. Ingeborg teď ošetřovala dceři tvář a krk, opatrně od-
straňovala kousky látky a nečistoty, podivné černé žmolky. Tu a tam
odložila nůžky do kovové misky a postříkala poraněná místa něja-
kou tekutinou.

„Je lodní chatka vyklizená?“ zeptala se, aniž zvedla oči od práce.

„Ano, už brzy. Máme ji tam odnést?“

„Potřebuju ještě půl hodiny, ale potom ano.“

„Spí, nebo je v bezvědomí?“

„Spí, dala jsem jí sedativa, ještě štěstí, že tu mám takové zásoby,
občas jsem si říkala, jestli to nepřeháním.“

„Jak to vypadá?“

„Vzhledem k okolnostem dobře, infekce je překvapivě mírná, ně-
kdo jí musel poskytnout první pomoc. Ztlumili jsme šok, to je velmi
dobré znamení, a už mě neruš, prosím tě.“

Proti tomu se samozřejmě nedalo nic namítat. Vytratil se zpátky
na verandu. Seděl tam jen Oscar, dole u lodní chatky vládl čilý ruch.

„Jak to vypadá?“ zeptal se Oscar.

„Doktorka říká, že celkem dobře,“ odpověděl Lauritz.

„Nepůjdeme na břeh a nedáme si whisky?“

„V tomhle odpoledním vedru ne. Běž napřed, já přinesu víno.“

Oba přikývli a zmizeli každý jinam, Oscar dolů k posezení kousek
nad břehem, kde skýtala stín polovina lodi postavená na bok jako
ochrana proti slunci a větru. Lauritz obešel dům, vstoupil zadním
vchodem do kuchyně a vzal dvě sklenice a láhev rýnského.

„Jak vypadaly ty rány?“ zeptal se Oscar, když Lauritz postavil skle-
nice a odzátkoval víno.

„Jsou to popáleniny. Pro otce hrozný pohled a pro matku určitě
taky, i když je to lékařka a viděla už horší věci.“

„Popáleniny?“

„Ano.“

„Čisté popáleniny jako po kontaktu s rozžhaveným železem, anebo je tam špína a saze?“

„Špína a saze. Proč?“ podivil se Lauritz a začal nalévat víno.

„Tak to máme na krku policejní a politický problém,“ řekl Oscar tónem, jako by se to rozumělo samo sebou.

V úžině směrem k ostrovu Gumman vrčel lodivodský kutr. Opatrně upíjeli vína. Lauritz se v červencovém vedru třásl zimou, vstávaly mu chloupky na předloktí.

„Tak tohle mi, bratříčku, podrobně vysvětlí, prosím tě,“ řekl.

Oscar se zamyslel. Pak se pustil do svých obvyklých vojensko-politických rozborů. S tím rozdílem, že tentokrát šlo o otázku života a smrti. Opravdu života a smrti.

Za prvé, zahájil Oscar svůj výklad, Johannina zranění jsou následkem toho, že se ocitla příliš blízko výbuchu. Znamky jsou neklamně. Tedy výbuchu, ke kterému došlo předevčírem. A pak se s heroickou námahou dovlékla až ke své matce lékařce do Sandhamnu, místo aby šla na nejbližší pohotovost. Že ano?

Lauritz připustil, že už nad tím přemýšlel.

Takže prchá před policií, konstatoval Oscar. Závěr je nevyhnutelný, ta časová shoda se nedá přehlédnout. Johanne se účastnila sabotážní akce v Krylbo, žádný jiný výbuch, který by zajímal policii, se neodehrál, to by se o něm vědělo.

Za sabotáž vojenského objektu, a k těm se muniční vlak samozřejmě počítá, je v době války trest smrti. Jediný čin, za který se ještě ve Švédsku uděluje trest smrti.

Lauritz se roztrásl a chytil se rukama za trup.

„Klid, milý bratře,“ řekl Oscar a vzal ho za paži. „Hlavně klid a jasnou mysl.“

„Ale Švédsko přece není ve válce,“ namítl Lauritz.

„Ale je. Jednak je Švédsko de facto ve válce, nakonec na straně Německa, kdo by si to byl pomyslel? A jednak zákon mluví o ‚válce nebo stavu podobném válce‘, čímž je věc jasná jako facka, jak říkají Švédové.“

„To víš úplně jistě?“

„Ano, úplně jistě. Prostudoval jsem si zákony, jakmile jsem pochopil, že někteří členové rodiny se chopili zbraně, každý svým způsobem.“

„A to jsi pochopil jak?“

„Nedělej se, Lauritzi. Jsem starý voják, přemýšlím jinak než ty. Johanne hrozí trest smrti. Nám ostatním deset let vězení, protože jí pomáháme. To zase taková hrůza není, po německém vítězství by nás stejně pustili. Nicméně abyste věděl, pane pohříchu civilní inženýre, taková je situace.“

Oscar k tomu zjevně neměl co dalšího dodat, upil vína a zadíval se na třpytící se moře.

Lauritzem náhle projelo zlé tušení.

„Nechčeš snad říct, že bychom měli Johanne udat státní policii?“ zeptal se.

Oscar na něj nejdřív pár vteřin nevěřičně zíral a pak se rozesmál, ale ihned se zase ovládl a uklidnil. Ostatní by neměli slyšet, že se smějí.

„Samozřejmě že ne, drahý bratře!“ řekl pomalu a kladl důraz na každé slovo. „Samozřejmě že ne. Udat neteř či dceru tajné státní policii? Hestapu? To by teda bylo. My, a rodina udavačů? Ne, koukej, já Johanninu politickou angažovanost nesdílím a ty ostatně také ne. Ale ona má na své straně několik morálně velmi silných argumentů a ty víš přesně, jaké mám na mysli. A já ji za to obdivuju. A ještě víc ji obdivuju za to, že je ochotná položit za svou věc život v boji. Jsem hrdý, že jsem její strýc, to jen abys věděl.“

Došlo jim víno. Z nervozity do sebe nalili celou láhev.

Lauritz beze slova vstal, zvedl bratra ze židle a objal ho. Nic dalšího si říkat nemuseli.

Pak je zavolali z domu.

Johanne, zabalenou do dek jako zelný závitok, snesli z velkého domu do lodní chatky vonící čistotou a měkce ji položili do čerstvě povlečené postele. Blouznila a měla horečku, ale Christa, která u ní byla, jim od Ingeborg vzkázala, že stav není kritický. Sama Ingeborg už padla do postele a spala.

Její poslední pokyn zněl, že Johanne potřebuje být v teple, ale samotné popáleniny se zahřívát nemají, ty mají zůstat pokud možno na vzduchu. Během noci se u ní mají ostatní střídát a dohlížet na to, aby jí nestoupala horečka, a také jí omývat rány dezinfekcí. Popáleniny se mají neustále navlhčovat, vzkazovala Ingeborg.

Nikdo neměl chuť na normální večeři, a tak se shromáždili v kuchyni a dali si párky s chlebem, konzervované válečné párky nejasného složení, které ale přesto chutnaly zhruba jako normální párky.

Další den Oscar s Lauritzem spěšně zajeli motorovým člunem do Saltsjöbadenu pro léky. Spotřebovali tak téměř veškerý zbylý benzín, ale nedalo se nic dělat.

* * *

Do tří dnů byla Johanne bez teplot, což bylo podle Ingeborg velmi dobré znamení. Johannina rekonvalescence v Sandhamnu měla přesto trvat nejméně dalších šest týdnů. A to ani ne tolik z důvodů zdravotních, jako spíše z důvodů sociálních, či naplno řečeno politických. Tak dlouho totiž potrvá, než bude opět vypadat reprezentativně a bude se moct ukázat mezi lidmi, aniž by vypadala jako popálený sabotér.

Johanne si nestěžovala, místo toho žertovala o tom, jak je ideální mít lékařsky nařízeno lenořit. Doktorka navíc doporučila denně několik koupelí v moři, aby pacientka plně využila léčivých účinků mořské vody. Christa s Oscarem kromě toho měli ve své chatě fantastickou cestovní knihovnu, jako stvořenou pro bilingvní erudovanou literární vědkyni. Lze si snad představit lepší rekonvalescenci než se na přísný lékařský pokyn koupat, lenořit a nořit se do evropské literatury?

Mimoto Johanne neměla nejmenší chuť ukázat se mezi lidmi v tom směšném účesu jako z dvacátých let, protože vypadala spíš jako vyhublý chlap se zvláštními choutkami.

Christu poznámka o účesu z dvacátých let poněkud urazila. Sama za sebe měla pocit, že odvedla opravdu dobrou práci. A jinak

to nešlo, když jí na levé straně hlavy museli kolem popálenin ostříhat všechny ohořelé zbytky vlasů. Pobíhat po světě s půlkou hlavy nedobrovolně sestřiženou po vzoru žen z dvacátých let a s druhou ve stylu nóbl dam z let čtyřicátých by bylo ještě horší. Časem se to srovná, nejdřív jí rostlo jen jemné rudé chmýří, skoro jako kojenčům, ale brzy bylo vidět, že se to dá zase do pořádku.

Nikdo se Johanne na nic neptal. Bylo to jako tichá rodinná dohoda, dokonce i chlapeci s tím byli srozuměni. Ať už se Johanne namočila do čehokoli, nikdo o tom nebude nic vědět.

Lauritz denně vesloval ke stánku u přístaviště v době, kdy připlouval večerní trajekt, a skupoval všechny noviny. Spolu s Oscarem tisk pečlivě pročítali a hledali všechno, co souviselo se sabotáží v Krylbo. Noviny ale nikdy nezveřejnily žádné zprávy o podezřelých osobách ani o pokrocích v policejním pátrání. Ani se nevědělo jistě, zda vůbec šlo o sabotáž, i když to většina lidí předpokládala. Za pár týdnů zájem o událost v Krylbo opadl a v tisku se začali věnovat úplně jiným věcem, především pak drobné kriminalitě, novému švédskému zázračnému běžci a skvělým vojenským úspěchům Německa na východě. Vrátit se k normálnímu stavu, tedy vykašlat se na čtení novin, bylo pro oba bratry jako vysvobození.

Carl Lauritz trénoval jako posedlý s bratrem Hansem Olafem, ze kterého se stal ne zcela dobrovolný člen posádky na lodi Glimt. Regata se blížila a všechno muselo být perfektně nacvičeno.

To je zcela v pořádku, myslel si Lauritz, který měl pro jachtařský tréninkový zápal naprosté pochopení. Ovšem následkem toho, že oba chlapeci byli neustále zaneprázdněni, zůstával Beduín bez užítku zakotvený u mola. Beduín měl příliš velkou plochu plachet, devadesát pět metrů čtverečních, a bylo by moc komplikované plavit se na něm jen ve dvou, zejména když on a Oscar už nebyli zrovna ztělesněním pružnosti a rychlosti.

A benzínu do motorové jachty Emír měli jen tolik, aby to na sklonku léta vystačilo na zpáteční plavbu do Saltsjöbadenu. Ani Oscar nebyl schopný sehnat načerno benzín, přinejmenším ne tady

v Sandhamnu. Jola Beduína se sice výtečně hodila na to, aby s ní doveslovali k molu a nakoupili si noviny, na nějaké delší plavby to ale nebylo. Lauritzem začínal cloumat neklid a nevěděl, kam se vrtnout, protože nebyl schopen jako ostatní ponořit se na celé dny do četby. Nakonec do toho praštil, pěšky si zašel do loděnice na opačné straně vesnice a koupil si poctivou ostrovní pramicí se čtyřmi obrtlíky a dvěma rybářskými sítěmi pod přídí a pod zádí. Zaplatil v hotovosti a hrdě s těžkou pramicí dovesloval domů.

Plán byl jednoduchý. Výlety za koupáním, jaké podnikali dřív do Grönskáru a na Hästholmské ostrovy, kde byla průzračná voda a vzduchem se nesla vůně moře a chaluh, byly nemožné kvůli nedostatku benzínu. Ale když se vesel chopí dva rybářští kluci z Vestlandu, dají se takové plavby zvládnout s pomocí hrubé síly svalů. A na palubě bude dost místa pro Ingeborg, Christu, pořádné koše s jídlem, a kdyby bylo zapotřebí, i pro lehátka a hromady knih.

Ze začátku se na Hästholmské ostrovy skutečně párkrát vypravili. Ale Ingeborg, která už se nekoupala, i Christa, jež došla k závěru, že číst si může i na břehu před domem, se začaly brzy různě vymlouvat, a tak i pramicí nakonec zůstávala jen zakotvená u mola.

Lauritz nesl jejich odpor statečně. Až nastanou bezvětrné srpnové večery, ještě se s Ingeborg sem tam na nějakou delší plavbu vydají.

Snad to bylo něčím, co snědl nebo vypil, nebo ho vyburcoval nejasný neklid, ale toho dne se Lauritz vzbudil nezvykle brzy. Vycházející slunce bylo ještě rudé. V Ingeboržině pokoji bylo kupodivu ticho, ačkoli v poslední době jinak ve spánku neustále vydávala zvuky.

Lauritz vstal a nahlédl k ní. Ingeborg ale za závěsem neležela. Divné. Lauritz se podíval z okna a uviděl ji, jak sedí ve vaně u mola. Vanou nazývali prohlubeň v žulovém masívu na samém okraji vody, kterou za doby ledové vymlely rotující kameny nebo nějaké podobné síly. Bylo v ní dokonce i úplně přirozené sedátko, pohodlné pro každého, kdo chtěl ranní toaletu vykonat formou zvláštní koupele ve slané vodě.

Tam tedy Ingeborg seděla, tak brzy ráno, že to nemohlo být nijak zvlášť příjemné. Lauritz nechápal, co to tam jeho manželka provádí, ale bylo mu to divné. Na okně stál na obvyklém místě dalekohled, německý dalekohled, který se za velké války používal v ponorkách. I když si připadal, jako by ji špehoval, nemohl si pomoci. Ingeborg prováděla něco s prsy. Vedle sebe měla postavený koš, z něj právě vylovila bílý pruh látky a nacvičeným pohybem si ho přehodila přes rameno. Při tom pohybu Lauritz zahlédl její odhalené ňadro, ale nechápal, na co se to dívá, vypadalo to jako krev a snad střevo, děsivé, nevysvětlitelné.

Zahanbeně odložil dalekohled, zkratoval mu mozek. Něco musí udělat, nemůže tady jen tak zůstat a předstírat, že nic neviděl.

S téměř fyzickou bolestí zmobilizoval dostatek vůle k tomu, aby překonal ochromení, z věšáku na zdi sundal župan a zamířil ven.

Kroky jeho bosých nohou nebyly na cestičce k molu samozřejmě slyšet, bylo to jako šmírovat svou vlastní ženu. Povšiml si, jak svěže voní borovice, dnes nějak jinak... jak se mu zrovna teď mohla prodrat do mysli taková banalita?

Zastavil se pět metrů od vymleté žulové skály a váhal. Ingeborg k němu byla otočená zády, nohy měla ponořené ve vaně a zaobírala se činností, která se vymykala Lauritzovu chápání.

„Dobré ráno, Ingeborg, to jsem jen já,“ pozdravil ji.

Ingeborg sebou trhla a obrátila se k němu s ručníkem přitisknutým na prsa, zděšená, s vytřeštěnými očima. Lauritz k ní spěšně přistoupil, sedl si vedle ní do ranní ledové vody a vzal ji kolem ramen.

„Co je to s tebou, má nejdražší Ingeborg?“ zeptal se tiše.

Neodpověděla, jen si opřela hlavu o jeho rameno a v další chvíli už se otrásala tichým pláčem. Teď jasně cítil, jak se celá zmenšila a zhubla, z vychrtlých zad jí čněly lopatky a ramena, která znal jako měkká a oblá, byla tvrdá a kostnatá.

Ani jeden se nezmohl na slovo. Seděli vedle sebe s nohama ve studené vodě, ona plačící a s ručníkem na prsou, Lauritz vyděšený a neschopný slova.

Od nohou jim tělem pomalu stoupal chlad jako nemilosrdná připomínka toho, že spolu dříve či později budou muset začít mluvit a zejména že budou muset opustit vanu. Slunce už pozbylo rudé barvy, vypadalo teď jako při zcela obyčejném východu slunce a slibovalo další horký den. Panovalo úplně bezvětří, nefoukal ani ranní vánek, moře bylo průzračné a klidné.

Jako první prolomila ledové ticho Ingeborg, poprosila ho o pomoc a ukázala mu, jak se to dělá.

Vypracovala důmyslný systém obvazů a látkových řemenů, pomocí nichž si podvazovala zcela neforemná prsa, aby vypadala jako obvykle. Lauritz se stěží odvážil na ně pohlédnout, jedno vypadalo jako velká otevřená rána, druhé bylo nepravidelně hrbolaté.

Nakonec si přes obvazy nasadila ještě podprsenku a vypadala úplně normálně, alespoň to tak Lauritzovi připadalo. Ale očividně se už dlouho nechal klamat.

Ingeborg vstala, oblékla si župan a zamířila k domu. Lauritz šel za ní, na chodníček se vedle sebe nevešli a podle domácích pravidel bylo při návratu z koupání zakázáno chodit bos v písku. Když došli až na dlaždice, po noci ještě studené, zahrnula Ingeborg za roh a vešla do kuchyně, Lauritz ji stále následoval, neschopen slova.

Ani v kuchyni si nemohli promluvit. Byla tu Anne a věnovala se rannímu pečení. Ve výklenku u okna stála připravená konvice s čajem a podnos se suchary, vše vypadalo jako obvykle, zaběhnutá rutina. Ingeborg se posadila a nalila si čaj, jako by všechno bylo normální, a prohodila pár slov o počasí s Anne, ta právě vytáhla z trouby první várku, tučet malých francouzských housek.

Lauritz si donesl šálek čaje i pro sebe, a když to Anne uviděla, přinesla mu ihned čerstvou housku a na stůl vedle Ingeboržiných sucharů postavila máslo a játrovou paštiku.

Lauritz housku rychle rozkrojil, namazal si obě poloviny a pak naproti sobě jen tiše seděli při nejpodivnější snídani, jakou spolu kdy prožili. Nemohli si říct ani slovo. Jako by Ingeborg hledala ochranu v Annině blízkosti. A brzy začnou proudit na snídani ostatní, jako první Christa s Oscarem, ranní ptáčata, a jako poslední

Helene, takže oni dva nebudou mít pro rozhovor mezi čtyřma očima sebemenší prostor.

Lauritz pomyslel na to zvláštní bezvětrí, ve kterém moře vypadalo jako nehybná podlaha. V blížícím se nesnesitelném horku našel také východisko, však ono se jim povede vyhnout se veškeré společnosti.

„Myslím si, že by nám oběma prospěla menší cesta jen ve dvou,“ řekl. Ingeborg neodpověděla, jen překvapeně povytáhla obočí.

„Tedy, žádná dlouhá cesta, jen jednodenní výlet. Vzpomínáš si na tu malou písčnou pláž na zadním Hästholmském ostrově? Nemůžu zaručit, že tam ještě je, ale stejně si myslím, že bychom se tam měli vypravit.“

„To bude ale pěkně dlouho trvat, než tam dovesluješ,“ namítla.

„Ano, ale v tomhle bezvětrí to nebude problém, hodinu a půl tam, hodinu a půl zpátky. Oběd si vezmeme s sebou.“

Lauritz to bral, jako by už byli domluvení, a poručil Anne, aby jim připravila pořádný koš s obědem, připomněl Ingeborg, že si má vzít sluneční brýle a široký klobouk, poděkoval za snídani a s houskou v ruce se odešel upravit. Ingeborg nic nenamítala.

Plavba probíhala přesně tak, jak si představoval. Těžká, ale potivě postavená pramice klouzala po zrcadlově klidné hladině s téměř minimálním úsilím z jeho strany, před přídíl se dokonce tvořily drobné vlnky.

Lauritz seděl na zadní veslařské lavici, Ingeborg na záďovém sedátku od něj tedy byla jen kousek. Vzala si velké sluneční brýle, buď na ochranu před silně se blyštícím mořem, anebo před ním. Nezdálo se, že by hodlala promluvit sama. Nebyl důvod ji k rozhovoru nutit, měli na něj celý den.

Lauritz hodinu v kuse klidně vesloval. Bylo slyšet jen vrzání obrtlíků a zurčení vody okolo příděl. Mlčet spolu uměli, to sice ano, ale tohle ticho bylo jiné, trochu děsivé. Ingeborg se nechystala udělat první krok, to bylo jasné, čekala, až spustí Lauritz. A vlastně nemělo smysl začínat s nezávaznou konverzací, a tak šel Lauritz raději rovnou na věc.

„To, co jsem viděl ve vaně, to byl nádor?“ zeptal se.

„Ano,“ připustila, aniž by hnula brvou. „Viděl jsi rakovinný tumor ve velmi pokročilém stadiu.“

„To je snad totéž, ne?“

„Ano, ale raději používáme pojem tumor. Latinsky to nezní tak děsivě.“

„Aha. Dá se to operovat?“

„Ano a ne. Na podzim mi operativně odstraní obě prsa, v nich to začalo.“

„Aha. Takže budeš zase vypadat jako tenkrát s Christou ve dvacátých letech v Berlíně. Občas jsem si říkal, jak to děláte, nikdy jste nebyly zrovna ploché, spíš naopak.“

Ingeborg neodpověděla. Lauritz pochopil, že zkoušet obhroublé vtipy nebude zrovna nejlepší nápad. Vyčkal pár záběrů vesel a pak pokračoval.

„Takže ti odoperují prsa. Co se stane pak?“

„Nevím, ale prognóza není nejlepší. Mám metastáze i na jiných místech těla, kde ovlivňují dýchání a trávení.“

„A co to znamená?“

Neodpověděla. Její výraz za slunečními brýlemi si Lauritz nedokázal vysvětlit. Blížili se k Hästholmu.

„To znamená, že nikdy neuvidím svoje vnoučata,“ řekla najednou, když už se Lauritz rozhodl, že otázku nebude opakovat.

Zběsile se snažil zaplašit hrůzu a zoufalství tím, že začal chladně vypočítávat obsah jejího sdělení. Teoreticky by se vnouče úplně nejdříve mohlo narodit za devět měsíců. Ale tak to určitě nemyslela. Kdyby se Karl s Louise vzali příští rok o Letnicích, tedy na začátku června, a kdyby Louise okamžitě otěhotněla, tak za devět měsíců by byl začátek roku 1943, zhruba únor.

Ingeborg ho tedy opustí ještě před únorem 1943. To je aritmetický význam toho, co mu právě řekla. Za rok a půl.

Nezmohl se na další otázky, mechanicky vesloval, objížděl první ostrov, pozorně prohlížel pobřeží a pátral v paměti, kde leží ta malá písčná pláž. Možná už ani neexistuje, stačila by jedna podzemní

bouře a takhle malou pláž by to mohlo úplně zničit nebo přesunout. Håstholmské ostrovy tvoří jinak převážně skály.

Když nakonec pláž objevil, bral to jako dobré znamení nebo boží útěchu. Vytáhl vesla z vody a přesedl si na přední lavici, aby mohl mezi skalisky lépe manévrovat, vypadalo to tu jako v miniaturním fjordu. S tichým vrznutím přistáli v písku.

Opatrně pomohl Ingeborg přes zábradlí a odvedl ji po tajuplné písčité pláži kousek nahoru, něžně ji posadil na plochý kámen, kde spolu seděli před mnoha lety, a pak rychle donesl lehátka, slunečník a velký proutěný koš s víkem.

„No, knihy jsem s sebou nebral,“ poznamenal, když chvilku tiše seděli vedle sebe.

Ingeborg se kupodivu zahihňala.

„To ne, předstírat, že si čtete, by nám asi moc nešlo,“ odpověděla. „Ale byl výborný nápad si sem zajet o samotě. Sem nikdo nepřijede, že ne?“

„Neřekl bych. Nedostatek benzínu nám daroval naše první tiché léto a plachtit se v tomhle bezvětří nedá.“

„Ale dá se veslovat.“

„To ano, ale my jsme vyrazili brzy a žádná loď za námi nejela. Můžeme se klidně vykoupat nazí.“

Ingeborg vyprskla smíchy.

„To se nehodí,“ řekla.

Lauritz na tom ale trval. Vždycky se spolu chodili koupat, už od mládí. Později, když kolem nikdo nebyl, brával ji Lauritz ve vodě do náručí a houpal ji tam a zpět a ona mu obtočila nohy kolem pasu. Lehká jako pírkó, říkával vždycky. Ve vodě to byla pravda. Tam ji mohl nosit stejně lehce jako zamlada na souši, teď už na toto potěšení neměl dost síly.

Tak proč si to nezopakovat, když jsou tu úplně sami?

Skoro Ingeborg přesvědčil, ale jen skoro. Proti byla samozřejmě kvůli tomu „zašněrování“, jak tomu říkala. Ale to vůbec není problém, namítl Lauritz. Nikdo je neuvidí, mají všechen čas na světě a on jí s tím... zašněrováním zase pomůže, až bude načase veslovat domů.

Pak řekla, že nechce jít do vody bez plavek, neodvažuje se ukázat nahá ani před ním.

Má snad tak hezká chvílka záviset pouze na plavkách?

Jeho otázka byla velmi nevinná past, přesto ale past, a kdyby bylo jiné světlo, červenal by se Lauritz až za ušima. Ano, Ingeborg bohužel trvala na plavkách.

Bez přehnaného pocitu vítězství Lauritz vstal, přistoupil ke koši a vytáhl plavky pro ni i pro sebe. K jeho úlevě se Ingeborg podruhé zasmála.

Voda byla křišťálově čistá, nic podobného neviděli už mnoho let. Částečně to bylo tím, že byli tak daleko na moři, částečně tím, že už několik dní panovalo klidné počasí a úplné bezvětří.

Písek pod jeho nohama tvořil drobné vlnky, byl pevný a krásně hladký. Chalupy se ani nepohnuly, mezi roztroušenými kameny na dně nehybně trčely trsy řas. Po dně se šlo dobře, voda byla úžasně teplá, jistě proto, že drobný záliv podobný fjordu byl tak dlouhý a mělký.

Kousek dál od břehu, když jim voda dosáhla po prsa, ji Lauritz vzal do náruče. Popošel ještě kousek, pak ji uchopil pod zadkem a měkce se s ní zhoupł.

„Ach, jako pírká let,“ pošeptal jí do ucha.

„Sviští můj chevrolet,“ zahihňala se Ingeborg. Lauritz už zapomněł, odkud to zná, asi z nějakého kupletu.

Pomalů s ní houpal nahoru a dolů a její neforemná prsa dělala pod plavkami podivné pohyby.

Nedokázal se té myšlenky zbavit. Tohle je možná naposledy, co spolu hrají tuhle láskyplnou hru.

Naposledy? Nemohl to pochopit, nedovedl si to připustit, ačkoli to bylo zjevné. Naklonil se k ní a několikrát ji políbil na tváře, pak dospěl k jejím rtům. Oplácela mu polibky, dlouho stáli úplně tiše, teď a tady chtěli zastavit čas.

Tak dlouho ve vodě nikdy nebyli.

Když znovu usedli na pláži do stínu slunečníku, nenasadila si Ingeborg sluneční brýle, jen se zaklonila a natáhla k němu ruku.

Lauritz si říkal, že tentokrát je řada na ní, aby začala mluvit o tom, o čem mluvit musejí. Nebylo by správné ji znovu nutit jako na lodi cestou sem. Omezil se na nějakou triviální poznámku o tom, že je téměř strašidelné dívat se v takovýhle letní den na moře a vidět ho úplně prázdné, bez jediné bílé plachty. Ingeborg k tomu neměla co dodat a Lauritz mlčky čekal.

„Máme nějaký rodinný hrob?“ prolomila ticho šokující otázkou.

„Ne,“ řekl Lauritz a pokoušel se vzhopit k věcné odpovědi na děsivě věcnou otázku. „Nikdy mě to nenapadlo. Myslel jsem si, že na takové, jak to říct, na takové úvahy máme ještě aspoň dvacet let času. Opravdu o tom musíme mluvit teď?“

„Myslím, že ano,“ řekla Ingeborg. „Kvůli tomu jsi přece vesloval až sem. A dvacet let na to nemáme. Chtěla bych s tebou sdílet hrob, jinak by mi to nepřipadalo správné. Co si o tom myslíš ty?“

„Samozřejmě chci totéž,“ odpověděl Lauritz a hlavou mu vířily myšlenky. Situace byla neskutečná jako ve snu, a přesto naprosto skutečná, jako její dlaň v jeho, jako lesklé prázdné moře před nimi. Jistým způsobem byla ta otázka naprosto přirozená. A nejen teď. Když ji kdysi požádal o ruku, nebo jak to vlastně bylo, na žádnou formální žádost nedošlo, to v podstatě spíš ona... no to je teď jedno. Ale když se nad tím člověk zamyslí, žádost o ruku by klidně mohla znít: slečno von Freital, chcete se mnou sdílet hrob? Vlastně je to součást smlouvy, všichni to vědí, „dokud nás smrt nerozdělí“. Jenže v mládí jsou tyhle věci naprosto abstraktní, zato teď je to konkrétní skutečnost. A přesto tak neskutečná.

„Přemýšlíš?“ zeptala se ho.

„Ano, hlavou se mi honí všechno možné. Odpověděla bys ano, kdybych se tě tehdy v Kielu v roce 1907 zeptal: ‚Urozená slečno von Freital, chcete se mnou sdílet hrob?‘“

Ingeborg téměř vyprskla smíchy a Lauritzovi se ulevilo.

„V pětadvaceti letech by mi taková žádost o ruku přišla navýsost neromantická,“ řekla stále ještě vesele. „Ale teď se blížíme ke konci cesty, celý život jsme věděli, že k tomu jednou dojde. Budme nechutně

praktičtí, do slova a do písmene. Takže kde chceme být pohřbeni? V Sasku, na Osterøyi nebo v Saltsjöbadenu?“

„V Saltsjöbadenu,“ odpověděl Lauritz bez váhání. „Není to ani můj, ani tvůj domov, zato ale domov našich dětí. A nejspíš i našich vnoučat.“

Zalitoval té necitlivé poznámky o vnoučatech, která Ingeborg nikdy neuvidí, ale buď se jí to nedotklo, nebo to nedala najevo.

„Dobře, tak na tom se shodneme,“ řekla. „Až se na podzim vrátíme domů, měli bychom si asi zajít na místní hřbitov, vlastně jsem tam nikdy nebyla, je dost z ruky, a vybereme si tam nějaké hezké místo. Ráda bych měla pěkný výhled, ale teď bych se chtěla ještě vykoupat!“

Znovu se vykoukali. Stejným způsobem se stejným soukromým rituálem, Lauritze přitom znovu napadlo, že je to možná naposledy.

Ale nebylo.

Když opět usedli do lehátek, nadnesla Ingeborg otázku závěti. Všechny své šperky a šaty rozdělila mezi Johanne a Rosu, a sice co možná nejspravedlivěji a s ohledem na jejich vkus. Akcie a další svůj soukromý majetek podělila rovným dílem mezi děti. S jednou výjimkou. Harald nedostane nic.

K tomu měl Lauritz na jazyku hned několik námitek. Mimo jiné pochyboval, že se přímý potomek dá jen tak vydědit. Ale o tom nikdy nepřemýšlel, ani nic nezjišťoval. Přijal to tedy bez námitek, neměl sílu začínat teď o Haraldovi.

Pak se chtěla Ingeborg znovu vykoupat. A Lauritze se potřetí, a zatím vůbec nejsilněji, zmocnilo zděšení nad tím, jak je neúprosně pravděpodobné, že tohle je poslední ach, jako pířka let.

Ale nebylo.

Mezi lehátky si rozložili ubrus a naobědvali se pod slunečníkem. Víno, které Lauritz zahrabal do písku u vody, bylo moc teplé. Žertovali o tom, že takhle teplou vodou se nic nezchladí, ale že zamžená láhev, která byla vlastně jen mokrá, vytváří celkem přesvědčivou iluzi. Ingeborg jedla jako vrabec a Lauritz už chápal proč. Vypadala, jako by zhubla nejméně o třetinu své původní váhy.

Od moře se zvedl lehký vánek. Lauritz prohlásil, že nevádí, jestli začne foukat, alespoň budou mít na cestě do Sandhamnu vítr v zádech.

Počtvrté se vykoupani a tentokrát se Lauritz ze všech sil snažil vytěsnit veškeré myšlenky na to, že to bylo naposledy.

I tentokrát se mýlil.

Vynesl Ingeborg v náruči z moře a opatrně ji posadil do lehátka. Námaha s tím spojená byla kupodivu jen velmi mírná, nejprve mu to připadalo jako vzpomínka na mládí, ale pak si uvědomil, že je to daleko spíše připomínka blížící se smrti.

Tuto poslední myšlenku nedokázal vytěsnit z mysli.

Ingeborg si navzdory polednímu vedru vzala župan, opřela se a téměř okamžitě usnula. Lauritz vzal z háčku na tyči slunečníku svůj župan, složil ho do tvaru polštáře a opatrně jí ho zasunul pod hlavu. Ingeborg to neprobudilo, jen něco zamumlala, jemně ho pohladila po ruce a znovu usnula. Spala s otevřenými ústy a brzy tiše chrčivě chrápala. Lauritz nad ní stál, paže mu ochable visely podél těla, a jen se na ni díval.

Za žádnou cenu by teď neusnul, to dobře věděl. A ani kdyby s sebou měli knihy, nemohl by si číst. Ne kvůli horku, ale kvůli zoufalství, které mu rozechvívalo nitro. A přesto musel něco udělat, nemohl se tady jen tak topit ve své bezmoci.

Oprášil si písek z nohou, obul si boty a vydal se hlouběji na ostrov, do míst, kde ještě nikdy nebyl.

Příroda zde se stromy šetřila, rostlo tady jen pár sukovitých borovic, které vypadaly spíše jako křoviska a vyrážely tu a tam z puklin v zemi; krajině dominovaly trpasličí jalovce a šedé žulové skály. Místa tu rostl suchopýr, ale jeho porost byl mnohde úplně uschlý. Lauritz vyšel na nejvyšší bod ostrova, obklopila ho hejna křičících racků, mláďata se zelenavým a hnědavým peřím se před ním dala na útěk, místo aby se přitiskla na zem a počkala, až přejde. Asi nebyla zvyklá na lidské návštěvy. Zvláštní, že se tyhle ostrovy jmenují po koních, když je tady tak málo pastvy. Dříve sem obyvatelé šerů přiváželi v lodích krávy na letní pastvu, ale i krávy by potřebovaly lepší píci. Mělo by se to tady jmenovat spíš po raccích.

Někde v dálce ve slunečném oparu a tetelivém vzduchu se skrýval Sandhamn, vznášel se jako fata morgána, vypadal, jako by plaval kousek nad mořskou hladinou.

Možná tady dřív bývala pastva lepší. Kromě toho přírodu právě souží smrtící letní sucho. Možná sem vozili koně na pastvu po slunovratu, kdy už seno stálo v kupkách a nastalo krátké období klidu, než započne podzimní sklizeň a tažní koně budou zase potřeba doma.

Takhle Lauritz přemýšlel, zoufale se snažil napřít myšlenky a fantazii k přírodě, aby vytěsnil černé úvahy, které se mu neustále vkrádaly do mysli a slétaly se kolem něj jako křičící racci.

Ingeborg umírá, to je fakt stejně skutečný jako šéry a moře a ptáci kolem něj. A zároveň neskutečný jako zlý sen. Jen Bůh může zlou skutečnost proměnit v sen, ze kterého se dá procitnout s úlevou a pocitem vysvobození. Jen Bůh, kterého právě zaměstnávají milióny umírajících mužů na bojištích, může z prsou jeho milované ženy vyrvat rakovinu, poslední naděje tkví v modlitbách. Lauritz se s tou myšlenkou musí smířit.

Na obloze v divokých kruzích honila chaluha prchajícího racka, tato podívaná ihned upoutala Lauritzovu pozornost, díky ní opět mohl pomyslet na něco jiného. Zápas obou ptáků brzy skončil tak, jak obvykle končí, racek vyplivl, co měl v zobáku, chaluha se elegantně vrhla střemhlav dolů a zachytila potravu vysoko nad vodou. Pak si každý odletěl po svých, jeden vzteklý a ponížený, druhý nepochybně spokojený, že má něco pro mláďata. Takový už je řád přírody a Lauritz byl tváří v tvář tomuto řádu stejně bezmocný jako oloupený racek.

Dlouho seděl na nejvyšším vrcholu ostrova a zíral na prázdnou hladinu moře a před vnitřním zrakem se mu míhaly výjevy z jejich společného života.

Když se Lauritz vrátil na jejich tajnou písečnou pláž, Ingeborg se zrovna probudila. Už se nechtěla koupat, chtěla vyrazit domů, aby tam byli včas na večeři, Helene má přece dnes narozeniny. Na to Lauritz nepomyslel a přiznal se k tomu. Anebo na to zapomněl

nebo to ve svém zármutku přehlédli nebo... ale to je vlastně jedno. Začal balit a nakládat věci do lodi.

Po půlhodině veslování si všiml, že se mu na obou rukou pod ukazováčky začínají dělat puchýře.

Nic vážného, ale bylo to trapné. Na stará kolena má ruce úředníka. Puchýřům by nejspíš mohl předejít tak, že by kolem vesel omotal pár ubrousků, ale nechtěl Ingeborg obtěžovat s takovou směšnou nepříjemností.

Jeli mlčky. Ne proto, že všechno, co si museli říct o samotě, už bylo řečeno, ale proto, že chtěl, aby si Ingeborg vybrala, o čem se budou bavit; Lauritz měl pocit, že je pohroužená do myšlenek. Proto ho nijak nepřekvapilo, když si sundala sluneční brýle a několikrát se zhluboka nadechla.

„Jednu věc mi musíš slíbit,“ řekla a zhluboka vydechla. Nejspíš se jí kvůli horku špatně dýchalo.

„Slíbím ti cokoli, co je v mé moci a schopnostech, to přece víš,“ odpověděl jí.

„Jde o most, tedy most v Sandö,“ pokračovala. Dýchala už klidněji.

„Ano? Co je s ním?“

„Vím, co pro tebe znamená, a vím, co pro tebe znamenalo, když se zřítíl. Nejspíš by k tomu bylo došlo, i kdybys tam tehdy byl, nikdy se přece nezjistilo, co se vlastně stalo. Ale bylo to tak hloupé...“

„Hloupé?“ přerušil ji.

„No ano, myslím to, proč jsi tam nemohl jet, žes musel domů, abys splnil svou povinnost hostitele. Všechno jen proto, že Bert a Thomas Mann se nesnášejí natolik, že nebyli schopní bydlet pod jednou střechou v hotelu Grand. To na tom bylo hloupé.“

„Hm, co k tomu říct. Tak už to v životě chodí, maličkosti občas vedou k následkům, které se nedají předvídat. Jen doufám, že kvůli tomu nemáš špatné svědomí? Máš pravdu, skutečně se nezjistilo, proč k tomu neštěstí došlo.“

„Ne, ale zemřelo osmnáct mužů. A já tě znám. Od toho dne tu zbytečnou večeri proklínáš. Mám pravdu, že?“

Lauritz vytáhl vesla z obrtlíků a položil je do lodi, dal si pozor, aby Ingeborg nepostříkal, pak se předklonil a složil hlavu do dlaní. Loď ještě chvílku plula, než se na blyštivém moři zastavila. Teď byla s čekáním řada na Ingeborg.

„Ano, máš pravdu,“ řekl Lauritz nakonec a narovnal se. „A pokud jsem ji neproklínal, což je příliš silné slovo, které bych sám nikdy nepoužil, pak mi ta nešťastná příležitost byla hluboce odporná. Ba co hůř. Tu zprávu jsem se dozvěděl v kanceláři ve Stockholmu. A stejně jsem odjel do Saltsjöbadenu a zasedl k večeři, jako by se nic nestalo. Od té doby se za to stydím. A tys to celou dobu věděla?“

„Jistě, prožili jsme spolu dlouhý život, dlouhý a šťastný život. Musíš mi slíbit, že na to nezapomeš, ať se stane cokoli.“

„Tohle ti mám slíbit?“ zeptal se překvapeně. „O to jsi mě vůbec nemusela prosit, není nic samozřejmějšího. Ty jsi část mě, jsi polovina mého já.“

„Tos řekl hezky, jinak nebýváš zrovna romantický. Ale ne, jde mi o ten most.“

„Ano? Most. Co ti ohledně něj můžu slíbit?“

„Že ho dostavíš, že ho neopustíš, ať se stane cokoli, když se teď blíží tvoje nejdůležitější práce, vlastní lití betonu. Musíš u toho být. Chci, abys mi to slíbil.“

Lauritz nechápal, co tím myslí. Bylo to stejně samozřejmé jako ten předchozí slib, že bude vzpomínat na jejich společný život. Ingeborg se na něj ale dívala vyzývavě a čekala na jeho souhlas.

„Počkej přece... má nejdražší Ingeborg, chceš, abych ti slíbil něco tak samozřejmého, jako že dohlédnu na lití betonu? Na tom není moc co slibovat.“

„Ale je,“ namítla. „Řekla jsem, ať se stane cokoli. Tentokrát tě nic nesmí odvést od práce právě v nejdůležitější fázi. Slib mi, že zůstaneš na svém místě, ať se stane cokoli.“

Zprvu to znělo tak jednoduše, že to slíbil a blíže o tom neuvažoval. Ale pak se zadíval do jejích vážných očí, které znal tak dobře, a nyní v nich viděl něco, co v nich ještě nikdy nespátřil. V tu chvíli pochopil.

Lod' nehybně spočívala na moři, ani proud ji nestrhával, a pokud ano, pak tak pomalu, že to vzhledem ke vzdáleným ostrovům nebylo vůbec poznat.

Znovu se odmlčeli. Ingeborg si nasadila sluneční brýle a urovlnala si široký klobouk. Slunce pálilo a Lauritz si teprve teď všiml, že je zpocený.

Ať se stane cokoli, pomyslel si. Lití betonu začne už v srpnu, mají oproti plánu předstih.

Najednou ho něco napadlo, otočil se a vzal z podlahy vlasec s třpytkou. I přes sluneční brýle bylo vidět, že to Ingeborg překvapilo.

„Opravdu máme na tohle čas?“ zeptala se. Kdyby zaslechl v jejím hlase jakýkoliv náznak zloby, měl by pro to plné pochopení, ale nezaslechl.

„Mám jen takový zvláštní pocit,“ řekl. „Jsme uprostřed fjordu, tudy plují velké lodě, pod námi je značná hloubka. V tomhle počasí se velké tresky potápějí co nehlouběji, kde je chladno a tma, tady je dno v hloubce třiceti metrů. Chci, abys ulovila velkou tresku, neboj se, já ji pak vytáhnou, dej tomu jen pár minut.“

Neodvažoval se pohlédnout jejím směrem, když spouštěl třpytku do moře, vůbec se choval dost podivně. Ale měl zvláštní pocit, téměř jako předtuchu.

Spustil třpytku až na dno a podal vlasec Ingeborg.

„Pětkrát škusni,“ vybídl ji.

Ingeborg si od něj nechotně vzala vlasec i naviják, zakroutila hlavou a poslechla ho, nelovila tresku poprvé. Lauritz zalitoval, že neřekl pět minut místo pětkrát škusni, ale zpátky už to vzít nemohl.

Při čtvrtém škusnutí ryba zabrala s takovou silou, že Ingeborg pustila vlasec a zůstala nechápavě zírat na svou ruku, Lauritz rychle popadl naviják, natočil několik metrů a prudce trhl. Ryba pevně visela na háčku a dalo mu práci ji vytáhnout nahoru, brzy se hluboko ve vodě světle zaleskla a blížila se k hladině.

Vytáhl těžkou rybu přes zábradlí na dno člunu. Byla to největší treska, jakou kdy v Baltském moři viděl, mohla mít přes deset kilo.

Naklonil se přes bok lodi, namočil si ruce, levou rukou chytil rybu za hlavou a druhou se natáhl pro kleštičky.

„Bože na nebi, ta je ale obrovská,“ zalapala po dechu Ingeborg, když se naklonila, aby rybu lépe viděla.

Gott im Himmel, pomyslel si Lauritz, němčiny se člověk jen tak nezboví.

Ryba pod tlakem jeho levačky spočívala klidně, jen mrskala ocasní ploutví do stran. Lauritz kleštičkami opatrně uvolnil háček, který měla zachycený pod horním rtem, byla to samička.

Pohládl ji oběma rukama a ukázal Ingeborg její velké, světlé a trochu neforemné břicho. Vysvětlil jí, že tahle samička nejspíše začátkem jara nakladla až stovky tisíc jiker. Teď v horku se snaží co nejvíc vykrmit. I ryby jsou líné, když je vedro, proto se stáhla do takové hloubky.

Na vodě těsně vedle lodi přistál vřešticí racek a stáhl křídla, bylo vidět, že si dělá naděje.

„Já jsem to věděl,“ řekl Lauritz.

„Hm, bylo to opravdu zvláštní,“ odpověděla Ingeborg. „Je krásná, dramatická, jen si pomysli, že je to samička. Uvaříme si hřbet v páře?“

„Ne,“ odporoval Lauritz. „Na to je moc vznešená, je matkou tisícovky malých tresek, možná i více. A právě prožila zázrak, byla ulovena, a přesto přežila.“

Lauritz stále držel rybu levačkou za hlavou, pravou rukou ji jemně chytil za břicho těsně vedle řitního otvoru, zvedl ji přes zábradlí a opatrně ji pustil na svobodu. Ryba jako by byla v šoku, mrskala sebou v kruhu, znepokojivě pomalu a bokem nahoru, jako by nechápala, co se děje, nebo jako by potřebovala nabrat dech. Najednou hodila ocasní ploutví a zajela pod vodu, pak už jen viděli, jak mizí v hlubinách.

„Věděl jsem to,“ řekl Lauritz a rychle navinul vlasec, zasekl háček do dřevěného rámu navijáku a položil třpytku za sebe. „Opravdu jsem to věděl.“

Ingeborg mu symbolicky zatleskala a Lauritz se znovu chopil vesel. Zase bylo až strašidelné bezvětří, vánek, který chvilku foukal, opět ustal.

Domů se pojede jako po másle, ale teď už si kolem držadel na obou veslech obmotá pár ubrousků. Dostal znamení.

* * *

Po těch nových zvucích strašně dlouho toužil, dunění beranidla ze zimních nocí mu připadalo nekonečně vzdálené. Vstříc rozhodující fázi pochodovaly celé řady elektrických míchaček cementu, vrzaly výtahy, várky se s mokřým mlasknutím překlápěly do formy, bylo krásné vstávat do již temných srpnových rán a pak se vydat za přípravou betonu. Poté, co do obou konců mostu nalili sto čtyřicet tun betonu, nezaznamenali žádný posun větší než dva centimetry, všude visely nad měřicí podložkou olovnice a zachycovaly každou změnu nad dva milimetry. Bezpečnostní tolerance byla přitom mnohem větší.

Nezapomněl dovézt Brittě popelníky. Noci spolu ale netrávili. Lauritz jí jednoduše řekl, jak to je, že jeho žena umírá na rakovinu a že není možné, aby... ehm.

Zhruba o tomtéž rozmlouval s Bohem, každou noc. Prosil o odpuštění za své poklesky, je hříšník a zasluhuje potrestání, to je pravda pravdoucí. Ale napravený hříšník je přece pro nebesa daleko větším potěšením než deset spravedlivých, nebo ne? A Ingeborg je dobrý člověk bez hříchu, ačkoli je slabá ve víře.

Říká se, že rakovina je nevléčitelná, jestliže jednou do člověka zatne drápy, je po všem. Ale to přece nemůže být pravda. Lauritz četl o osudech lidí, kteří zemřeli ve vysokém věku s nádory o velikosti fotbalových míčů. A pro boží milost není nic nemožné. Právě o milost Lauritz prosil. Nesnížil se ke slibování štědrých darů církvi či k jiným materiálním dobrým skutkům. Premiér se dá podplatit, když se to nazve stranický příspěvek, ale Bůh není žádný obyčejný premiér. Takže prosil jen o milost, ať už byla jakkoli nezasloužená.

Naděje prý umírá poslední a nyní to Lauritzovi vůbec nepřípadalo jako otřepaná fráze. Doufal a modlil se. Dávalo mu to útěchu.

Za dne rád a s chutí chodil do práce, kde na dlouhé chvíle zapomínal na strach o Ingeborg. Brzy skončí léto a bude načase zazimovat dům v Sandhamnu, zavřít okenice a vypnout vodu. A až se vrátí do Saltsjöbadenu, půjde Ingeborg na operaci.

Večery trávil sám. Občas mu dábelický hlásek našeptával, že kdyby se Britta vykašlala na jeho kategorické odmítnutí a příkladla se po špičkách sem k němu, tak by...

Ne, to je nepřípustné. A ona to podle všeho také pochopila. Přestali si tykat a ona mu prokazovala plnou úctu, chovala se k němu jako k nájemníkovi, nic víc, nic míň.

Po večerech nemusel moc pracovat. Chemické testy cementové směsi byly v podstatě hotové, zbývalo jen posledních několik namátkových kontrol. Sice byl drobný rozdíl mezi pískem, který dováželi z břehů horního toku řeky, ten byl trochu bohatší na soli, a pískem z lesa, který ležel o pár desítek kilometrů dál, ale ve výsledcích měření neodhalili nic alarmujícího.

Takže večer poslouchal rádio, ale jen když vysílali hudbu, zprávy o politice a válce vypínal. Obstaral si vlastní rádio a prodlužovací kabel, který vedl až k zásuvce do kuchyně.

Ve zbytku času rozmlouval s Bohem, vzpomínal a snažil se myslet na co nejhezčí věci.

Ta velká treska byla zázrak. Ne že by se v Gråskärsfjärdenu nedala chytit tak velká treska, to se občas stává i v létě. Ale že to Lauritz věděl, a dokonce řekl Ingeborg, že má zatahat jen pětkrát, to bylo znamení.

Hjalmar přijel domů na žňovou dovolenku, tu očividně dostávali všichni vojáci základní služby, i když byli třeba z měst a průmyslových oblastí. Hjalmaru povýšili na furýra, dostal pár dalších vyznamenání a zbývalo mu už jen půl roku, než ho povýší na seržanta a on tak bude moci zahájit vyšší vojenskou školu. Hjalmar Lauritzovi vyprávěl, že ho jeho nadřízení povzbuzují a chválí, což pro někoho, jako je on, znamená v konkurenci hodně. Jeho metou byly stále inženýrské oddíly, na tom se nic nezměnilo.

Dokud byl Hjalmar v domě, bylo pro Lauritze přirozenější chovat se k Brittě přísně korektně a stejně tak to jistě připadalo i jí. Minule, když byl její syn doma, hráli toto divadlo tak dobře, že ve svých rolích téměř uvízli a museli k sobě zase hledat cestu. Tentokrát jim to vyhovovalo ještě lépe, protože už si spolu nehodlali začínat. V tomto ohledu byl Lauritz pevně rozhodnutý.

Mladý, dobře vychovaný voják ještě stále jevil velký zájem o stavbu mostu. Několik dní chodil Lauritzovi v patách jako nějaký učedník, ale Lauritze to ani v nejmenším neobtěžovalo.

Trochu složitější to pak bylo jednou večer, když se Hjalmar naprosto upřímně a možná trochu přidržle zeptal, jestli by mu pan inženýr nenapsal potvrzení o praxi. To by se mu do přihlášky k inženýrským oddílům náramně hodilo.

A to měl pravdu. Moderní mládež je občas přímočařejší, než je zdrávo.

Na druhou stranu ničemu neuškodí, když Lauritz mladému Hjalmarovi vystaví obecně formulované potvrzení o praxi; napíše, že dotyčný je technicky nadaný, motivovaný, učenlivý a ještě něco v tom smyslu, žádná lež to nebude. Nejdůležitější je, aby takové nicneříkající prohlášení stálo na hlavičkovém papíře vážené inženýrské firmy, tím pádem přestane být nicneříkající. Lauritz slíbil, že to zařídí, napsal text rukou a poslal ho do stockholmské kanceláře, aby ho některá sekretářka přepsala na stroji.

Odlévání betonu šlo v mírném srpnovém počasí velmi rychle. Pracovalo se přesčas jak odpoledne, tak o víkendech, přestávky se dělaly jen na nedělní bohoslužbu. Čím víc pokročí, než udeří zima, tím pevněji bude stavba stát. A pokud budou mít štěstí na mírnou zimu, bude možné pokračovat v lití betonu i v zimě, písek a cement budou moct nahřívát párou.

Lauritz utápěl smysly v tvrdé práci. Byl to útěk před zlem, to věděl velmi dobře. Ale pokaždé to na dlouho zabralo.

* * *

Celá rodina Lauritzenových odjela ze Sandhamnu jako vždycky na přelomu srpna a září. Začínala škola, lodě musely do Saltsjöbadenu, plachetnice Glimt Carla Lauritze proto, aby se hoch mohl účastnit saltsjöbadenské zářijové regaty, Beduín a motorová jachta Emír zase proto, aby to měly blízko do loděnice na zimní odpočinek a neuvízly někde v podzimní bouři na okraji šérů. Výprava dosahovala rozměrů menších námořních manévrů, tak tomu bylo odjakživa.

V Saltsjöbadenu na ně čekal řidič Karlsson s novým autem, Volvem PV 56 s pohonem na dřevoplyn. Vypadalo děsivě, bylo vojensky šedé a mělo napůl zamaskovaná přední světla. Jeho výhodou bylo snad jen to, že dřevoplynový agregát byl vestavěný, namontovaný na chladiči, místo aby ho auto za sebou tahalo na vozíku — takovým typům se lidově říkalo „vocásek“.

Bylo to jen dočasné řešení, než skončí válka. Zpočátku se Lauritzovi nechtělo kupovat takový křáp, zdálo se mu lepší počkat, až bude k sehnání mercedes. Jenže jednak se válka protahovala, jednak z jistého velmi mimořádného důvodu auto potřeboval, byť jen na jedinou kratičkou cestu.

Hřbitov v Saltsjöbadenu ležel daleko od kostela. Starý Wallenberg si nejspíše přál, aby u kostela nebyl pohřben nikdo jiný než on a jeho žena Alice. K tomu nebylo co dodat, byl to koneckonců jeho kostel.

Jenže kvůli tomu ležel hřbitov mimo dosah pěší chůze. Obzvláště pro Ingeborg.

Den po tradiční večeři u příležitosti návratu domů, takzvané rozlučce s létem, přivezl Karlsson nový, značně zapáchající vůz. Ale aspoň měl prostorné zadní sedadlo.

Ještě nikdy tam nebyli. Od roku 1917, kdy se sem přistěhovali, dosud nikdo ve švédské větvi rodiny nezemřel. Ingeborg bude první. Pohřby, které zatím protrpěli, se konaly ve Freitalu a Drážďanech, tam pochovali Ingeboržiny rodiče a Christinu matku. Z této generace žil v Německu už jen starý hrabě von Moltke.

Hřbitov vypadal jinak, než očekávali. Představovali si pravoúhlé uhrabané cestičky a vojensky úhledné řady náhrobků, velkých a ma-

lých, tu a tam obelisk z černé žuly nebo porfyru s železnými řetězy pro muže, kteří si i po smrti připadali jako něco víc, růže a památné stromy na hrobech manželek, tituly vyvedené zlaceným písmem, všechny tyto vysoce lidské, avšak směšně nicotné pokusy zaklínat se před smrtí.

Tady to vypadalo zcela jinak. Před nimi se rozkládal zvlněný lesík, v němž se chodníčky vinuly mezi hroby napohled zcela náhodně. Bylo to hezké, Ingeborg navíc připadalo sympatické tohle znovu-splynutí s přírodou namísto obvyklé výstavy. Chůze jí ale dělala větší potíže, než čekala, poprosila Lauritze, aby zpomalil, pevně se chytila jeho paže a opřela se o něj.

Pomalou vyšli na první pahorek, minuli bílou kapli a brzy našli lavičku, kde se mohli na chvíli posadit. Dohonil je Karlsson s mapou, kterou dostal v budce hřbitovní správy u brány. Poděkovali mu a požádali ho, aby se vrátil k autu, na společnost neměli pomyslení, a to ani jako na pomoc při chůzi.

Studovali mapu. Hřbitov se nacházel na poloostrově obráceném k zálivu Baggensfjärden, kudy obvykle vedou trasy jarních závodů jachet. Ingeborg znovu zažertovala, možná nuceně, že si to s tím výhledem na moře nerozmyslela, takže to tu musejí pořádně projít, aby našli vhodné místo.

Nakonec, po mnoha přestávkách na odpočinek, se ocitli na druhé straně poloostrova, na svahu, který klesal k moři. Rozhodli se pro náhrobek z červené žuly, jaká je v šérech k vidění všude. Žádné ozdoby, jen červená žula.

Chůze zpátky k autu byla namáhavá. Byl chladný a mírně větrný zářijový den, posledních padesát metrů ji Lauritz nesl se stejnou lehkostí, jako když byli mladí.

Tehdy se zastavil čas. Vše postrádalo sebemenšího významu až do čtvrtka jedenáctého září. Tehdy ji měli operovat v Lázeňském hotelu, anebo ho možná přejmenovali na Saltsjöbadenskou nemocnici. To je jedno, prostě v Lázeňském hotelu. Ingeboržin přítel a kolega doktor Appelqvist na to sehnal profesora Blooma, údajně předního švédského specialistu na rakovinu.

Do té doby nemělo nic význam. Carl Lauritz se dočkal odplaty za regatu v Sandhamnu, kde byl velmi nespokojený se svým druhým místem. Nyní vyhrál do věčného držení putovní cenu týdeníku Vecko-Journalen, saltsjöbadenské obecné gymnázium zametlo jak s Djursholmem, tak s Lidingö i se Saltsjö-Duvnäsem.

Za obvyklých okolností by se po takovém triumfu konala ve vile Bellevue jachtařská slavnost. Teď nic. Smyslu pozbylo všechno, jak Rommelova ohromná vítězství v severní Africe, tak juniorské závody. Věci velké i malé mizely až do večera desátého září v časovém vakuu.

Když auto zaparkovalo před hlavním vchodem Lázeňského hotelu, doprovodil Lauritz svou ženu k čekajícímu doktoru Appelqvistovi a dvěma sestrám. Ingeborg měla strávit noc v jejich péči a připravovat se na dopolední operaci. V čem tyto přípravy spočívají, to Lauritz netušil, ale zjevně se od něj očekávalo, že teď půjde domů a vrátí se zítra přesně ve tři hodiny odpoledne.

Objal ji, možná trochu nemotorně, protože se ji neodvažoval pevně stisknout. Řekla mu, aby si nedělal starosti, setkají se zítra odpoledne, až bude hotovo. Opatrně se mu vymanila z náručí, došla k tmavým dubovým dveřím, obrátila se a zamávala mu. A byla pryč.

Většinu noci strávil Lauritz modlitbami. To bylo jediné, na co si později vzpomínal.

Za minutu tři ve čtvrtek jedenáctého září vešel do hlavního vchodu a ohlásil se na vrátnici, kde mu řekli, aby se posadil. Ve tváři vrátné nic nevyčetl, to si vyložil jako dobré znamení. Zato zdravotní sestra, která ho přišla vyzvednout, se chovala trochu plaše, ale to mohla být jen obyčejná stydlivost.

Když spatřil výraz ve tváři dvou lékařů, kteří jako by se kryli za psacím stolem doktora Appelqvista, opustila ho veškerá naděje. Požádali ho, aby se posadil naproti nim. Appelqvist se zhluboka nadechl.

„Lauritzi, my dva jsme přátelé už mnoho let,“ promluvil tiše a musel si odkašlat. „To celou věc nijak neulehčuje, spíš naopak. Je mou

smutnou povinností ti oznámit, že tvá manželka, má přítelkyně a kolegyně, zemřela dnes v jedenáct hodin dopoledne. Zachránit její život nebylo v lidské moci.“

Všichni tři seděli tiše a bez hnutí a nezvratitelná zpráva zaplňovala celou místnost.

„Modlil jsem se k Bohu o zázrak,“ zašeptal Lauritz.

Zase ticho.

„V tom případě myslím, že jste byl vyslyšen, pane řediteli Lauritze-ne,“ řekl profesor. „Vaše žena s ojedinělou silou vůle bojovala s chorobou nejméně o půl roku déle, než by to dokázal normální člověk.“

„Takže to neměla jen v prsou?“ zeptal se Lauritz. Před zrakem se mu mihla vzpomínka na jejich poslední koupání na Håstholských ostrovech.

„To vskutku ne,“ odpověděl profesor. „Choroba napadla několik životně důležitých orgánů, mimo jiné plíce a slinivku břišní. Její všeobecný stav byl natolik špatný, že námaha pro tělo byla přílišná už při prvním operativním zákroku. Mohu jen nesmírně litovat toho, že tak silná a obdivuhodná žena jako doktorka... jako vaše manželka odešla navždy.“

Dívali se na něj se soucitem a čímsi, co si vyložil jako strach, musel se plést, ale stejně to tak vypadalo. Nikdo z nich se nechystal vstát či ukončit tuto schůzku. Zdálo se, že mu dávají čas, aby kladl otázky. Na co se však ptát, když je po všem?

Přesto to zkusil, spíše ze zdvořilosti, než že by to opravdu chtěl vědět.

Kdyby byla vyhledala pomoc kolegů v ranějším stadiu, pomohlo by to?

Možná, ale to se dá těžko říct s jistotou. Rakovina v jejím těle byla agresivní a průběh rychlý.

Co rakovinu způsobuje, proč zrovna ona?

To nikdo přesně neví. Lze statisticky prokázat, že tato nemoc častěji postihuje dělníky než lidi s měšťanským povoláním, což je samo o sobě dosti obtížně vysvětlitelné. Existuje také podezření na souvislost s kouřením tabáku, ale to v tomto případě není relevantní.

Zkrátka a dobře, tato strašlivá nemoc útočí naslepo. Tak Lauritz pochopil jejich vysvětlování. Jako boží trest.

Oba lékaři seděli zcela nehybně, profesor měl sepjaté ruce na klíně, skoro jako by se modlil. Nemají na sobě bílý lékařský plášť, napadlo Lauritze teprve teď.

Co ještě dodávat? Má nyní vstát, podat jim ruku a jít domů sám, bez Ingeborg? Jak se to dělá?

Zeptal se, jestli se s ní smí rozloučit, naposledy se na ni podívat. Lékaři si vyměnili rychlý ztrápený pohled.

„Musíš si uvědomit, Lauritzi,“ řekl Appelqvist, „že Ingeborg teď vypadá jinak, než když ses s ní včera večer loučil. Odebrali jsme jí některé orgány pro výzkumné účely, samozřejmě s jejím svolením. Tedy předchozím svolením... myslím, že bys na ni měl vzpomínat jako na živou.“

Mlčky souhlasně přikývl, lékaři tomu jistě rozumějí lépe než on. Znamená to tedy, že nastal čas odejít?

„Omluvte mou nejistotu,“ řekl. „Já jenom nevím, co mám dělat, v mé rodině nikdo nezemřel už šedesát let.“

Oba lékaři na něj pohlédli s nevyzpytatelným výrazem, nepochopili, jak to myslel.

„Víte, abyste mi rozuměli...“ pokračoval Lauritz, „prozatím tedy Ingeborg zůstává ve vaší péči, ale co mám dělat pak?“

„Stačí, když se obrátíš na saltsjöbadenskou pohřební službu. Dám jim vědět. Tam zařídí všechny praktické záležitosti, všechny. Jsou nesmírně schopní a jednají uctivě.“

Přikývl, podal jim ruku a bez dalšího slova odešel.

Venku na odpoledním slunci běžel život dál, jako by se nic zvláštního nestalo. Zátoka Hotellviken byla plná bílých plachet. Skřehotali racci chechtaví. Děti se chechtaly, na Strandpromenaden bafal dřevoplynový taxík. Skutečnost byla naprosto neskutečná.

Vydal se pomalu domů. Teprve teď si uvědomil, že na Källvägen všichni čekají, s jakou zprávou přijde.

Pravděpodobně plní optimismu, operace se většinou daří, to je koneckonců jejich hlavní účel. Christa objednala kytici a chystala